

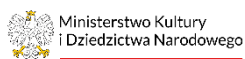
**Scenariusze zajęć
i opracowania filmów
dostępnych na portalu
laboratoriumfilmowe.pl**

**LABORATORIUM
FILMOWE VOD**

Zamieszczone tutaj opracowania i scenariusze zajęć odnoszą się do filmów udostępnionych na portalu Laboratorium Filmowe VOD (www.laboratoriumfilmowe.pl).

Dostęp do wszystkich materiałów na portalu jest bezpłatny, wymaga jedynie rejestracji.

Portal Laboratorium Filmowe VOD powstał w 2020 roku dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2023 roku kolejna dotacja w ramach programu *Kultura Interwencje* Narodowego Centrum Kultury pozwoliła na przebudowę portalu i udostępnienie 18 nowych filmów.

Portal jest projektem realizowanym przez Fundację IKS, bazuje na filmach pozyskiwanych do konkursów *Festiwalu Filmów dla Dzieci i Młodzieży KINOLUB* (www.kinolub.pl).

Większość filmowców użyczyło swoje filmy za darmo, w celach edukacyjnych, stąd Laboratorium Filmowe jest efektem wyjątkowej współpracy artystów z całego świata i pracy społecznej wielu zaangażowanych osób.

Niedopuszczane są odpłatne seanse filmów zamieszczonych na portalu.

Autorzy opracowań i scenariuszy

- Marcin Majkut, trener umiejętności psychospołecznych, ekspert z zakresu edukacji/psychoedukacji filmowej (skrypty powstałe w 2020 roku)
- Zuzanna Popik, koordynator Laboratorium Filmowego, Fundacja IKS (wszędzie, gdzie nie wskazano inaczej, teksty 2020-2025)

Zapraszamy do korzystania z portalu i kompendium opracowań.

Z radością też przyjmujemy **każdą krótką relację z przeprowadzonych seansów i zajęć** filmowych na adres koordynatora projektu: z.popik@kinolub.pl.

Spis treści

Jarvik Emilie Mannering, 11+ —————	4
Vida i ciasto czekoladowe Rodrigo Elizalde, 9+ —————	8
Luce i ja Isabella Salvetti, 11+ —————	12
Nooreh Ashish Pandey, 9+ —————	15
Kraina fal Francesco Larusso, 11+ —————	19
Lubię Spider-Mana, i co? Federico Micali, 9+ —————	22
Buziak Nima Mohaghegh, 11+ —————	24
Najdalej Kyung Sok Kim, 9+ —————	28
Sprawa Curie Andrey Hajivasilev, 11+ —————	31
Współinteligencja Karinna De Simone, 11+ —————	33
Wszystkiego najlepszego Kristine Rande, 9+ —————	36
Dzień matki Alexander DeSouza, 11+ —————	39
Mały terrorysta Michael Schmidt-Olsen, 11+ —————	42
Za rogiem Martin Turk, 11+ —————	45
Wewnętrzny wyścig Aleksander Szeser, 15+ —————	48
Jeden tyk Diek Grobler, 6+ —————	51
Witajcie Javier Fesser, 6+ —————	54
Dziewczyna z końca ogrodu Bonnie Dempsey, 6+ —————	59
Lody – siódme lato Daniela Opp, 9+ —————	62
Arif Hasan Kalender, 15+ —————	66
Hedieh Sahar Sotoodeh, 15+ —————	71
Włosy Luiza Campos, 6+ —————	76
Inni Josevi García Herrero, 15+ —————	81
Muzyk Aleksei Borovikov, 11+ —————	85
Ahmed i Markus Maria Eriksson-Hecht, 15+ —————	91
Urodziny Any Shari Sabel Strandmark, 11+ —————	96
Śnieg Aren Malakyan, 9+ —————	100
Tolu Nadine Ibrahim, 11+ —————	105
1-0 Nada ElAzhary, 15+ —————	107
Podarunek Jose Antonio Moreno, 6+ —————	108
Szkoła omletów Fernando Barreto Arroyave, 6+ —————	109
Prezent Jackson Smith, 9+ —————	110
Rowerowe portrety Sashko Danylenko, 6+ —————	111
Piłka Fernando G. Pliego, 6+ —————	112

Jarvik

(Jarvik)

reżyseria

Kanada, 2019

Emilie Mannering

19 min.

Wakacje dobiegają końca, a Léa czuje się, jakby ich w ogóle nie miała. Upłynęły na opiece nad młodszą siostrą i bratem, który czeka na przeszczep serca. Czy uda jej się wyrwać z domu i choć raz spędzić czas z koleżankami?

11+

Jarvik – sztuczne serce

Tom, młodszy brat głównej bohaterki, czeka na przeszczep serca. Wspomina o tym w scenie, w której zastanawia się, co będzie, gdy dostanie serce od dziewczyny. Oczekiwanie na przeszczep od dawcy trwa czasami bardzo długo. Aby zwiększyć szanse, że pacjenci doczekają się operacji, już od lat 80. XX wieku stosowano tak zwane sztuczne serca. Pierwszy model takiego urządzenia nosił nazwę Jarvik-7. Wspomaga ono pracę niewydolnego mięśnia sercowego, pompując krew. Mechanizm podłączony jest nieustannie do zewnętrznych baterii, dlatego w filmie obserwujemy bohaterów, którzy je wymieniają i dbają o miejsce, gdzie z brzucha Toma wychodzą przewody urządzenia.

Życie ze sztucznym sercem jest wyzwaniem dla pacjentów, szczególnie w tak młodym wieku. Tom musi unikać wszystkiego, co spowodowałoby, że jego serce biłoby bardzo szybko. Dlatego jego mama denerwuje się, gdy się męczy albo jest pod wpływem silnych emocji.

Jego poważna choroba ma konsekwencje dla całej rodziny, co nie zmienia faktu, że ich codzienny czas wypełniony jest typowymi dla rodzeństwa zabawami i utarczkami.

Utrata bliskich

Bohaterów filmu poznajemy w rok po stracie ojca rodziny. Zaćmienie słońca wypada w dzień rocznicy jego śmierci. Każda rodzina przeżywa żałobę po bliskich na swój sposób. Mama bohaterów ma nadzieję spędzić ten dzień razem. Bliskość, bycie ze sobą często wspomagają proces pogodzenia się ze stratą. Taki ma też wydźwięk zakończenia filmu.

Warto zauważyć, jak to wydarzenie w życiu bohaterów pokazane jest w filmie. Brak ojca jest jedynie tłem dla wydarzeń, bohaterowie nie rozmawiają o tym wprost. Informacje wyciągamy z kilku kwestii w trakcie ich innych rozmów (o spędzaniu czasu w dzień zaćmienia czy o rudym kolorze włosów). Te okoliczności wnoszą jednak nowy kontekst dla ich relacji. Szczególnie dla roli i odpowiedzialności Léi – najstarszej córki, która jest główną bohaterką.

Relacje rodzinne, dziecko w roli dorosłego

Film jest portretem rodziny dotkniętej utratą ojca oraz poważną chorobą Toma, który żyje ze sztucznym sercem, oczekując na operację przeszczepu. Portret ten widzimy przez oczy głównej bohaterki, którą jest Léa. Jak każda nastolatka, chciałaby spędzić wakacyjny czas z koleżankami (które pokazane są kontrastowo jako nieodpowiedzialne i beztroskie). W scenie, w której Léa rozmawia ze swoim odbiciem w lustrze, widzimy, jak przygotowuje się do opowiedzenia kolegom w szkole, jak minęło jej lato. W przeciwieństwie do swoich rówieśników, mierzy się codziennie z dużą odpowiedzialnością, opiekując się rodzeństwem. Jej rola jako opiekuna i zagrażający życiu stan Toma to dwa czynniki, które sprawiają, że tak wiele się od niej wymaga. Jej własne potrzeby schodzą na dalszy plan, mimo tego że Léa sama jest jeszcze dzieckiem. Do eskalacji emocji w relacji rodzeństwa dochodzi, gdy młodsze dzieci rozrzucają układane przez nią na trawniku kamienie. Léa traci cierpliwość, reaguje gwałtownie, co z kolei powoduje agresywne zachowanie Toma. Warto zwrócić uwagę, jakie znaczenie miały dla bohaterki jej napisy z kamyczków, jak również na fakt, że zapytana o to wydarzenie przez mamę, Léa nie zdradza Toma nawet kosztem kłamstwa. Jest to kolejna scena, która wskazuje na bliskość bohaterów nawet w obliczu ich trudnej sytuacji.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Omówienie tytułu

Jarvik jest niespotykanym słowem. To nazwisko amerykańskiego lekarza i wynalazcy Roberta Jarvika oraz nazwa skonstruowanego przez niego urządzenia znanego jako sztuczne serce. Nazwa Jarvik-7 ani razu nie pojawia się w filmie, dlatego jest to dobry punkt wyjścia do kreatywnych spekulacji, samodzielnych poszukiwań, jak również do głębszej interpretacji filmu poprzez jego tytuł.

- ★ Zapytaj grupę, czy słyszeli kiedykolwiek słowo Jarvik i czy im się z czymś kojarzy.
- ★ Po przeczytaniu krótkiego opisu filmu (lub po projekcji) zapytaj grupę, jak Jarvik odnosi się do filmu. Pozwól uczestnikom na kreatywne rozwinięcie swoich domysłów i propozycji.
- ★ Zaprosz uczestników do samodzielnych lub grupowych poszukiwań na temat hasła Jarvik z pomocą Internetu. Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski. Pozwól im również na spekulacje, jakie znaczenie Jarvik będzie miał dla fabuły filmu.
- ★ Wróćcie do pomysłów widzów po projekcji.

Dyskusja po projekcji

Dlaczego film nosi tytuł, który oznacza sztuczne serce? Jak symbolicznie odnosi się to do jego treści i przesłania?

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli niedopowiedziane wprost informacje o śmierci ojca rodziny i o chorobie serca Toma.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Analiza napisów układanych z kamyczków przez Léę

Film zawiera klamrę tematyczną: zaczyna się i kończy od układania na trawniku białych kamyczków tak, aby utworzyły napis. Ta czynność jest dla Léi bardzo ważna i bardzo osobista, dlatego kiedy jej rodzeństwo rozrzuca kamyki, dochodzi do kulminacyjnej eskalacji emocji.

- ★ Zapytaj grupę, czy zwrócili uwagę, jak film się kończy i zaczyna oraz jaki jest jego punkt kulminacyjny.
- ★ Spróbujcie wspólnie przypomnieć sobie, jakie napisy zostały ułożone na trawniku. Można posłużyć się ponownie wybranymi fragmentami filmu.

》 *Porozmawiaj ze mną.*
》 *Jutro 1 rok.*
》 *Brakuje nam ciebie.*

- ★ Poproś grupę o ich interpretacje napisów: jakie mają spełniać funkcje, jakie mają znaczenie dla bohaterki, jak widzowie interpretowali je na początku, a jak na końcu filmu?

Zapytaj, jakie napisy ułożyliby uczestnicy. Zakładając, że te „wiadomości do nieba” trafiają do swoich adresatów, komu wysłaliby wiadomość i jakiej treści? Ważne jest, aby nie obracać się jedynie w temacie osobistej żałoby. Można podać przykłady takich napisów całkowicie oderwane od filmu, np. wiadomość do nieba dla Adama Mickiewicza: „Pomóż na sprawdzianie z Twojej twórczości w środę!”.

Do dyskusji i inspiracji: analiza filmowa

„Jarvik” to film, który pozwala na wiele poziomów interpretacji. Z całą pewnością jest historią Léi, nastolatki uwięzionej w domu przez rodzinne obowiązki i portretem jej rodziny mierzącej się ze stratą ojca i chorobą Toma. Przedstawione w nim emocje i relacje są żywe, prawdziwe, pozwalają widzowi na empatyczne przeżycie ich razem z bohaterami.

Na kolejnym poziomie analizy, jesteśmy zaproszeni do zasięgnięcia informacji o Robercie Jarviku i jego udziale w procesie konstrukcji sztucznego serca. Wybór trudnego do rozszyfrowania tytułu wskazuje na jego duże znaczenie dla twórców filmu. Dlaczego zatem cały film nosi nazwę mechanizmu, który podtrzymuje kogoś przy życiu? Być może to bohaterowie wymagają podtrzymania, przeczekania najgorszego czasu, który dla pacjentów jest oczekiwaniem na dawcę serca i operację, a dla żałobników czasem godzenia się ze stratą bliskiej osoby. Jarvik-7 istotnie przedłuża i ratuje ludzkie życie, ale jest też sercem sztucznym, zewnętrznym.

Wreszcie warto pochylić się nad tym, dlaczego w filmie pojawia się zaćmienie słońca i zestawić to z ważnym motywem, jakim jest układanie napisów, wiadomości z białych kamyczków. Zaćmienia słońca to wyjątkowo niecodzienne zjawiska, a obserwowanie go do spore przeżycie, które warto dzielić z bliskimi (przyjaciółmi lub rodziną). Najważniejsze jednak, że w dniu zaćmienia wszyscy wpatrują się w niebo. Do góry skierowane są też słowa „brakuje nam ciebie” czyli ostatnia pokazana w filmie wiadomość. Wiemy już, że jest adresowana do ojca i tym razem cała rodzina występuje w roli nadawcy. W ten sposób zostawimy bohaterów w końcowej scenie filmu: są razem, ułożyli napis, założyli specjalne okulary i wspólnie patrzą w niebo.

Vida i ciasto czekoladowe

(Vida y la Torta
de Chocolate)

reżyseria
Rodrigo Elizalde

Argentyna, 2023
15 min.

Vida i jej mama pieką razem ciasto czekoladowe. W nocy to radosne wspomnienie zamienia się w powracający koszmar. Z pomocą magicznych mocy Vida wyrusza odważnie w podróż do swoich snów, by walczyć z nocnymi lękami.

Złe sny

Budzenie się w nocy, lęk przed zasypianiem i koszmary senne to u dzieci częste, zwykle przemijające zjawiska. Najczęściej nie wymagają one leczenia, są problemem jedynie wtedy, gdy pojawiają się często, co zaburza sen i obniża jego jakość lub gdy towarzyszą im stany lękowe. Warto wtedy poradzić się lekarza specjalisty.

Film kreatywnie wykorzystuje motyw koszmarów sennych oraz supermocy, które pomagają je zwalczyć.

Relacje rodzinne

Mama Vidy chciałaby, aby jej córka mogła przespać całą noc w swoim łóżku. Aktywnie namawia ją do stawienia czoła swoim lękom, proponując nowe rozwiązania i inspiracje. Nie ukrywa, że sama jest zmęczona powtarzającymi się wizytami córki w środku nocy. Mimo to dla Vidy jest zawsze miejsce obok mamy, która cierpliwie czeka na pokonanie nocnych potworów. Vida opowiada mamie o swoich snach, nie czuje potrzeby ukrywania swoich problemów i chętnie korzysta z rozwiązań proponowanych przez mamę, nawet gdy raz po raz okazują się nieskuteczne. Problem, z którym obie bohaterki się mierzą, przedstawiony jest zawsze na tle ciepłego obrazu domu pełnego troski i akceptacji.

Rzut oka na filmowe środki wyrazu

Film jest połączeniem kina aktorskiego i animacji. Hugo, szmatkowy przyjaciel Vidy, ożywiony zostaje za pomocą animacji, która powstaje niezależnie od tego, co dzieje się na planie filmowym. Innymi słowy, aktorka wcielająca się w postać Vidy jest na planie sama (lub z nieruchomą kukiełką) i musi użyć wyobraźni i podpowiedzi reżysera, żeby dobrze odegrać scenę z Hugo. Później, w procesie postprodukcji grupa artystów zajmujących się efektami filmowymi łączy nagranie z planu z gotową animacją. To oni odpowiedzialni są za wszystkie efekty specjalne (w tym na przykład za fajerwerki, które pojawiają się wokół mamy Vidy, gdy opowiada córce o Tonym Starku). Inny rodzaj efektów specjalnych został użyty

przy tworzeniu demona z czekoladowego ciasta, w którego wciela się ucharakteryzowany aktor. Można w czasie dyskusji pokusić się o spekulacje, jak nakręcone zostały sceny z jego udziałem. Czy ekipa filmowa wycięła w stole dziurę na jego twarz?

Rodrigo Elizalde, reżyser o filmie

Od wczesnego dzieciństwa inspirowały mnie książki fantasy i opowieści pełne tajemnic. Zapraszały do pogrążania się w świecie marzeń, zwłaszcza jeśli bohaterami tych przygód były dzieci. Inspiruje mnie ten poziom niewinności i wyobraźni, który pozwala dzieciom wierzyć z całą pewnością, że w ich wyimaginowanym świecie wszystko jest możliwe. Chciałbym odnowić w sobie tę nadzieję i tę zdolność do fantazjowania, którą tracimy, dorastając.

Hugo pochodzi właśnie z tego świata. Filmowy wszechświat, który tworzę, czerpie z twórczości Hayao Miyazakiego, w której źli bohaterowie nie są złoczyńcami, a raczej pogubionymi postaciami, których na dobrą drogę może sprowadzić ktoś o czystym sercu. Kolejną inspiracją jest dla mnie Tim Burton, którego wizja jest unikalna pod wieloma względami. Reżyser ten potrafi połączyć to, co najbardziej urocze, magiczne i oniryczne z charakterystycznym dla jego filmów dreszczykiem.

„Vida” to list miłosny do naszego dzieciństwa, do naszych strachów. Jest nostalgicznym spojrzeniem na ten moment, gdy nieuchronnie musimy się zmierzyć z tym, że dorastamy, stajemy się niezależni od rodziców, a nawet stajemy się opiekunami kogoś od nas jeszcze mniejszego i bardzo ukochanego, podążając tym samym za cyklem życia.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją/po projekcji

Oswajanie koszmarów

W filmie pojawia się kilka potworów, które Vida widzi w swoich snach. Widzowie zapewne będą mieć kilka własnych strachów, które zostaną dodane do galerii. Wspólnie można spróbować je oswoić i wyciągnąć je na światło dzienne.

Zapowiedz widzom, że film będzie dotyczył walki z koszmarami sennymi.

Poproś widzów, aby zwrócili uwagę i w trakcie projekcji wynotowali (lub zapamiętali) potwory, które pojawiają się w sypialni Vidy. Temat pojawia się w dwóch różnych momentach filmu, w czasie rozmowy bohaterki z mamą.

- Potwór z dziurawego buta
- Potwór, który się chowa za komodą
- Potwór z ciasta czekoladowego
- Potwór plecakowy
- Potwór kocykowy, Saba-baba

Po projekcji poproś widzów, aby narysowali wybranego potwora z listy. Zaproponuj też, aby chętni stworzyli dodatkowe obrazki wymyślonych przez siebie potworów z koszmarów sennych.

Ochotnicy mogą podzielić się obrazkami z grupą i opowiedzieć o swoich wymyślonych potworach. Celem jest rozbawienie grupy i oswojenie potworów za pomocą rysunków, śmiechu i rozmowy.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Porozmawiajcie o złych snach, podkreślając, że każdy czasem je miewa i że nie powinniśmy nimi za bardzo się przejmować.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego

krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Szukanie odwagi

Mama Vidy ma wiele pomysłów, jak poradzić sobie z inwazją koszmarnych potworów. Każda z jej propozycji opiera się na trochę innych założeniach.

- ★ Poproś widzów, żeby przypomnieli sobie, jakie metody walki z potworami proponowała w filmie mama Vidy. Omówcie każdy z nich.
 - Przebranie Vidy za ducha – Według mamy potwory przestraszą się i uciekną, kiedy zamiast dziewczynki zobaczą w łóżku śpiącego ducha. Podejście oparte na starej zasadzie „one się bardziej boją ciebie, niż ty ich” ma uświadomić Vidzie jej siłę, której złęką się nawet potwory ze snów.
 - Inspirowanie się Tonym Starkiem – Mama Vidy przedstawia jej komiksowego i filmowego superbohatera, Iron Mana. Milioner i wynalazca Tony Stark tworzy dla siebie zaawansowany technologicznie latający pancerz, dzięki któremu stawia czoła najpotężniejszym wrogom. W takim pancerzu (Vida ma maskę i rękawicę) bohaterka powinna czuć się bezpieczna.
 - Zagrzewanie do walki i konfrontacji z własnymi lękami – Połączenie stroju ducha i Iron Mana i pełne energii motywowanie Vidy do ostatecznej rozgrywki z potworami ponownie utwierdza ją w przekonaniu, że sobie poradzi; nawet jeśli znów przyśnią jej się złe sny. Plan ten nie zostaje przetestowany, przerywa go prawdziwy finał filmu.
- ★ A co wy poradzilibyście Vidzie?
- ★ Stwórzcie wspólnie opis wydarzeń w finale filmu. Jak Vida ostatecznie pokonała potwora z ciasta czekoladowego? Co dało jej siłę? Jaką rolę pełnił Hugo, jej maskotka? W jaką rolę ostatecznie wcieliła się Vida?

Po projekcji

Dyskusja

Które podejście do pokonywania swoich strachów i słabości podoba wam się najbardziej? Czy skorzystaliście kiedyś z przedstawionych w filmie strategii? W jakiej sytuacji? Czy wam się powiodło?

Luce i ja

(Luce & me)

reżyseria

Isabella Salvetti

Włochy, 2019

10 min.

Dziesięcioletek w kostiumie superbohaterki spieszy się na ważne spotkanie. Ojciec stara się go dowieźć na czas, ale tego dnia wszystko staje im na drodze. Czy ich misja zakończy się powodzeniem?

11+

Wsparcie w trudnym momencie

Wyjątkowy wybór i determinacja bohatera, aby zaśpiewać podnoszącą na duchu piosenkę, w pełnym kostiumie Superbohaterki Luce, jest odpowiedzią na równie wyjątkową sytuację. Przyjaciółka głównego bohatera jest w szpitalu i tego dnia będzie operowana. Możemy się domyślać, że Luce jest kimś ważnym również dla chorej dziewczynki. Pojawianie się superbohaterki ma dodać jej otuchy, jest też ważnym gestem bohatera, który konfrontuje się z tą trudną rzeczywistością. Otoczenie docenia ten gest, dlatego lekarze i pielęgniarki ostatecznie pozwalają chłopakowi na zaśpiewanie piosenki. Dobre samopoczucie pacjenta przyczynia się często do poprawy jego kondycji fizycznej, ponadto w życiu jak i w filmach – trudnym sytuacjom zazwyczaj towarzyszy wiele przejawów zaklęcia rzeczywistości.

Luce, Roma, Lazio

Mecz piłki nożnej, który rozgrywa się w tle filmu, to derby Rzymu: AS Roma kontra S.S. Lazio. Starcia drużyn pochodzących z jednego miasta to zawsze szczególne wydarzenia dla kibiców i dlatego wiele osób (pobocznych bohaterów filmu) śledzi przebieg rozgrywki, również w kawiarniach czy w pokoju pielęgniarek. Mecz wprowadza element potęgujący napięcie w filmie i przedstawia ojca bohatera jako osobę o tradycyjnych poglądach na wizerunek mężczyzny, co dodatkowo kontrastuje z wyborem jego syna, aby pokazać się publicznie w przebraniu dziewczyny.

Sama Superbohaterka Luce (Supereroina Luce) została zaprojektowana do filmu przez Monikę Catalano, ekipa filmowa zrealizowała również specjalnie skomponowaną piosenkę. Słowo „luce” w języku włoskim oznacza światło.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Przerywamy ten program na krótką dyskusję

- ★ Zaplanuj zatrzymanie filmu po 3 minutach i 50 sekundach.

Bohaterowie docierają na miejsce, ale jeszcze nie wiadomo, w jakim celu. Pozwól na krótką wymianę pomysłów: dlaczego chłopak jest tak przebrany? Co zamierza zrobić? Dlaczego się śpieszy?

Skonfrontujcie swoje pomysły z dalszym ciągiem projekcji. Możecie o nich podyskutować po zakończeniu filmu.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli:
 - Tło filmu: trwający derbowy mecz piłkarski w Rzymie, stolicy Włoch.
 - Celowo uwypuklony kontrast pomiędzy tradycyjnym postrzeganiem męskich zainteresowań (kibicowanie klubom piłkarskim) a strojem głównego bohatera i związane z tym reakcje zarówno jego ojca jak i osób pobocznych.
 - Sytuację chorej dziewczynki i na czym miała polegać próba podniesienia jej na duchu.
 - Fakt, że Superbohaterka Luce została stworzona przez twórców filmu i funkcjonuje tylko w tym świecie. Być może uczestnicy potrafią podać przykłady takich postaci lub piosenek, które byłyby odpowiednie w takich okolicznościach?
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Dyskusja

- ★ Co wam się najbardziej podobało w planie głównego bohatera? Co zrobilibyście inaczej? Jak zachowalibyście się w podobnej sytuacji?
 - ★ Zastanówcie się nad zachowaniem ojca bohatera. Jak odnosi się on do jego przebrania na początku filmu? Dlaczego proponuje mu kurtkę? Jak reaguje w kulminacyjnym momencie? Jak zmienia się jego podejście do trwającego równocześnie meczu piłki nożnej?
-

Nooreh

(Nooreh)

reżyseria
Ashish Pandey

Indie, 2018
22 min.

Tłem filmu są walki w Kotlinie Kaszmirskiej, na granicy Indii i Pakistanu. W nocy cała wioska słyszy strzały i wybuchy. Nooreh dochodzi do niesamowitego wniosku, że wymiana ognia ustanie, jeśli tylko uda się jej nie usnąć.

9+

Historia konfliktu o Kaszmir (w dwóch słowach)

Po ogłoszeniu niepodległości przez Indie i Pakistan (od Wielkiej Brytanii, po zakończeniu czasów kolonializmu) graniczny region Kaszmiru stał się przedmiotem sporu obu tych państw. W latach 40. podzielono go na dwie części: Kotlina Kaszmirska należy do Indii, natomiast regiony Azad Dżammu i Kaszmir do Pakistanu. Działania zbrojne trwają tam jednak do dzisiaj, a Kaszmir używany jest nie tylko jako punkt przetargowy przy okazji innych konfliktów w regionie, ale również jako miejsce działań separatystów.

W samym filmie walki w Dolinie Kaszmiru są ważnym, ale odległym tłem wydarzeń. W żadnym momencie nie są pokazane sceny pełne napięcia czy drastycznych obrazów zawierających broń, krew, czy śmierć. Bohaterowie jednak są świadomi niebezpieczeństwa i stykają się z jego konsekwencjami na co dzień.

Dzieci i wojna

Codziennosc w Dolinie Kaszmiru to dla jego mieszkańców odgłosy strzałów i dojmująca bliskość konfliktu zbrojnego. Warto zwrócić uwagę, że zarówno dorośli jak i dzieci nie reagują panicznie, gdy w pobliżu rozchodzą się dźwięki prowadzonych działań wojskowych lub gdy pojawia się wizja przeniesienia szkoły w bezpieczniejsze miejsce. Dziewczynki liczą dziury po kulach w ścianie, mijają posterunek wojskowy, pytając o żołnierza z wąsami (poufale nazywając go „wujkiem”, co jest w tej części świata przyjęte). Dla nas być może niewyobrażalne, codzienne życie w pobliżu frontu to rzeczywistość dla wielu ludzi, w tym dla rówieśników młodych widzów.

Myślenie magiczne i odpowiedzialność

Przekonanie Nooreh, że może powstrzymać wymianę ognia jest przykładem myślenia magicznego, w którym jeden element (brak snu) wpływa na rzeczywistość w sposób, który można wyjaśnić tylko nieracjonalnymi argumentami. Należy zauważyć, że Nooreh jest gotowa ponieść ofiarę, wystawić swój organizm i swoje życie na ciężką próbę, ponieważ to jest rozumiane przez nią jako zapłata za pożądany

rezultat (zaprzeszanie walk). Bierze się to z głębokiej chęci sprawczości w tej beznadziejnej, bo całkowicie niezależnej od dziewczynki sytuacji. Jej marzenie ma wymiar głęboko pacyfistyczny i humanitarny. Dzieci często mierzą się z bezsilnością, gdyż ich wpływ na otaczający świat jest stosunkowo niewielki, a ich pragnienia bywają duże – chociaż nie muszą być osadzone w globalnym kontekście tak, jak jest to pokazane w filmie. Zauważenie często mylnej korelacji (strzały odzywają się, gdy Nooreh zamyka oczy) może być podstawą dla ich działań, często na ich skalę heroiczną, ale ostatecznie skazanych na niepowodzenie. W takiej sytuacji pomocne może być nie tylko wyjaśnienie realnych kontekstów i zależności, ale również docenienie tego, co powoduje dziećmi, wykazanie zrozumienia dla ich intencji.

Ashish Pandey, reżyser o filmie

Dzieci marzą o pięknym świecie, nie zdając sobie sprawy jak bardzo jest podzielony i jak bardzo dąży do samozniszczenia. W tych niepewnych i trudnych czasach warto patrzeć na świat oczami pełnymi nadziei, oczami Nooreh.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Omówienie tła historycznego i geograficznego

Zapowiedz uczestnikom, że ważnym tłem filmu są walki zbrojne w regionie Kaszmiru i że na ekranie pojawią się żołnierze oraz słychać będzie strzały. Tło historyczne tego realnego i współczesnego konfliktu jest krótko opisane w zagadnieniach do filmu. Znajdźcie Kaszmir na mapie, żeby umiejscowić przedstawione wydarzenia. Warto zaznaczyć, że wojna to nie tylko ogień walki w okopach. Na całym świecie w regionach, na których regularnie prowadzone są działania wojenne, mieszkają normalni ludzie. Ich życie jest podobne do naszego: pokazane w filmie dziewczynki budzą się rano i idą do szkoły. Obserwacje na temat ich codzienności można rozszerzyć po projekcji (przy zebraniu faktów świata przedstawionego).

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, co zaobserwowała Nooreh i dlaczego postanowiła nie spać w nocy.
- ★ Zastanówcie się nad codziennością bohaterów filmowych.

○ Co macie z nimi wspólnego?

Przykładowo: przyjaźnie, chodzenie do szkoły, naukę, gry w czasie przerwy, witanie się z sąsiadami, prośby rodziców o pójście spać.

○ Co wyróżnia życie dzieci w strefie konfliktu?

Przykładowo: odgłosy strzałów i walk, ogłoszenie w czasie lekcji o możliwości zamknięcia i przeniesienia szkoły, liczenie dziur po kulach w murze, bycie świadkiem żałoby po kimś, kto zginął w walkach, mijanie posterunku wojskowego w drodze do szkoły

- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Dyskusja

- ★ Jak interpretujecie zachowanie Nooreh? Dlaczego postanowiła nie spać? Jak to się odbiło na jej codziennym życiu?
- ★ Czy fakt, że miała oczy otwarte rzeczywiście wpływał na trwające działania wojenne? Dlaczego według was Nooreh w to uwierzyła? Czy chciała zaprzestania walk? Czy czuła się odpowiedzialna?
- ★ Czy macie swoje przykłady podobnego (magicznego) myślenia? Mogą być oczywiście o wiele mniejszej wagi niż przedstawione w filmie. Czy zaobserwowaliście kiedyś zależność między zupełnie niezwiązanymi zjawiskami (przykładowo: jeśli nie zjem do końca śniadania, autobus do szkoły się spóźni) i postanowiliście pobawić się w zaklinanie rzeczywistości?

Kraina fal

(La Terra delle Onde) reżyseria Włochy, 2020
Francesco Larusso 15 min.

Podczas letnich wakacji grupa przyjaciół podejmuje poszukiwania zaginionego kolegi. Wierzą, że dołynął do wybrzeża Grecji i – chcąc się z nim skontaktować – konstruują amatorską radiostację. Czy Pati usłyszy ich nawoływania przez radio?

11+

Geografia świata przedstawionego

Napis na otwarcie filmu:

Na samym południu Włoch jest miejsce, z którego przy dobrej pogodzie widać góry na greckiej wyspie Othonoi i słyszać głosy z drugiego brzegu morza.

Niewielka wyspa Othonoi to najbardziej wysunięta na zachód część Grecji. Na mapie widać, jak niedaleko z niej do południowo-wschodniego wybrzeża Włoch – do miejscowości zlokalizowanych na „obcasie” Półwyspu Apenińskiego. Akcja filmu dzieje się w małej wiosce, w której większość mieszkańców zajmuje się rybołówstwem. Spójrzcie przez ten pryzmat na zachowanie dorosłych, którzy wielokrotnie mierzyli się z żywiołem Morza Jońskiego.

Warto zwrócić też uwagę na wieloznaczność tytułu. Tytułowe „fale” to nie tylko fale morskie, w których zaginął Pati, ale również fale radiowe, które przechwytyją i próbują interpretować bohaterowie.

Godzenie się ze stratą

To, że kilkunastoletni kolega głównych bohaterów filmu (Pati) zginął na morzu jest wiadome od pierwszej sceny filmu. Dorośli bohaterowie nie pozostawiają wątpliwości, że trwająca 20 dni akcja poszukiwawcza zakończyła się niepowodzeniem. Jest to jednak dopiero początek filmu. Można przypuszczać, że konfrontacja nastolatków z tragiczną stratą jest dla nich nowym i bardzo przykrym wyzwaniem. Odmawiają zatem porzucenia nadziei, mimo przedstawionych realiów. Ich uparte dążenie do skontaktowania się z przyjacielem będzie się odbywało na przekór dorosłym, w ukryciu, w atmosferze przypominającej nawet film szpiegowski. Wszystko dlatego, że złapani na gorącym uczynku po raz kolejny musieliby usłyszeć bezkompromisową prawdę. Najwidoczniej nie są jeszcze na to gotowi. To zaprzeczenie jest dla nich pierwszym etapem przeżywania żałoby.

Francesco Larusso, reżyser o filmie

„Kraina fal” to opowieść o dojrzewaniu, zawieszona między poczuciem straty a nadzieją. Grupa dzieci pierwszy raz mierzy się z żałobą: jeden z ich kolegów zginął na morzu, a oni nie mogą tego zaakceptować. Wmawiają sobie, że ich przyjaciel dołynął bezpiecznie do odległego brzegu – tego brzegu, który widać ze zniszczonego samochodu, który jest miejscem ich spotkań. Postanawiają skonstruować radio, aby połączyć się z Grecją ze swojej bazy.

Film jest podróżą w kierunku dojrzewania i zrozumienia zawartą w tych szumiących i przerywanych znakach od drugiej osoby, jakimi są fale radiowe przechwytywane przez dzieci oraz migawki greckiego horyzontu. Te znaki odnoszą się przede wszystkim do nich samych. Dlatego „Kraina fal” jest łądem pośrodku, ziemią wszystkich i ziemią niczyją, która dzieli dzieci od ich zaginionego przyjaciela. Musimy zawiesić nasze poczucie rzeczywistości, aby znaleźć się w tym świecie, gdzie słychać głosy z innych czasów, z innych miejsc, może od tych, których już z nami nie ma.

W mniej metafizycznych słowach, noc ma kluczowe znaczenie dla przesłania „Krainy fal”. Jest czasem, który daje możliwość uwierzenia i możliwość usłyszenia, pojawiająca się tylko wtedy, gdy jesteście gotowi posłuchać. W ten sposób dzieci, wśród fal radiowych i częstotliwości z innych światów, są w stanie usłyszeć swojego kolegę, przynajmniej do czasu gdy powróci dzień, a oni nie będą już w stanie zamknąć oczu na prawdę.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, że Pati został uznany za zmarłego po 20 dniach poszukiwań na morzu.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się ze stratą bliskiej osoby, również w sensie utraty relacji lub utraty kontaktu, niekoniecznie jedynie śmierci).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

- ★ Przeanalizujcie, jak każdy z bohaterów podchodzi do tej trudnej sytuacji. Nazwijcie emocje, jakie im towarzyszą. Które podejście was dziwi, a z którym najbardziej się identyfikujecie?
- ★ Zastanówcie się, dlaczego przyjaciele zaangażowali się w realizację planu budowy radiostacji? Czy powodowała nimi wyłącznie chęć skontaktowania się z Grecją? Dlaczego z konstrukcją i uruchomieniem radia związane są tak wysokie emocje? Rozważcie, czy takie przedsięwzięcie nie miało na celu bardziej odwrócenia ich uwagi od trudnej sytuacji, pełniąc rolę tematu zastępczego oraz nośnika, dzięki któremu mogli dłużej żywić nadzieję?
- ★ Ponad fabularną stroną filmu dotyczącą radzenia sobie ze stratą bliskiej osoby, „Kraina Fal” jest wyjątkowym filmowym portretem lokalnej społeczności. Spróbujcie zastanowić się, co zwróciło waszą uwagę podczas oglądania: zwyczaje pobocznych bohaterów, krajobrazy, elementy scenografii. Jak świat przedstawiony współgra z tematyką filmu?

Lubię Spider-Mana, i co?

(Mi piace Spiderman, reżyseria

Włochy, 2021

...e allora?)

Federico Micali

9 min.

Cloe uwielbia Spider-Mana, dlatego na swój pierwszy szkolny plecak wybiera ten z superbohaterem. Dorośli próbują ją przekonać, żeby wybrała różowy. Cloe nie zgadza się na podział świata na ten dla chłopców i ten dla dziewczynek.

Stereotypowe wizerunki kobiet i mężczyzn

Świat podzielony na to, co „dla dziewczyn” i „dla chłopców” jest głównym tematem tego krótkiego filmu. Główna bohaterka Cloe nie zgadza się z ogólnie przyjętym porządkiem, który obserwuje w szkole i poza nią. Szczególnie przykre jest dla niej wytykanie jej, że wybory, których dokonała, nie są zgodne z panującymi normami.

Wśród spostrzeżeń siedmiolletniej dziewczynki pojawia się również gramatyka języka włoskiego, a konkretnie zjawisko, które moglibyśmy odnieść również do naszego języka. Słowo „bambini” oznacza bowiem zarówno „chłopcy”, jak i „dzieci” – kiedy zatem grupa jest mieszana, Włosi posługują się formą męską. (Porównajcie polskie słowa „uczniowie” i „uczennice”, choćby w wyrażeniu „Anna była jedną z najlepszych uczennic”, co może sugerować, że porównujemy ją wyłącznie z innymi dziewczynkami, a nie z całym gronem uczniowskim; czego intuicyjnie nie interpretujemy w ten sposób w rodzaju męskim.) Stereotypami przesiąknięty jest również język potoczny, który razi ją, odkąd jest na to wyczulona.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Stereotyp

Poproś grupę, aby z pomocą dostępnych źródeł stworzyli definicję stereotypu. Czy stereotypy są nam potrzebne? Zbierzcie przykłady pozytywnych i negatywnych stereotypów. Jakie stereotypy znacie, które dotyczą ról kobiet i mężczyzn w społeczeństwie? Czy te stereotypy uległy zmianie na przestrzeni ostatnich lat?

Po projekcji

Coś, co otwiera nam oczy

- ★ Wróćcie do początku filmu, do tego, co bohaterka mówi około 1 minuty i 25-40 sek.

Dla niej wydarzenie z dzieciństwa, które wkrótce potem opisze, miało tak duże znaczenie, że uwrażliwiło ją i zmieniło jej perspektywę na podział ról społecznych.

Poproś grupę o podzielenie się swoimi podobnymi doświadczeniami. Czy jakieś przypadkowe zdarzenie uświadomiło wam kiedyś panujące zasady, stereotypy lub postrzeganie rzeczywistości, których sami do tej pory nie kwestionowaliście?

Po projekcji

Czy Spider-Man jest dla wszystkich?

Zapytaj grupę, czy wydaje się im nietypowe, że siedmioletnia dziewczynka lubi postać Spider-Mana? Czy fikcyjni bohaterowie są dedykowani specyficznym grupom społecznym? Cloe jest przekonana, że każdy może fascynować i utożsamiać się z dowolnie wybranym bohaterem, nie musi być zgodności pomiędzy realnymi cechami fana i postaci.

Pogłębienie dyskusji dla starszych widzów

Zapytaj grupę, co sądzą o tworzeniu i promowaniu postaci specjalnie dla grup społecznych? Przykładowo, w 2014 roku w komiksach o Spider-Manie pojawiła się kobieca superbohaterka Spider-Woman/Ghost-Spider/Gwen Stacy, spopularyzowana między innymi przez film z 2023 roku, „Spider-Man: Poprzez multiwersum”.

Nie zapomnijcie, że filmy produkowane przez gigantyczne amerykańskie studia są tworzone dla zysków finansowych, ze sprzedaży biletów, zabawek i innych przedmiotów z wizerunkami postaci.

Po projekcji

Dyskusja

- ★ Czy zgadzacie się z postawą Cloe? Czy macie podobne obserwacje?

Postarajcie się, aby dyskusja nie przerodziła się w dociekanie, czy to chłopcy czy dziewczynki są bardziej poszkodowane przez stereotypy. Rozmawiajcie o stereotypach jako mechanizmach myślenia i o tym, co obserwujecie wokół siebie.

- ★ Jak interpretujecie końcówkę filmu, w której Cloe bierze kolegę za rękę?

Buziak

(A Kiss)

reżyseria

Nima Mohaghegh

Holandia, 2018

30 min.

Abdi mieszka w holenderskim ośrodku dla uchodźców. W te wakacje planuje zabrać piękną Leyli na dyskotekę. Mimo trudnych wydarzeń w tle, to film o dorastaniu i przyjaźni prowadzony w szybkim tempie letniej komedii.

Mieszkanie w ośrodku dla uchodźców

Holandia zapewnia ośrodki mieszkalne dla przybyszów starających się o status uchodźcy. Uchodźcą jest każda osoba, która musiała opuścić swoje miejsce zamieszkania ze względu na grożącą jej przemoc, zniewolenie czy prześladowanie.

Na początku filmu (około 1 minuty i 15 sekund) główni bohaterowie wracają do ośrodka, mijając znaki powieszane na płocie. Widnieją na nich hasła skierowane przeciwko AZC, czyli asielzoekerscentrum, obecnie pod nazwą COA Centraal Orgaan opvang Asielzoekers – holenderskiej Centralnej Agencji na rzecz Uchodźców. Ośrodek przyjmuje przybywających do Holandii uchodźców i zapewnia im miejsce do życia, wsparcie, opiekę medyczną oraz pomoc w aklimatyzacji, przygotowując do osiedlenia się w Holandii lub w innym kraju.

Pierwsza miłość

Sytuacja Abdiego jest z jednej strony wyjątkowa, bo historia jego życia w trudnych okolicznościach doprowadziła go do obcego kraju, ale jednocześnie jest bardzo uniwersalna. Jego fascynacja starszą dziewczyną, chęć zabrania jej na dyskotekę, rywalizacja ze starszym chłopakiem, składają się na bardzo znany obraz dorastającego chłopaka. Spędzanie czasu z kolegami (na pakowaniu się w tarapaty) jest wspólne dla dzieci na każdej szerokości geograficznej. Nadaje to filmowi wymiar bardzo humanistyczny. Pozwala widzowi zapoznać się z bohaterem, z którym wiele go dzieli, ale jednocześnie bardzo wiele łączy.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją/po projekcji

Uchodźcy

Ośrodek dla uchodźców w Holandii jest tłem filmu. Aby lepiej zrozumieć ten kontekst, warto sięgnąć po dodatkowe informacje.

- ★ Zaproś uczestników do samodzielnych lub grupowych poszukiwań na temat uchodźców z pomocą Internetu. Poproś, aby stworzyli krótką definicję.
- ★ Poproś uczestników, aby poszukali informacji, jaki urząd Organizacji Narodów Zjednoczonych zajmuje się globalnie problemem uchodźców? Jaka jest jego misja?
Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski.
- ★ Zaproponuj wymianę spostrzeżeń na temat tego, jak bycie uchodźcą wpływa na życie codzienne Abdiego? Jakie relacje panują w jego rodzinie? Czy trudne wyzwania sprawiają, że wymaga się od niego więcej niż od typowego dwunastolatka?

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, że akcja filmu dzieje się w ośrodku dla uchodźców. Zbierzcie wspólnie informacje o przeszłości i życiu Abdiego.
 - Jak długo mieszka w Holandii? Rok i osiem miesięcy.
 - W jakim języku mówi? Po niderlandzku.
 - Do jakiej chodzi szkoły? Holenderskiej wraz z innymi dziećmi, nie na terenie ośrodka.
 - Co się stało z mamą Abdiego? Utonęła w czasie ucieczki.
 - Dlaczego kolegom został tylko tydzień wakacji? Rodzina Abdiego musi opuścić ośrodek.

- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Observacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się z wyzwaniem, np. z zawodem miłosnym, perspektywą przeprowadzki, potrzebą opiekowania się rodzeństwem albo rodzicem).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

- ★ Zastanówcie się, czy Abdi czuje się w Holandii jak ktoś obcy, czy znalazł swoje miejsce w społeczności, w której przebywa. Co wpływa na to, że jego życie jest wyjątkowe, a co czyni je typowym dla dwunastolatka? Skontrastujcie to z historią, postawą i marzeniami Leyli, która również jest imigrantką.
- ★ Spróbujcie opisać relację Abdiego z jego ojcem. Co wiemy o ojcu bohatera, jak pokazany jest w filmie? Weźcie pod uwagę tragedię, jaka spotkała ich rodzinę. W jakim stopniu determinuje ona postawę ojca?
- ★ Stwórzcie opis ośrodka dla uchodźców, jak pokazany jest w filmie. Co wam przypominają panujące tam zasady i zwyczaje mieszkającej tam społeczności? Jakie emocje wywołuje w was osadzenie akcji wśród imigrantów? Jeśli chcecie, poszukajcie informacji na temat prawdziwych ośrodków dla uchodźców w Europie i porównajcie je z filmową rzeczywistością.

Po projekcji

Dyskusja porównawcza o sztuce filmowej

Możecie porównać film „Buziak” do irlandzkiego krótkiego metrażu „Dziewczyna z końca ogrodu”, który również dotyka tematu ośrodków dla uchodźców oraz do duńskiego „Małego terrorysty”, gdzie osią fabularną jest niechęć do obcych (obie pozycje są dostępne w bazie Laboratorium). Jak sądzicie, dlaczego współcześnie powstają filmy poruszające tematy migracji i asymilacji? Czy według was filmowcy (i wszyscy artyści) inspirują się życiem, ważnymi współczesnymi tematami i przeżywają je w swojej twórczości? Czy odczytujecie te filmy jako narzucające pewną wizję świata czy bardziej jako obrazy do interpretacji?

Najdalej

(Furthest From)

reżyseria

USA, 2019

Kyung Sok Kim

19 min.

Akcja filmu toczy się w obozie przyczep kempingowych w Kalifornii. Gdy okazuje się, że wszyscy mieszkańcy muszą zostać ewakuowani, Jessie i Lucas będą się starali dobrze spędzić ostatnie wspólne chwile i poradzić sobie ze smutkiem.

Parking dla przyczep jako stałe miejsce zamieszkania

W USA funkcjonują specjalne parkingi (trailer parks), na których można zamieszkać we własnym kamperze lub przyczepie kempingowej. Parking zapewnia mieszkańcom dostęp do bieżącej wody i innych udogodnień. Zaletami takiego rozwiązania są porównywalnie mniejsze koszty utrzymania (w stosunku do mieszkania lub domu) oraz mobilność. Często osoby podróżujące po kraju w poszukiwaniu sezonowej pracy decydują się na takie rozwiązania. Mieszkańcy przyczep tworzą swoiste społeczności. Wokół tego typu parkingów funkcjonuje negatywny stereotyp dotyczący niższej klasy ekonomicznej mieszkańców, którzy bywają marginalizowani.

W obliczu zmian

Mieszkańców przyczep, którzy są bohaterami filmu, czeka przeprowadzka. Parking zostaje zamknięty ze względu na skażenie wód gruntowych. Dla ośmioletniej Jessie oznacza to pożegnanie z jej najlepszym przyjacielem Lucasem, a dla jej starszej siostry koniec związku z chłopakiem. Jessie nie jest łatwo pogodzić się z tą zmianą, zabiera i chowa koperty z nakazem eksmisji, ucieka od poważnej rozmowy z przyjacielem. W obliczu tej trudnej dla wszystkich sytuacji wielokrotnie wymaga się od niej, żeby przestała się zachowywać jak dziecko. Najważniejszym jednak punktem zaczepienia dla Jessie jest opiekująca się nią starsza siostra. Ta relacja (i relacja z mamą) są ważnym punktem odniesienia, co dla dzieci w takiej sytuacji jest kluczowym elementem stabilizacji.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, dlaczego mieszkańcy przyczep muszą się przenieść oraz że oznacza to, że rozjadą się w różnych kierunkach, tracąc ze sobą kontakt (mieszkańcy przyczep zamieszkujący jeden parking nie zachowują się jak zorganizowana grupa osadników).
- ★ Zwróćcie też uwagę na znaczenie chowanych przez Jessie listów. Jeden z mieszkańców czyta treść listu na głos w otwierającej scenie filmu i to wtedy dowiadujemy się, że jednakowe listy do wszystkich wysłała agencja rządowa, podając skażenie wód gruntowych jako powód do eksmisji wszystkich mieszkańców z tego terenu (skażenie MTBE, eterem tert-butyloowo-metylowym jest realnym zjawiskiem spowodowanym np. wyciekami z rafinerii). Jessie kradnie te listy ze skrzynek sąsiadów, tak jakby miało to odmienić los całej społeczności.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się ze zmianą, stratą, otrzymaniem złych wieści).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

- ★ Jak Jessie reaguje na informację, że wszyscy mieszkańcy przyczep będą musieli się przeprowadzić? Zwróćcie uwagę na to, co robi, gdy Lucas próbuje jej powiedzieć, że wyjeżdżają. Czy Jessie nie wie, co Lucas chce jej zakomunikować? Dlaczego go ignoruje, ucieka i się chowa?

- ★ Czy zdarzyło się wam (lub komuś, kogo znacie) uciekać przed złymi wieściami lub odwlekać moment, w którym będziecie musieli się pogodzić ze zmianą? Jaki miało to wpływ na was i na sytuację?

Sprawa Curie

(Słuchaiat
Curie)

reżyseria
Andrey Hajivasilev

Bułgaria, 2018
50 min.

Ośmioletni Tony przygotowuje się do udziału w ogólnokrajowym konkursie naukowym, kiedy jego sąsiadka Raya składa mu propozycję nie do odrzucenia. Ma pomóc szkolnemu chuliganowi Stefanowi zdać matematykę albo może pożegnać się ze swoją laboratoryjną mysią pomocnicą, nazwaną na cześć Marii Skłodowskiej-Curie.

Maria Skłodowska-Curie

W tle filmu pojawia się postać podwójnej laureatki Nagrody Nobla, Marii Skłodowskiej-Curie. Była to wybitna polska uczona w dziedzinach chemii fizycznej i fizyki doświadczalnej. Żyła w latach 1867 – 1934. Odkryła i opisała dwa nieznane wówczas pierwiastki: rad i polon. Była pierwszą kobietą, która otrzymała dwa największe międzynarodowe wyróżnienia naukowe – Nagrodę Nobla: z fizyki w 1903 r. za badania nad promieniotwórczością oraz z chemii w 1911 r. za odkrycie polonu i radu, wydzielenie czystego radu i badanie właściwości chemicznych pierwiastków promieniotwórczych. Do dzisiaj jedynie cztery inne osoby otrzymały tę nagrodę więcej niż jeden raz.

Młody naukowiec w grupie rówieśniczej

Tony, główny bohater filmu jest przedstawiony jako chłopak całkowicie oddany swojej pracy naukowej. Jest sumienny, pomysłowy i skonstrastowany z bohaterami, których główną domeną (zamiast umysłu) jest serce (Raya) lub mięśnie (Stefan). Tony jest też ofiarą wyśmiewania a nawet znęcania. Opis bohatera i jego przygody są dobrym wyjściem do rozmowy o wartościach i o rolach odgrywanych w grupie rówieśniczej, które uczestnicy mogą zaobserwować we własnym środowisku lub na podstawie postaci fikcyjnych.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją/po projekcji

Inspiracje

Na ścianie pokoju głównego bohatera filmu wiszą trzy plakaty z wizerunkami ludzi nauki, które go inspirują. Na część jednej z postaci nazwał swoje zwierzątko i to u nich szuka inspiracji do działania.

- ★ Czy jesteście w stanie zgadnąć przed projekcją, o jakie postaci może chodzić? Jakie najważniejsze postaci w światowej nauce możecie wymienić?
- ★ Kto was inspiruje (nawet jeśli w waszych pokojach nie wiszą plakaty)? Dlaczego?
- ★ Po projekcji spróbujcie sporządzić krótką notatkę na temat trzech naukowców z plakatów.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, do jakich zbliżających się wydarzeń przygotowują się bohaterowie:
 - Tony przygotowuje się do ogólnokrajowej konferencji naukowej (konkursu projektów badawczych), gdzie chce przedstawić swoje doświadczenie, polegające na badaniu możliwości przyspieszenia przyrostu mięśniowego. Badania przeprowadza na swojej myszy laboratoryjnej, Marii Curie.
 - Raya z koleżankami przygotowują się do występu baletowego (zaprezentują „Jezioro Łabędzie”), w czasie którego przeprowadzony zostanie pierwszy etap castingu do baletu „Jezioro Łabędzie” w Operze Narodowej.
 - Stefan przygotowuje się do sprawdzianu z matematyki, z którego uzyskanie bardzo dobrej oceny zostanie nagrodzone przez jego rodziców zgodą na posiadanie psa.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Współinteligencja

(Colmeia)

reżyseria

Brazylia, 2018

Karina De Simone

19 min.

Sophia, Lucas i Pedro biorą udział w konkursie robotyki. Zostało bardzo niewiele czasu, a ich maszyna wciąż wymaga wielu ulepszeń. Czy trójka młodych inżynierów zdąży się pogodzić i dogadać, zanim zaprezentują swój projekt?

11+

Robotyka

Projekt, którym zajmują się bohaterowie filmu, należy do świata robotyki. To dziedzina naukowa, która łączy w sobie inżynierię mechaniczną, elektrotechnikę, automatykę i informatykę, co pozwala konstruować roboty i nimi sterować. Ponieważ jest to dziedzina historycznie i stereotypowo męska, film porusza kwestie zachęcenia dziewczynek do rozwijania swoich talentów w naukach ścisłych. Ruch ten na świecie znany jest ogólnie jako „girls in STEM”, czyli dziewczyny w naukach przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyce (STEM to skrót oznaczający Science, Technology, Engineering, Mathematic).

Karina De Simone, reżyserka o filmie

Historia Prawdziwa

Inspiracją dla głównej bohaterki, Sophii, była Ana Carolina Queiroz – pierwsza dziewczyna w naszej szkole, która dołączyła do zespołu pasjonatów robotyki! Była znana z kreatywności, inteligencji i pilności, ale jako dziewczyna napotykała na wiele trudności. Gdy już udało jej się przebić, została mentorką dla wielu kolejnych uczennic w dziedzinie robotyki i nauk ścisłych. To dzięki niej w zespole pasjonatów robotyki jest obecnie tyle samo chłopców i dziewcząt. Poza tym Ana zrobiła niesamowitą karierę badawczą po zakończeniu szkoły. Reprezentowała Brazylię na międzynarodowych konferencjach naukowych, prezentując wyniki swoich projektów. Jest wzorem dla młodych ludzi, którzy pasjonują się naukami ścisłymi.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli zarówno kontekst (zbliżający się szkolny konkurs projektów z dziedziny robotyki) jak i relacje w grupie głównych bohaterów.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Wykluczenie

Ten oparty na prawdziwych wydarzeniach film jest bez wątpienia historią Sophii, jej uporu i jej genialnego pomysłu. Nie ukazuje jej jednak wyłącznie w pozytywnym świetle. Błąd, który popełnia, zostaje jej wytknięty przez Lucasa. Czując się wykluczona przez Pedra, sama zachowała się tak samo i nie zaprosiła go na nocne prace nad projektem. Niezależnie od okoliczności, takie postępowanie nie przynosi pozytywnych rezultatów.

Prześledźcie fabułę filmu

- ★ Jaką rolę oryginalnie pełniła Sophia w projekcie na konkurs robotyki?
- ★ Co zaproponowała?
- ★ Dlaczego Pedro nie chciał się zgodzić?
- ★ Jaki był pierwotny plan Sophii, a co ostatecznie zadziało?

Jej podstawową rolą było zbieranie informacji, prace teoretyczne.

Sama chciała wprowadzić zmiany do robota, którego konstruktorem był Pedro.

Był przywiązany do swojego projektu robota i nie wierzył, że Sophia poradzi sobie z ulepszeniem konstrukcji.

Chciała pracować nad projektem bez Pedra, a sukces osiągnęli dopiero w trójkę.

Dyskusja

Odrzucenie czyichś pomysłów bez wysłuchania, na podstawie naszych własnych przekonań na temat danej osoby jest rodzajem wykluczenia.

- ★ Jakie znacie przykłady podobnych sytuacji? Jakie uprzedzenia zaobserwowaliście, które skutkują wykluczeniem? Przykładowo:
 - Osoby, które są ciche lub spokojne i nie otrzymują głosu w dyskusji ze względu na swoją osobowość.
 - Osoby, które chcą się udzielać w kwestiach stereotypowo przypisanych do danej płci (np. poruszony w filmie temat kobiet w naukach ścisłych) albo do danego wieku, czy do danej profesji.
 - Osoby, które wcześniej nie wykazały się wiedzą albo zainteresowaniem na dany temat i przez to nie dostają szansy.
- ★ Jak można przeciwdziałać takim sytuacjom?
- ★ Pamiętajcie, że samo uświadomienie sobie tego, że mamy w głowach różne założenia na temat osób, z którymi wchodzimy w interakcje, jest dużym krokiem w kierunku pokonywania uprzedzeń. Otwartość na wszystkich i pozwalanie na wartościowe dyskusje nie tylko rodzi najlepsze pomysły, ale pozwala na budowanie dobrych relacji.

Po projekcji

Interpretacja tytułu

Oryginalny portugalski tytuł filmu brzmi „Colmeia”, czyli dosłownie „ul”. W międzynarodowej angielskiej wersji mamy już tytuł „Hivemind”, złożony z dwóch słów oznaczających „ul” i „umysł”. Określenie to odnosi się do inteligencji zbiorowej, „współinteligencji”. To pojęcia używane w naukach społecznych i filozoficznych. Ul jest tu pomocną metaforą, ponieważ zaobserwowano, że owady tworzące skomplikowane społeczności podejmują decyzje wspólnie, na podstawie kolektywnie zebranych informacji. Są to decyzje, których nie mogłaby podjąć pojedyncza pszczoła. Podobnie wśród ludzi, akumulacja informacji i ustalenie konsensusu prowadzą do lepszych rezultatów niż proces decyzyjny osamotnionej jednostki.

- ★ Poproś grupę, aby z pomocą dostępnych źródeł, spróbowali znaleźć więcej informacji na temat inteligencji zbiorowej i podzielili się zarówno wynikami swoich poszukiwań, jak i przemyśleniami na ten temat.
- ★ Jak w tym kontekście można zinterpretować film? Czy uważacie, że to trafny tytuł dla tej historii?

Wszystkiego najlepszego

(Happy Birthday)

reżyseria

Norwegia, 2018

Kristine Rande

10 min.

Na przyjęcie urodzinowe Kine przychodzi chłopak z biednej rodziny, Terje. Inne dzieci wyśmiewają się z niego, aż do momentu, w którym niespodziewane wydarzenie pozwala głównej bohaterce zobaczyć, kto naprawdę jest wart przyjaźni.

Ostracyzm w grupie rówieśniczej

Terje wyróżnia się na tle grupy dzieci obecnych na przyjęciu urodzinowym poprzez swój status społeczny, pochodzi z biednej rodziny. Możemy się również domyślać, że jest chłopakiem z sąsiedztwa, a pozostali goście znają się np. ze szkoły, co dodatkowo go izoluje. Nie jest to jednak kluczowe dla fabuły, gdyż przyczyny odmienności mogą się różnić w każdym przypadku. Film przedstawia mechanizmy, które prowadzą do eskalacji negatywnych emocji. Jeden z gości, Eivind, zaczyna prześmiewczo komentować jego prezent dla solenizantki Kine, jak również jego wygląd. Pozostali dołączają do niego, wzajemnie się nakręcając. Opozycja przeciwko jednej osobie w grupie chroni ich samych przed wykluczeniem, a widzą już, z czym wykluczenie się wiąże – nikt z nich nie chciałby być na miejscu Terje. Gdy Kine nie dołącza do tej okrutnej zabawy, sama staje się obiektem ataków (w scenie, gdy grupa zarzuca jej, że się w Terje zakochała).

Rola ofiary i rola gnębiiciela

Terje jest nieśmiały i cichy. Nie reaguje na zaczepki, a wyproszony posłusznie opuszcza zabawę. Głośno odzywa się dopiero w obronie Kine. Prawdopodobnie przyzwyczajony jest do tego, że jest atakowany i czuje się bezradny. Eivind również uosabia bardzo skonkretyzowaną rolę. Nawet na przestrzeni krótkich wydarzeń filmowych jest pokazany jako usankcjonowany prowodyr o dosyć okrutnym rysie. Utrzymanie tej roli nie pozwala mu wycofać się z żartów ani przyznać do błędów. Ostatecznie, gdy posuwa się za daleko w wyśmiewaniu sytuacji Kine, traci tę relację i swoją pozycję.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli kulminacyjną scenę filmu.

- Co się stało z rybką?
- Dlaczego rybka była ważna dla Kine?
- Gdzie jest tata Kine?

- Co dzieje się, gdy Kine przeciwstawia się Eivindowi?

Kot wyłowił rybkę z akwarium.

Rybka była prezentem od jej taty.

Wyprowadził się z ich domu, być może na zawsze. Kine za nim tęskni, co jest wspomniane również na początku filmu.

Sama staje się obiektem prześmiewczych ataków.

- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się z ostracyzmem w grupie, nie tylko jako ofiary, ale również jako świadkowie czy nawet osoby biorące udział w dręczeniu kolegi/koleżanki).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

- ★ Jak zachowalibyście się na miejscu: Terje, Kine, Eivinda, pozostałych dziewczyn?
- ★ Czy byliście kiedyś w sytuacji podobnej do tej, która jest pokazana w filmie – również w roli innych bohaterów niż Terje (np. jako świadkowie dręczenia jednej osoby przez grupę)? Co było podobne a co różne w stosunku do fabuły filmu? Jak się zachowaliście? Co byście zmienili w swoim zachowaniu?

Jeśli uczestnicy przyznają się, że brali udział w podobnej sytuacji, pozwalamy im dzielić się doświadczeniami bez oceny ich zachowania i bez konsekwencji.

Rozmawiając o dynamice w grupie bohaterów filmowych, nie zapominajcie o empatii i o odwadze, by się wyłamać, stanąć w cudzej obronie.

- ★ Czy zauważyliście, że Terje nic nie mówi aż do połowy filmu? Kiedy pierwszy raz zabiera głos? (Staje w obronie Kine, która nie chce pocałować Eivinda.)
- ★ Jak kończy się film? Jakie znaczenie ma rysunek, który widzimy na końcu?

Warto zwracać uwagę, że film dobrze się kończy i ma pozytywne przesłanie.

Dzień Matki

(Mother's Day) reżyseria

Kanada, 2018

Alexander DeSouza

11 min.

Nieśmiały 12-letni chłopiec postanawia pomóc swoim młodszym sąsiadom w przygotowaniu odświętnego śniadania na Dzień Matki. Okazuje się to być wyzwaniem nie tylko kulinarnym, gdyż bohater musi zmierzyć się również z własnym smutkiem i wspomnieniem mamy.

Utrata bliskich

W momencie kulminacyjnym filmu dowiadujemy się, że główny bohater Abner przeżywa żałobę po stracie mamy. W tym nowym świetle interpretujemy jego pomoc dla sąsiadów i zbliżające się święto, Dzień Matki. Kubek, który zostaje rozbity przez przypadek, nie jest wyłącznie przedmiotem, ale pamiątką po zmarłej bliskiej osobie. W tej bardzo trudnej sytuacji, o której sam bohater mówi, że jest „nie do naprawienia”, film proponuje bardzo proste i czułe rozwiązania: bliskość, rozmowę, pomoc innym, celebrowanie dobrych wspomnień.

Alexander DeSouza, reżyser o filmie

Zaczęło się we wstępnej fazie konceptualizacji filmu od pomysłu mojej współpracownicy, przyjaciółki i scenopisarki Claire Bosnich, a skończyło na tej zwariowanej opowieści pełnej tęsknoty, miłości, przyjaźni i oczywiście naleśników! Z dużą nostalgią spoglądam w przeszłość, na ludzi, których straciłem i na bliskie sercu wspomnienia z dzieciństwa, które nieco wyblakły. „Dzień matki” jest wyrazem tych uczuć. To właśnie ta myśl, że nawet ze straty może wyniknąć coś pozytywnego, coś czułego, pchnęła mnie do stworzenia tego radosnego i nostalgicznego filmu.

„Dzień matki” dotyczy utraty bliskich. A nawet bardziej tego, w jaki sposób ze stratą radzą sobie dzieci. Poczucie straty jest nieuniknione i dzięki temu uniwersalne. Za każdym razem, gdy tracimy coś lub kogoś, w pierwszej kolejności odczuwamy żal. Trzymamy się go, szukając ukojenia. Ale strata potrafi spowodować rozbiecie, konflikty i najczęściej siedzi w nas bardzo długo. Pomysł na film wydał mi się tym mocniejszy, że dotyczył utraty kogoś tak ważnego jak mama widzianej z perspektywy dziecka.

Zważywszy na moją własną, bardzo bliską relację z matką, realizacja filmu musiała być bardzo osobista, nostalgiczna i bardzo osadzona w lokalnej społeczności. Żeby uzyskać tę atmosferę, postanowiłem większość scen nakręcić w domu mojej babci. Jej mały bungalow był doskonałą scenerią. „Dzień matki” pokazuje, jak strata może rodzić zarówno radość jak i smutek, co doskonale podkreśla muzyka skomponowana do filmu przez Spencera Creaghana.

Mam nadzieję, że widzowie znajdą w tym filmie ten pozytywny aspekt godzenia się ze śmiercią bliskiej osoby. Często tracimy z oczu fakt, że strata może przynieść też coś bardzo ważnego: uświadomienie sobie wartości, którą miało dla nas dane miejsce, osoba lub przedmiot.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Przerywamy ten program na krótką dyskusję

- ★ Zatrzymaj film po 1 minucie i 48 sekundach.
Czy Abner pomoże młodszym kolegom? Dlaczego?
- ★ Zatrzymaj film po 4 minutach i 45 sekundach.
Jakie produkty kupują chłopcy? Co planują ugotować?
Co wy ugotowalibyście na śniadanie w Dniu Matki?
- ★ Zatrzymaj film po 5 minutach i 55 sekundach.
Jak myślicie, dlaczego Abner tak zareagował na stłuczenie jego kubka?

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli kulminacyjną scenę filmu.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się ze stratą bliskiej osoby, również w sensie utraty relacji lub utraty kontaktu, niekoniecznie jedynie śmierci).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

O najważniejszym wydarzeniu, które ma wpływ na świat przedstawiony filmu – odejściu mamy głównego bohatera – dowiadujemy się dopiero pod koniec filmu, zaraz po jego momencie kulminacyjnym.

- ★ Jak w tym kontekście interpretujecie początkową niechęć Abnera do pomocy sąsiadom? Jak widzicie teraz fakt, że się przełamał i chciał im pomóc?

Kontakt z pamiątkami po bliskiej osobie jest częścią przeżywania żałoby i godzenia się ze stratą.

- ★ Jakie pamiątki po mamie Abnera pokazane są w filmie?
 - Wózek, notes z przepisami, kubek, który podarowała synowi.

Kiedy Abner rozmawia z ojcem na podłodze w kuchni ich rozmowa już tylko pozornie dotyczy utraty kubka, a metaforycznie odnosi się do straty mamy.

- ★ Spróbujcie zinterpretować ich rozmowę (od 7. minuty filmu) i to, co ojciec chciał przekazać synowi.
- ★ Zwróćcie uwagę, jakie zakończenie ma film. Jak je interpretujecie?

Mały terrorysta

(Little

reżyseria

Dania, 2019

Terrorist)

Michael Schmidt-Olsen

12 min.

Kasper i Nicklas chodzą razem do szkoły w Kopenhadze. Do ich klasy dołącza nowy uczeń Walid, którego rodzice uciekli z Libanu. Upředzenia wobec obcych, które chłopcy wynoszą z domów rodzinnych, doprowadzają do eskalacji przemocy.

Imigranci

Negatywne, stereotypowe podejście do imigrantów, obcych czy osób o odmiennym kolorze skóry, jest tłem przedstawionych w filmie wydarzeń. Co ważne, widzimy, że tego typu przekonania Kasper i Nicklas wynoszą z domu, gdzie są one dodatkowo napędzane przez media (głos z telewizora w tle). Winą za trudną sytuację związaną z brakiem pracy ojca Kaspra zostają obarczeni uchodźcy napływający do Danii. Warto też zauważyć, że sam Walid (chłopiec z drugiego pokolenia libańskich imigrantów) nie czuje się w Danii obcy. Jedynie jego pochodzenie wyróżnia go od innych duńskich dzieci.

Najważniejszą osią filmu są niezwykle różne reakcje dwóch głównych bohaterów na eskalację napięć rasowych. Warto prześledzić, że obaj pochodzą z tego samego środowiska, ale dokonują zupełnie różnych wyborów.

Eskalacja

Już od pierwszych scen filmu wiemy, że Nicklas lubi niebezpieczne i niedozwolone zabawy. Do eskalacji dochodzi, gdy jego plany nie przynoszą zamierzonych rezultatów. Mimo scysji na boisku piłkarskim jego kuzyn i przyjaciel Kasper nie zostaje wrogiem Walida. Fiaszkiem kończy się też próba wrobienia Walida w kradzież telefonów. Nicklas traci kontrolę nad sytuacją i nad przyjacielem. Nic nie usprawiedliwia jednak jego zachowania na żadnym etapie filmu.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli tło filmu.

- Kim są dla siebie Kasper i Niklas?
- Na czym polega trudna sytuacja ojca Kaspra?
- Skąd pochodzi Walid? W jakim języku mówi? Do jakiej chodzi szkoły? Jak on sam się identyfikuje?

Są kuzynami.

Ojciec Kaspra ma trudności ze znalezieniem pracy.

Jego rodzina uciekła przed wojną z Libanu, on sam uważa się za Duńczyka, mówi po duńsku i chodzi do szkoły razem z innymi duńskimi dziećmi.

- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Imigranci, uchodźcy, stereotypy

- ★ Zaprosz uczestników do samodzielnych lub grupowych poszukiwań na temat imigrantów i uchodźców z pomocą Internetu. Poproś, aby stworzyli krótkie definicje i wykazali różnice między tymi pojęciami. Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski.
- ★ Znajdźcie Liban i Danię na mapie, żeby uświadomić sobie odległość, jaka dzieli te dwa kraje. Poszukajcie informacji o kulturze i historii Libanu.
- ★ Czy rodzina Walida to imigranci czy uchodźcy? Dla przypomnienia można użyć sceny z filmu, w której bohaterowie o tym rozmawiają, od ok. 10 minuty 25 sekund.
- ★ Poproś grupę, aby z pomocą dostępnych źródeł stworzyli definicję stereotypu. Czy stereotypy są nam potrzebne? Zbierzcie przykłady pozytywnych i negatywnych stereotypów. Jakie stereotypy pojawiają się w filmie? Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski.

- ★ Jaką rolę w filmie odgrywają rodzice bohaterów? Swoimi słowami wyjaśnijcie kontekst związany z odmiennością Walida i jego pochodzeniem z rodziny libańskich uchodźców.
- ★ Ważne jest, aby dyskutując wpływ fali migracji na europejską i światową gospodarkę (w tym bezrobocie) położyć silny nacisk na to, że ten makroekonomiczny problem jest wyjątkowo skomplikowany i to właśnie upraszczanie panującej sytuacji prowadzi do błędnych wniosków i eskalacji emocji (zarówno przeciwników jak i zwolenników imigracji). Postarajcie się skupić na kontekście przedstawionym w filmie: niekoniecznie, czy napływ migrantów wpływa na bezrobocie Duńczyków w ogóle, ale czy ojcowie Kaspra i Nicklasa są o tym przekonani? Jak to okazują? Jak to wpływa na chłopców?
- ★ Jak interpretujecie tytuł filmu? Co oznacza słowo terrorysta? Do którego bohatera się odnosi i dlaczego?

Po projekcji

Dokonywanie wyborów

Poproś grupę, aby scharakteryzowali głównych bohaterów (Kaspra i Nicklasa) i porównali ich.

- ★ Czym się różnią? Co mają wspólnego? W jakich relacjach zaczynają film, a w jakich go kończą? Czy ich rodziny i środowisko, z którego wyrosli ukształtowało ich światopogląd? Jak reagują na nowego kolegę i dlaczego ich reakcje są różne?
- ★ Jak interpretujecie zakończenie filmu? Co waszym zdaniem zrobi Kapser? Co według was powinien zrobić?

Po projekcji

Filmowe tropy

Możecie porównać film „Mały terrorysta” do dwóch innych filmów dostępnych w bazie Laboratorium, których tłem są ośrodki dla uchodźców. Zarówno irlandzki krótki metraż „Dziewczyna z końca ogrodu” jak i holenderski „Buziak” poruszają tematy migracji i asymilacji. Jak sądzicie, dlaczego współcześnie powstają filmy o takiej tematyce? Czy według was filmowcy (i wszyscy artyści) inspirowani są życiem, ważnymi współczesnymi tematami i przeżywają je w swojej twórczości? Czy odczytujecie te filmy jako narzucające pewną wizję świata czy bardziej jako obrazy do interpretacji?

Za rogiem

(Za vogalom)

reżyseria

Martin Turk

Słowenia, 2021

12 min.

Dwunastoletni Nejc jest świadkiem, jak dwóch nastolatków znęca się nad Timim, chłopakiem z sąsiedztwa. Zaprzyjaźnia się z nim i gdy dochodzi do kolejnego ataku, staje w jego obronie. Ale czy na pewno Timi jest ofiarą?

Przemoc, łamanie prawa

Bójki i szamotaniny nastoletnich chłopców są ważnym elementem filmu. Przemoc wykorzystywana jest przez filmowców do budowania napięcia zarówno u widzów, jak i bohaterów. Nejc jest zmuszony do reakcji, zaangażowania się, bo stawka jest wysoka – Timiemu grozi prawdziwe niebezpieczeństwo. Widok kilkunastoletniego chłopaka przygwożdżonego do ziemi przez dwóch kolegów nasuwa szybką ocenę sytuacji. Trafność tej oceny jest najważniejszą osią filmu i (ponownie) dotyczy zarówno samego głównego bohatera, jak i widowni.

Poza przemocą w filmie pokazana jest kradzież: zarówno telefonów innych chłopców, jak i okazjonalna drobna kradzież w sklepie spożywczym. Chociaż ocena jego zachowania jest jednoznacznie negatywna, warto zastanowić się, jakie są motywy popełnionych przez bohatera przestępstw i w tym kontekście interpretować tę postać.

Ciemna strona przyjaźni

Nieoczywista przyjaźń, która zawiązuje się między dwoma chłopcami, ma wpływ na decyzje Nejca. Jego złe wybory eskalują od drobnych występków aż do finału filmu. Z kulminacyjnymi scenami tego krótkiego metrażu warto porównać dotychczasowe życie Nejca, które bardzo sprawnie i oszczędnie przedstawione jest za pomocą scen z udziałem jego rodziców, jak i jego reakcję na pierwsze spotkanie z Timim.

Martin Turk, reżyser o filmie

Kiedy mój syn wdał się w bójkę w szkole, znalazłem się w sytuacji, w której nie wiedziałem, jak zareagować. Nie byłem w stanie ocenić, co tak naprawdę wydarzyło się między dwoma chłopcami i kto ostatecznie miał rację. W skomplikowanym świecie dziecięcych relacji współistnieje wiele prawd, a ja chciałem zobaczyć tę sytuację bez filtrów, oczami dziecka. To doświadczenie poprowadziło mnie do stworzenia krótkiego filmu „Za rogiem”.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli zachowanie Timiego oraz jego próby postawienia się w roli ofiary.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości (np. gdy będą musieli zmierzyć się z przemocą, niejednoznacznie moralną sytuacją, przyjaźnią, która źle wpływa na ich życie).

Jeśli grupa jest otwarta na tego typu rozmowy, można zaproponować następujące tematy do dyskusji i dzielenia się wrażeniami, wybierając odpowiednie momenty z fabuły lub odnosząc się do całości filmu.

Prześledźcie fabułę filmu

- ★ Scharakteryzujcie obu chłopaków, Nejca i Timiego. W jakich środowiskach dorastają? Co przyciąga ich do siebie?
- ★ Jaki wpływ na ich życie ma przyjaźń, która ich wiąże?
- ★ Czy Nejc patrzy obiektywnie na Timiego?
- ★ Czy sam zmienia swoje zachowanie pod jego wpływem?

- ★ Do czego to prowadzi?
- ★ Jak interpretujecie ostatnią scenę filmu? Co waszym zdaniem wydarzyło się później?

Dyskusja

- ★ Czy przyjaźń może mieć złe konsekwencje? Jakie przykłady możecie podać, odwołując się do dowolnych źródeł, własnych doświadczeń lub posługując się wyobraźnią.
- ★ Czy wiecie, co to znaczy, że jakaś sytuacja jest moralnie niepewna albo dwuznaczna? Czy łatwo przychodzi nam oceniać zachowanie innych i czy często się wobec nich mylimy?

Po projekcji

Filmowe tropy

„Za rogiem” warto przeanalizować również pod kątem filmowym. Nie brakuje tu kreatywnych decyzji reżysera dotyczących tego, gdzie postawić kamerę i jak skupić uwagę widza. Ciekawym artystycznym wyborem jest pokazanie rodziców Nejca. Czy jesteście w stanie opisać, na jakie zabiegi filmowe się zdecydowano? Dlaczego w ten sposób zostali pokazani? Czyją perspektywę przyjmujemy, oglądając sceny, w których występują? Co moglibyśmy powiedzieć o relacjach w domu Nejca, nawet gdyby w tych scenach nie było dialogów?

Wewnętrzny wyścig

(Inside l'm Racing)

reżyseria

Irlandia, 2017

Aleksander Szeser

18 min.

Autystyczny nastolatek pasjonuje się wyścigami samochodowymi i wybiera się wraz z rodziną na zawody. Podczas gdy pozostali martwią się o jego przyszłość i samodzielność, chłopiec udowadnia wszystkim, że jego pasja może być sposobem na życie i radzenie sobie z ograniczeniami.

15+

Autyzm

Spektrum autyzmu to zaburzenie rozwoju, którego pierwsze objawy obserwuje się najczęściej przed trzecim rokiem życia dziecka. Mózg takiego dziecka rozwija się w niestandardowy sposób, powodując charakterystyczne dla tego zaburzenia zachowania i cechy o różnym stopniu natężenia i różne dla każdej osoby (stąd: spektrum). Do typowych cech osób z autyzmem należą trudności w komunikacji i budowaniu relacji z innymi ludźmi, trudności sensoryczne, przywiązanie do określonych sposobów działania i niechęć do zmian, wielokrotne powtarzanie ruchów, skupianie się na drobnych rzeczach i wąskich dziedzinach. Bohater filmu, Jamie, wykazuje wyżej wymienione cechy. Pasja, na której się skupia, to wyścigi samochodowe, a dzięki poświęceniu temu tematowi dużego nakładu uwagi, staje się specjalistą w swojej dziedzinie.

Aleksander Szeser, reżyser o filmie

„Wewnętrzny wyścig” to inspirująca historia, w której chciałem połączyć dwa bliskie mi tematy, autyzm i sporty motorowe.

Jako wielbiciel wyścigów samochodowych uwielbiam spędzać czas na torze jeżdżąc w kółko (pozornie bez celu). Postanowiłem wykorzystać to fascynujące, dynamiczne, wysokooktanowe tło do przedstawienia uniwersalnej historii. To opowieść o dążeniu do realizacji swoich marzeń bez względu na to, że ludzie dookoła uznają cię za odmiennego, nie potrafią cię zrozumieć, czy traktują cię z góry – nawet gdy nie jesteś w stanie dobrze wyrazić samego siebie.

Mimo tego, że w ostatnich latach nasze naukowe rozumienie spektrum autyzmu znacznie się rozwinęło, wciąż pozostaje dużo do zrobienia na polu świadomości społecznej. Szczególnie w kwestii stereotypowego postrzegania umysłu osoby autystycznej jako upośledzonego, gdy w rzeczywistości bywa odwrotnie.

Wiemy dzisiaj, że osoby dotknięte autyzmem potrafią wartościowo przyczynić się do swojego środowiska, gdy napotkają odpowiednie warunki i dostaną szansę. Mam nadzieję, że ten film będzie małym krokiem w kierunku tworzenia tych warunków i szans dla ludzi, których życie to codzienne zmaganie z lękiem przed chaosem otaczającego ich świata. Może zostaną zachęceni do odkrywania tego świata, czerpania z niego radości i do dzielenia się swoim unikatowym kreatywnym spojrzeniem z nami wszystkimi.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją/po projekcji

Spektrum autyzmu

Zadanie to można wykonać w odniesieniu do obejrzanego już filmu lub jako przygotowanie do uważnego oglądania.

- ★ Poproś uczestników, aby wykorzystując dostępne źródła, spróbowali znaleźć informacje o spektrum autyzmu oraz sporządzić notatkę. Ochotnicy mogą podzielić się z grupą wynikami swoich poszukiwań.
- ★ Patrząc na listę cech typowych dla osób z autyzmem, dopasujcie do niej przykłady zachowania bohatera z filmu. Przykładowo, przywiązanie do określonych sposobów działania i niechęć do zmian u Jamiego zostaje podniesiona w dyskusji jego siostry z ich ojcem o tym, że jej udział w wycieczce na tor jest niezbędny (od ok. 1 minuty 45 sekund). Jamie przyzwyczył się już, że biorąc udział w wydarzeniu całą rodziną i może źle zareagować na nowe okoliczności, gdyby jej tego dnia zabrakło.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, że Jamie przejawia cechy autystyczne.
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Dyskusja

- ★ Czy ze względu na swoje zaburzenie Jamie ma mniejsze szanse na spełnienie swoich marzeń? Co przychodzi mu łatwiej, a co trudniej?
 - ★ Jak zaburzenie Jamiego wpływa na jego rodzinę? Jak opisalibyście postawy jego rodziców, jego siostry i jego babci? Czy wydają się wam uzasadnione i realistyczne? Jakie funkcje te postaci pełnią w filmie?
 - ★ Jakie inne przykłady znacie (fikcyjne lub rzeczywiste), gdy zaburzenia rozwoju, niepełnosprawność lub inne przeszkody pozornie sprawiały trudności w osiągnięciu zamierzonych celów? W jaki sposób bohaterowie waszych opowieści udowodnili, że mogą dokonać wszystkiego, co zaplanują?
-

Jeden łyk

(Please Frog, reżyseria Republika Południowej Afryki, 2017
Just One Sip) Diek Grobler 10 min.

Ten pomysłowo animowany film przedstawia australijską aborygeńską legendę o żabie Tiddalik, która w upalny dzień wypła całą wodę z jeziora. Inne zwierzęta będą próbowały różnych sztuczek, aby wodę odzyskać.

Legenda Tiddalik

Jak wszystkie kultury, Australijscy Aborygeni posiadają swoją mitologię dotyczącą początku świata. W ich podaniach, wszystko, co nas otacza, zostało stworzone w „Czasie Snu” (ang. Dreamtime). To właśnie wtedy dzieje się pokazana w animacji historia, która jest jednym z najbardziej znanych aborygeńskich mitów. Żaba Tiddalik doczekała się nawet pomnika w mieście Warwick, w australijskim Queensland. Jej żyjącym odpowiednikiem może być wstępujący na tych terenach gatunek australorzekotki, która dostosowała się do życia w okresie suszy poprzez gromadzenie wody. Fakt, że animacja Dieka Groblera powstała w Republice Południowej Afryki może świadczyć o międzynarodowej karierze Żaby Tiddalik i jej legendy.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Przerywamy ten program na krótką dyskusję

- ★ Zatrzymaj film po 3 minutach i 10 sekundach.
 - Czy żaba dobrze zrobiła wypijając wodę z jeziora? Jak myślicie, co będzie dalej?
- ★ Zatrzymaj film po 4 minutach i 20 sekundach.
 - Co waszym zdaniem postanowią zwierzęta? Jakie mielibyście pomysły na odzyskanie wody?
- ★ Zatrzymaj film po 7 minutach i 25 sekundach.
 - Jaki plan mają flądry? Czy im się powiedzie?

Przed projekcją/po projekcji

Dookoła świata

Odszukajcie na mapie Australię oraz Republikę Południowej Afryki, aby uświadomić sobie, z jak odległych miejsc pochodzi ta historia (Australia jako miejsce narodzin mitu, a RPA jako miejsce powstania animacji). Czy mimo to opowieść jest dla wszystkich zrozumiała, a sposób jej pokazania budzi pozytywne reakcje? Sztuka, rysunki, filmy i historie pozwalają na połączenie się z ludźmi z najdalszych zakątków świata.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Zaproponuj ochotnikom, żeby opowiedzieli historię Żaby Tiddalik własnymi słowami, mogą to zrobić w kilka osób, opowiadając poszczególne wydarzenia po kolei.
Możecie wrócić do filmu, aby uporządkować plany odzyskania wody, jakie miały poszczególne postaci oraz dlaczego się nie powiodły.
- ★ Spróbujcie wymienić zwierzęta występujące w filmie i zastanowić się, które z nich można spotkać na wolności również w Polsce. Możecie wrócić do początku filmu. W jego pierwszych dwóch minutach poznamy bardzo wielu zwierzęcych bohaterów.
- ★ Przejdźcie do dyskusji na temat tego, co najbardziej podobało się uczestnikom w tej historii i co ich najbardziej poruszyło.

Po projekcji

Pogłębienie dyskusji dla starszych widzów

Historia Żaby Tiddalik jest jednym z mitów o stworzeniu świata zaczerpniętym z kultury pierwotnej ludności Australii, Aborygenów.

- ★ Poproś uczestników, aby wykorzystując dostępne źródła, spróbowali znaleźć informacje o Aborygenach i ich mitologii („Czas snu”) oraz sporządzić notatkę. Ochotnicy mogą podzielić się z grupą wynikami swoich poszukiwań. Grupę młodszych uczestników można poprosić o wysłuchanie informacji dostępnych wyżej wśród zagadnień lub przygotowanych samodzielnie.
- ★ Zapytaj uczestników, jakie inne mitologie znają i jak w nich są przedstawione początki świata.

Ciekawostka

W 6. minucie filmu Krokodyl opowiada historię. W czasie swojego monologu trzyma w ręku czaszkę. Czy wiecie, do jakiej sztuki Williama Shakespeare'a to nawiązanie?

Po projekcji

Animowane rysunki

Przyjrzyjcie się technice, w jakiej wykonana jest ta animacja i porozmawiajcie o tym, jak można stworzyć animowany film, odwołując się do znanych grupie przykładów. Stwórzcie listę.

- ★ Do najbardziej rozpowszechnionych technik zaliczają się:
 - Animacje rysunkowe w różnych technikach (szkice, rysunki, malowanie farbami itp.)
 - Animacje komputerowe (2D i 3D)
 - Animacje plastelinowe i z innych materiałów twórczych
 - Animacje kukiełkowe
 - Animacje mieszane

Zwróćcie uwagę, że w animacji „Jeden łyk” bohaterowie i inne elementy filmu mają swoje kontury, ale kolor, który je wypełnia, nie jest jednolity. Oprócz ciała samej Żaby, Słoń ma w sobie wiele odcieni szarego, a Żyrafę pokrywają charakterystyczne łatki. Wszystkie te tekstury poruszają się po ekranie razem z postaciami. Obserwacja artystycznej i technicznej warstwy filmu przybliży nas do artystów, którzy zaprojektowali i wykonali animację. Pozwala też na czerpanie inspiracji i rozwój talentów plastycznych.

- ★ Przygotuj materiały, aby uczestnicy mogli spróbować odwzorować styl animacji, którą obejrzel. Dla młodszych można przygotować szablony do kolorowania kredkami lub farbami, zwracając uwagę grupie, aby nie bali się mieszać kolorów w ramach jednego obszaru.
- ★ Zaproponuj uczestnikom narysowanie lub namalowanie swojej ulubionej postaci z animacji w dowolnej technice.

Witajcie

(Bienvenidos) reżyseria Hiszpania, 2014
Javier Fesser 28 min.

Anni i Alidel mieszkają w małej wiosce w Peruwiańskich Andach, na wysokości 4000 m.n.p.m. Do szkoły w Ingatambo chodzą na piechotę, a droga zajmuje im trzy godziny. Wkrótce w szkole ich kuzynki Giseli ma pojawić się Internet, a z nim okno na świat.

Dostęp do edukacji, dostęp do Internetu

Prawo do nauki jest jednym z podstawowych praw człowieka. Gwarantuje je Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz traktaty międzynarodowe (w tym Powszechna Deklaracja Praw Człowieka i Konwencja o Prawach Dziecka ONZ). Niestety nie wszyscy ludzie na świecie mają dostęp do edukacji. Wiele dzieci pozbawionych jest możliwości uczestniczenia w zajęciach lekcyjnych ze względu na sytuację ekonomiczną. Na różnych szerokościach geograficznych dzieci wykonują prace zarobkowe lub pomagają w utrzymaniu gospodarstwa w czasie, gdy ich rówieśnicy chodzą do szkoły. W innych przypadkach dostęp do edukacji jest utrudniony z powodu braku kadry czy przez przeszkody geograficzne, które widać również w filmie „Witajcie”.

Cyfrowa chmura, o której dzieci rozmawiają w filmie, jest jednym z najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych, które dodatkowo znacznie się rozwinęło od 2014 r., w którym powstał film. Chmura (cloud) to metafora, za którą kryje się sieć centrów danych (data center), gdzie przechowywane i przetwarzane są cyfrowe informacje, czerpane z sieci internetowej.

Powszechność dostępu do łącza internetowego, które dla wielu dzieci w wieku szkolnym jest sprawą oczywistą, sprawia, że czasem zapominamy o tych regionach, które są odcięte od Sieci.

W tym kontekście film jest nie tylko pięknym portretem oddalonej od nas społeczności, ale pozwala się skonfrontować z tymi aspektami rzeczywistości, których na co dzień nie przychodzi nam kwestionować.

Film fabularny a film dokumentalny

„Witajcie” to film, w którym nie ma aktorów ani scenografii. Występujące w nim dzieci i ich rodziny to prawdziwi mieszkańcy Peru, którzy podzielili się z filmowcami swoim codziennym życiem. Również fakt

doprowadzenia prądu i Internetu do szkoły jest prawdziwy i jest efektem projektu organizacji Luces para Aprender działającej na rzecz oświaty w krajach iberoamerykańskich.

Reżyser nie ukrywa trudnych tematów, które są częścią życia mieszkańców wioski: porzucania rodziny w celach zarobkowych (ojciec Giseli czy Mareli, która zajmuje się domem swoich pracodawców w Limie), nadużywania alkoholu, drobnej przestępczości i braku dostępu do edukacji (postać Jordana, przewodnika turystycznego) oraz niebezpieczeństwa związanego z porwaniami (przestroga nauczycielki o nierozmawianiu z nieznajomymi). Te tematy są częścią filmu tak jak są częścią życia lokalnej społeczności.

Film poprowadzony jest jednak w sposób fabularny, opowiada z zamierzonym humorem bardzo konkretną historię i towarzyszy mu narracja. Powstał w celach edukacyjnych i jest w ten sposób wykorzystywany w czasie zajęć filmowych w hiszpańskojęzycznych szkołach.

Oprócz tematów społecznych, opisanych również w propozycjach na zajęcia filmowe, warto zwrócić uwagę młodych widzów na unikatowość tego krótkiego metrażu pod kątem rzemiosła filmowego. W zakładce Biblioteka na portalu Laboratorium Filmowe jest tekst poświęcony filmom dokumentalnym autorstwa polskiego reżysera dokumentalisty Tomasza Jurkiewicza.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Przerywamy ten program na krótką dyskusję

- ★ Zatrzymaj film po 2 minutach i 18 sekundach.
 - Odnajdźcie Inyatambo na mapie, żeby umiejscowić przedstawione wydarzenia.
- ★ Zatrzymaj film po 3 minutach i 5 sekundach.
 - Czy wiecie, jak nazywa się sprzęt, który widzicie na ekranie i który pozwala na połączenie się z całym światem? Czy widzieliście kiedyś takie albo podobne anteny? Czy wiecie, że panele, które są widoczne obok anteny zamieniają światło słoneczne w prąd, który mamy w gniazdkach?
- ★ Zatrzymaj film po 8 minutach i 8 sekundach.
 - Jak dzieci w szkole w Inyatambo używają Internetu do nauki?
 - A wy jak korzystacie z Internetu w szkole albo w domu?
- ★ Zatrzymaj film po 16 minutach i 14 sekundach.
 - Jakiej transmisji słuchają ojcowie przez radio?

- Czy w waszych rodzinach też ktoś interesuje się piłką nożną?
- ★ Zatrzymaj film po 20 minutach i 24 sekundach.
 - Czy wiecie, z jakiej ciężarówki wysiedli bohaterowie?
 - Skąd w waszych domach bierze się mleko?

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, że film nakręcony został w prawdziwym regionie świata, gdzie do tej pory nie było Internetu i nie wszystkie domy mają dostęp do prądu, a jego bohaterowie to dzieci faktycznie mieszkające w Peru.
- ★ Przejdźcie do dyskusji na temat tego, co najbardziej podobało się uczestnikom w tej historii i co ich najbardziej poruszyło.

Po projekcji

Chmura – omówcie i narysujcie

- ★ Czy wiecie, co to znaczy mieć głowę w chmurach? Znaście kogoś, kto często ma głowę w chmurach? Dlaczego bohaterowie filmu mówią tak o Alidelu?
- ★ Czy słyszeliście kiedyś o internetowej chmurze? Informacje, teksty i obrazki wysyłane są z urządzeń przez Internet (kable lub fale radiowe) do chmury, która wszystko gromadzi i z której każdy może pobierać wysłane tam informacje.

Po projekcji

Rówieśnicy z drugiego końca świata

Po obejrzeniu filmu i odszukaniu Ingotambo na mapie uczestnicy powinni już zdawać sobie sprawę, że bohaterowie filmu znajdują się bardzo daleko od nich. Żyją wśród krajobrazów, które mogą się wydawać egzotyczne i ich życie różni się od życia uczestników pod wieloma względami. Pod innymi względami jest z kolei bardzo podobne i znajome. Wspólnie poszukajcie podobieństw i różnic i zastanówcie się, czy

spotkanie z rówieśnikiem z drugiego końca świata może pokazać nam, jak wiele nas łączy z ludźmi na całym świecie.

Dodajcie swoje spostrzeżenia do tego, co omówiliście w trakcie filmu.

- ★ Jak wygląda droga do szkoły Anni i Alidela?
 - A jak wy pokonujecie codziennie drogę do szkoły?
- ★ Na co muszą uważać dzieci chodzące do szkoły w Ingatambo?
 - Czy pamiętacie, na co wy powinniście uważać w drodze do szkoły albo w czasie zabaw na podwórku?
 - Czy to samo dotyczy nieznajomych, których możecie spotkać w Internecie?
- ★ Czym dzieci pokazane w filmie zajmują się po szkole? Jak pomagają rodzicom?
 - A jak wy pomagacie w domach? Jak spędzacie czas wolny?
- ★ Czy wszystkie dzieci chodzą do szkoły? Czym zajmuje się chłopak, który nie chodzi na lekcje?

Dzieci chodzą do szkoły na piechotę, droga zajmuje im trzy godziny (nie chodzą codziennie).

Muszą uważać na burze (ze względu na wysokość miejscowości nad poziomem morza pioruny są bardzo niebezpieczne) oraz na nieznajomych, z którymi nie powinni rozmawiać i nie powinni wsiadać do ich samochodów.

Bohaterowie pomagają dorosłym w pracach gospodarczych: karmią zwierzęta, noszą drewno do kuchni, zaganiają owce z pastwiska, doją krowy, pracują w ogródku.

Jordan nie chodzi do szkoły, jego ojciec na to nie pozwala. Pracuje jako lokalny przewodnik po regionie Cajamarca. Zna na pamięć różne historie, które za pieniądze opowiada turystom.

- ★ Czy wiecie, że w Polsce jest obowiązek szkolny? Dzieci nie mogą pracować zamiast się uczyć. W wielu miejscach na świecie dzieci i młodzi ludzie nie mają dostępu do edukacji.

Wartość, jaka płynie z posiadania dostępu do wiedzy – zarówno dzięki szkole jak i globalnej sieci – jest bardzo ważnym motywem tego filmu.

Po projekcji

Jak przedstawić się światu?

Około 20. minuty filmu Gisela nagrywa swoją wypowiedź, którą chce podzielić się ze światem za pomocą Internetu. Jej pełna wypowiedź pojawia się około 23. minuty w scenie przesyłania nagrania na portal YouTube.

Co znalazłoby się w waszym filmiku? Co powiedzielibyście o sobie rówieśnikom z różnych zakątków Globu, jeśli mielibyście maksymalnie 60 sekund?

Dziewczyna z końca ogrodu

(The Girl at the End of the Garden) reżyseria Irlandia, 2019
Bonnie Dempsey 14 min.

Nieoczekiwane spotkanie wielbicielki science fiction Lucy i tajemniczej dziewczyny, która przedstawia się jako uciekinierka z rządowego laboratorium. W rzeczywistości Zed mieszka w irlandzkim ośrodku dla uchodźców.

Uchodźcy

Irlandia zapewnia ośrodki mieszkalne dla przybyszów starających się o status uchodźcy. Przebywające w nich osoby otrzymują schronienie, wyżywienie i niewielką ilość pieniędzy, którą mogą przeznaczyć na niezbędne zakupy. Mieszkańcy ośrodków mają ograniczone możliwości pracy i przemieszczania się, ale nie są w więzieniu, co pokazują ostatnie sceny filmu, gdy Zed wraz z mamą odwiedza dom Lucy.

Uchodźcą jest każda osoba, która musiała opuścić swoje miejsce zamieszkania ze względu na grożącą jej przemoc, zniewolenie czy prześladowanie. Przyczyną masowej migracji ludności Demokratycznej Republiki Konga jest wojna domowa. Ludzie uciekający przed konfliktem zbrojnym, który realnie zagraża ich życiu, muszą zostawić swoje domy i szukać schronienia w innych państwach. Warto zauważyć, że nawet Zed, mimo swojego wieku i bezsilności wobec trwającej wojny, pragnie wrócić do domu, o czym mówi już w pierwszej scenie, w której przyznaje się do swojego pochodzenia.

Opowiadanie historii

Przyjaźń dwóch głównych bohaterek zaczyna się od kłamstwa – historii, jaką Zed opowiada Lucy o swoim pochodzeniu. Jako wielbicielka komiksów, Lucy pierwsza sugeruje, że nieznajoma ma supermoce, a Zed wykorzystuje jej skłonność do fantastycznych opowieści. Warto zwrócić uwagę, dlaczego zdarza się, że ludzie przekłamują fakty o swojej przeszłości. Po pierwsze, prawda (którą poznajemy w finale filmu) jest trudna, bolesna i skomplikowana, a dzielenie się nią może być niebezpieczne. Podczas pierwszego spotkania Zed nie ma przecież pewności, czy Lucy nie odda jej w ręce policji. Po drugie, Zed próbuje zyskać przychylność Lucy i schronienie w jej domu, stąd stawia siebie w roli ofiary rządowych eksperymentów. Tym samym czyni również z irlandzkiej dziewczyny bohaterkę filmu science fiction, trafiając bezpośrednio w jej gust. Dalej historia rozwija się, zyskując własne życie, aż do momentu gdy prawda musi wyjść na jaw. Chowanie się za fikcją jest jednym z częstszych mechanizmów obronnych dla ludzi, którzy doświadczyli traumy. Tworzenie nawet bardzo skomplikowanych narracji o przeszłości izoluje wszystkich dookoła, jak i

nas samych od trudnego doświadczenia. Dopiero w bezpiecznym środowisku istnieje szansa na szczerą rozmowę.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Przed projekcją

Uchodźcy

Ucieczka jednej z dwóch głównych bohaterek z ośrodka dla uchodźców w Irlandii jest tłem filmu. Aby lepiej zrozumieć ten kontekst, warto sięgnąć po dodatkowe informacje.

- ★ Zaproś uczestników do samodzielnych lub grupowych poszukiwań na temat uchodźców z pomocą Internetu. Poproś, aby stworzyli krótką definicję.
- ★ Poproś uczestników, aby poszukali informacji, jaki urząd Organizacji Narodów Zjednoczonych zajmuje się globalnie problemem uchodźców? Jaka jest jego misja?
- ★ Ochotnicy mogą zreferować swoje wyniki i wnioski.

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli kontekst społeczny filmu.
 - Dlaczego Zed i jej mama opuściły swój kraj? Odszukajcie na mapie Irlandię i Demokratyczną Republikę Konga, aby zrozumieć odległość, jaka dzieli te kraje.
 - Gdzie mieszkała Zed i dlaczego stamtąd uciekła? Jakie ma perspektywy na przyszłość? Czego najbardziej pragnie?
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Filmowe tropy

- ★ Jakie znacie historie o kosmitach albo superbohaterach, którzy musieli uciekać z laboratorium, gdzie badano ich zdolności? Co mogło być inspiracją dla twórców filmu?
- ★ Czy wiecie, do jakiego filmu bezpośrednio nawiązuje kulminacyjna scena, w której dziewczyny uciekają na hulajnogach? Porównajcie ją z ucieczką bohaterów przed policją z hitu Stevena Spielberga „E.T.” (1982). Tam jednak przybysz z kosmosu magicznie ratuje bohaterów z oparów, unosząc ich w powietrze.

Pogłębienie dyskusji dla starszych widzów

Możecie porównać „Dziewczynę z końca ogrodu” do dwóch innych filmów dostępnych w bazie Laboratorium, które poruszają tematy migracji i asymilacji w Europie. Holenderski średni metraż „Buziak” dzieje się w ośrodku dla uchodźców, w którym mieszka główny bohater Abdi. Z kolei film „Mały terrorysta” poprzez historię nastoletnich chłopców odnosi się wprost do uprzedzeń rasowych wobec rodzin uchodźców osiedlonych w Danii. Jak sądzicie, dlaczego współcześnie powstają filmy o takiej tematyce? Czy według was filmowcy (i wszyscy artyści) inspirowani są życiem, ważnymi współczesnymi tematami i przeżywają je w swojej twórczości? Czy odczytujecie te filmy jako narzucające pewną wizję świata czy bardziej jako obrazy do interpretacji?

Lody – siódme lato

(Gelato – Die Sieben reżyseria Niemcy, 2017
Sommer der Eisliebe) Daniela Opp 12 min.

Molly nawiązuje relację z mieszkającą w sąsiedztwie starszą panią. Wyprowadza jej psa, chodzą razem na lody. Rosa opowiada dziewczynce niezwykłą historię ze swojej przeszłości, z II wojną światową w tle.

Relacje międzypokoleniowe

Nawiązanie nici porozumienia pomiędzy osobami starszymi a młodym pokoleniem czasem bywa wyzwaniem. Rosa, samotna starsza pani, zatrudnia Molly do pomocy w wyprowadzaniu jej psa Heinzi. W pierwszej kolejności połączy je zamiłowanie do jedzenia lodów, a następnie powiązana z historią pierwszej lodziarni opowieść Rosy o jej dzieciństwie.

Wartość opowieści

Chociaż w opowieściach Rosy pojawia się doświadczenie II wojny światowej, które jest zupełnie obce dla młodej Molly, dziewczyna koncentruje się na tym, co jest jej bliskie. Romantyczna historia miłości oraz rozłąki Rosy i Paola budzi jej zainteresowanie. Poruszona ich losami podejmie się realizacji wyjątkowego przedsięwzięcia, aby uszczęśliwić Rosę.

Pomoc

Chociaż filmowa historia ma niesamowity finał, który nie będzie łatwy do realizacji w prawdziwym życiu, warto zwrócić uwagę na wartość relacji Rosy i Molly. Zabieranie Heinzi do parku na spacer, a zwłaszcza wspólne spędzanie czasu: jedzenie lodów, słuchanie opowieści i rozmowy, to często bardzo dużo dla osób samotnych czy starszych.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szanse, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli kontekst historyczny i to, jak wojna wpływa na życie ludzi – uniemożliwiając podejmowanie wyborów, podróżowanie oraz zmieniając ich plany. Dlaczego Paulo przestał przyjeżdżać do Niemiec w czasie II wojny światowej? Dlaczego nie wrócił?
- ★ Dlaczego Rosa i Paulo stracili kontakt? Jak rozwój technologii ułatwia nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z bliskimi, nawet w różnych krajach?

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Pomocne historie – Analiza psychoedukacyjna

Przyjemności potrafią łączyć, pozwalają też na lepsze poznawanie siebie nawzajem. Taką przyjemnością zapewne są lody. W filmie to element łączący różne historie, ale i różne potrzeby, i przywołujący także różne wspomnienia.

Film daje możliwość podjęcia tematu pomocy osobom starszym lub po prostu potrzebującym wsparcia. A poprzez pomoc rozwinięcie komunikacji z takimi osobami i otwarcie się na ich historię i unikalną perspektywę życia. W „Siódmym lecie” Molly pomaga starszej pani, zbiera też doświadczenia, które Rosa przywołuje w swoich historiach. Opowiada o swojej młodości i o dramatycznych wydarzeniach, które zakłóciły szczęśliwy bieg jej życia. Wspomina swoje życie, dzieląc się z dziewczynką swoimi tęsknotami, refleksjami. W jej historii nie ma elementów dydaktycznych, jest chęć podzielenia się opowieścią i zapewne wejściem w relację. Ze strony Molly widzimy ciekawość i zaangażowanie, również emocjonalne.

Wchodząc w relację, nie możemy już obojętnie przejść obok opowiadanej historii, która staje się nie tylko wzruszającym wspomnieniem, ale i czynnikiem odmieniającym nas samych. Na przykład aktywuje nas do działania, jak to stało się w przypadku Molly, która wraz z Lino ściąga do lodziarni Paola. Przykład tej historii uczy nas, że wchodzenie w nowe relacje i otwieranie się na innych ludzi może przyczynić się do wzmocnienia naszych kompetencji społecznych: komunikacji, empatii, wrażliwości.

Relacja Molly i Rosy może też posłużyć jako przykład uczenia się innej perspektywy. Rosa opowiada w swojej historii o tym, że nie mogła skontaktować się z Paolo po wojnie: nie było Internetu, a korzystanie z telefonu wiązało się nie tylko z ograniczeniami technicznymi, ale podlegało też określonym konwenansom. Można zadać sobie pytanie, na ile nasz świat różni się od świata, w którym nasze babcie i dziadkowie żyli jako młodzi ludzie. Jak wpłynęło to na ich życie, zachowanie, sposób rozumienia świata?

Z punktu widzenia Molly warto też zatrzymać się nad perspektywą człowieka dorosłego, dla którego pewne rzeczy nie zmieniają się przez całe życie. Rosa mówi, „że dla niej niektóre rzeczy nie zmieniają się od dziecka, bo czuje się, jak gdyby była cały czas tą młodą dziewczyną”. To ważne doświadczenie, które pozwala zbliżać młodszych do starszych i rozumieć ich osobiste doświadczenia. Ta perspektywa, choć jest naturalnie zdeformowana przez czas, może stanowić nić porozumienia, łączącą ze sobą pokolenia.

Film może stanowić również punkt wyjścia do rozmowy o tym, czym może być prawdziwy prezent. Czasami okazuje się, że spełnianie marzeń jest tym, co możemy dać drugiemu człowiekowi. Ważne jest jednak to, że potrafimy dowiedzieć się o tym, jakie są pragnienia kogoś, kogo chcemy obdarować. Możemy to ustalić na drodze zbliżenia się do tej osoby, otwarcia się na relację. Jak się może okazać, wspianały prezent daje radość nie tylko osobie obdarowywanej, ale także tej, która prezent daje.

Po projekcji

Pytania

- ★ Jak Molly znalazła się u Rosy, co je połączyło?
- ★ Dlaczego Rosa opowiedziała o swojej historii Molly?
- ★ Kim był dla Rosy Paolo? Jak Molly zareagowała na stwierdzenie Rosy, że powinna już iść do domu? Co ją zdenerwowało, czy Molly rozumiała perspektywę Rosy?
- ★ Na czym polega pomoc, jaką Molly niesie starszej pani, czy chodzi tylko o wyprowadzanie psa?
- ★ Jak Molly postrzega Rosę? Jak Rosa czuje się w obecności Molly? Na czym polega relacja dziewczyny i starszej pani?

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (7 min.)

Poproś, aby uczniowie usiedli w kręgu na krzesłach. Jeżeli jest to konieczne, przygotujcie klasę w taki sposób, aby wszystkie ławki i inne przedmioty znalazły się z tyłu siedzących w kręgu. Stań na środku i powiedz, że ćwiczenie polega na tym, że osoba stojąca w kręgu wypowiada zdanie „Kto tak jak ja...” i kończy przykładowo „...lubi lody”.

Jeśli ktoś z siedzących na krzesłach lubi lody, to musi wstać i znaleźć nowe wolne krzesło. Jeśli nie zdąży i znajdzie się bez wolnego krzesła, to zajmuje miejsce tego, który stoi na środku i zaczyna „Kto tak jak ja...” i wymyśla nowe zdanie. Powtórzcie ćwiczenie kilka razy.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (20 min.)

Podziel uczniów na 3-osobowe zespoły, w których będą pracować. Możesz skorzystać ze sposobu odlicz do trzech. Jeśli osób jest mało, można podzielić uczniów na grupy dwuosobowe.

Poproś uczniów o zastanowienie się, czy w ich otoczeniu, tam, gdzie mieszkają, można spotkać osobę starszą, która prawdopodobnie jest samotna. Poproś uczniów o zapisanie na kartkach, dlaczego myślą, że ta osoba jest samotna. Ile jest takich osób? Następnie poproś, aby zastanowili się nad tym, czego mogliby się dowiedzieć od takiej osoby, czy byłyby to przydatne informacje? Czy byliby w stanie przygotować kilka pytań, jak do wywiadu, który mogliby przeprowadzić z taką osobą? Począwszy od tego, w jaki sposób mogliby nawiązać kontakt, a skończywszy na tym, jak mogliby ewentualnie pomóc takiej osobie, jeśli potrzebowałaby pomocy.

Uczniowie mają 15 minut na przygotowanie zestawu pytań.

Po przygotowaniu wyżej wymienionych informacji i zestawu pytań, poproś, aby jedna osoba z grupy zaprezentowała pozostałym uczniom swoje propozycje. Następnie poproś klasę o dyskusję na temat przygotowanych materiałów.

Czy byliby w stanie, mając do dyspozycji różne propozycje, stworzyć jedną listę pytań do wywiadu?

Arif

(Tegahül-i Arif)

reżyseria

Hasan Kalender

Turcja, 2016

12 min.

Arif, chłopiec z zespołem Downa, prowadzi samodzielne sklep, chodzi na zakupy, uczy się tańca i snuje plany na przyszłość. Ludzie, których spotyka, wspierają Arifa w trudnym dla niego momencie.

Niepełnosprawność: zespół Downa

Głównym bohaterem filmu jest Arif, chłopak z zespołem Downa. To wrodzone schorzenie objawia się przede wszystkim niepełnosprawnością intelektualną, która u różnych osób ma różny stopień nasilenia. Osoby z zespołem Downa wymagają specjalnej edukacji, wymagają też wsparcia otoczenia, co można zauważyć również w życiu filmowego bohatera. To schorzenie jest przedmiotem znacznej stygmatyzacji w społeczeństwie.

Utrata bliskich i wsparcie otoczenia

Sytuacja przedstawiona w filmie odnosi się do śmierci matki głównego bohatera i jego nietypowego sposobu przeżywania żałoby po bliskiej osobie. Każdy inaczej może radzić sobie z takim zdarzeniem. Wyobrażanie sobie osoby zmarłej czy próby wyparcia faktu jej odejścia są jednym ze sposobów na oswojenie nowej sytuacji. Szczególnie w tym czasie ważne jest wsparcie osób bliskich i otoczenia. Wsparcie to musi być dostosowane do indywidualnych potrzeb każdej osoby, której próbujemy pomóc – co jest szczególnie widoczne w przypadku relacji niepełnosprawnego Arifa z ludźmi, których spotyka na swojej drodze.

Filmowe tropy

„Arifa” można porównać z hiszpańskim filmem „Inni”, który znajduje się w bazie Laboratorium Filmowego. Tam bohaterami są dwaj chłopcy z zespołem Downa wyruszający do Walencji na koncert. Czy zgodzicie się z tezą, że najważniejszym tematem obu filmów jest funkcjonowanie bohaterów w środowisku? Czy przed projekcją tak wyobrażaliście sobie życie osób z zespołem Downa?

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Człowiek wśród innych, czyli jak wspierać Innych w radzeniu sobie z trudną sytuacją – Analiza psychoedukacyjna

Arif, dotknięty zespołem Downa, nie może zapomnieć o swojej mamie, która – jak się możemy domyślać z akcji filmu – niedawno zmarła. Wizja mamy towarzyszy mu cały czas. Choć już z nią jej nie ma, on widzi ją nieustannie i włącza ją w przebieg swojego życia. Staje się dla widzów zupełnie wyjątkowym bohaterem: osobą, która żyje z niepełnosprawnością, a jednocześnie przeżywa bardzo trudną sytuację żałoby. Jak zobaczymy, w takiej sytuacji zachowanie otoczenia i wsparcie, jakiego może udzielić, jest kwestią kluczową.

„Arif” dotyka trzech ważnych tematów związanych z funkcjonowaniem społecznym w pokonywaniu trudności.

Pierwszy to sposób, w jaki możemy pomóc osobom, które znamy, a które przeszły lub przechodzą przez doświadczenie traumy, straty. W filmie widzimy jak społeczność lokalna wspiera raczej nieświadomego wielkiej straty Arifa. Nie próbują go przekonać, że jego mama nie żyje, siłowo zmieniać jego przekonania. Tak jak potrafią, wspierają go i otaczają opieką. Istotne jest zwrócenie uwagi na to, jak bardzo traumatyczne przeżycie potrafi obniżyć nasze funkcjonowanie i omówienie z widzami uniwersalności takich przeżyć, jak smutek i żałoba po stracie bliskich. Arif nie jest wyjątkiem, a jego reakcja niekoniecznie musi wynikać z niepełnosprawności, choć dla osoby w jego sytuacji relacja z kochającym rodzicem może być szczególnie ważna.

Postawy przedstawione w filmie, szacunek wobec uczuć chłopaka, delikatność w rozmowach z nim, pomoc z radzeniu sobie z codziennymi obowiązkami, są uniwersalnie wartościowe i godne naśladowania. Dyskusyjne może być pozostawianie Arifa w stanie tak głębokiej traumy i przyzwalanie na to, aby żył w przekonaniu, że jego mama wciąż z nim jest. Ale wydaje się, że reakcja społeczności jest adekwatna do sytuacji. Wyrwanie Arifa z tego stanu mogłoby wywołać w nim wstrząs prowadzący do poważnych konsekwencji. Mamy jednak do czynienia z osobą o obniżonych możliwościach poznawczych, a tym samym posiadającą mniejszy wachlarz skutecznego reagowania na trudne, życiowe wydarzenia. Jak widać, w niektórych scenach znajomi Arifa martwią się o niego i nie jest to dla nich do końca akceptowalna sytuacja. Możemy mieć nadzieję, że prędzej czy później zdecydują się podjąć kroki, które pomogą Arifowi przejść ten trudny okres, być może przy wsparciu specjalisty.

Drugi temat to zaangażowanie znajomych na rzecz Arifa. Zapewne jest podyktowane stanem Arifa jako osoby wymagającej większej uwagi ze względu na swoje zaburzenie. Ale wynika przede wszystkim z bliskości, jaka łączy osoby należące do pokazanej w filmie społeczności lokalnej. Sąsiedzi znają się po imieniu, wymieniają się informacjami o sobie, dzięki czemu wiedzą, co dzieje się w ich sąsiedztwie. Potrafią zatem skutecznie na siebie oddziaływać i wspierać się w trudnych momentach. Dostosowują skalę swojej pomocy do potrzeb chłopca. Możliwość udzielania takiej sprawnej pomocy może funkcjonować tylko w społeczności, w której ludzie mają do siebie zaufanie i są bezpieczni.

Trzeci temat to zgoda społeczności na dostosowanie reguł współżycia do potrzeb osoby takiej jak Arif. Film podejmuje kwestie funkcjonowania osób niepełnosprawnych intelektualnie, ale również tych wszystkich, którzy ze względu na różne uwarunkowania (na przykład ze względu na konfrontację z jakąś traumatyczną sytuacją) są odmienni. Społeczność nie tylko akceptuje Arifa jako osobę z zespołem Downa, ale również jest otwarta na świat, który stworzył w wyniku traumy: w którym wciąż towarzyszy mu jego mama. Film pozwala również otworzyć dyskusję na temat akceptacji indywidualnych światów różnych osób, które mogą takie posiadać, ze względu nie tylko na różne formy niepełnosprawności, ale i zasoby otoczenia.

Po projekcji

Pytania

- ★ Dlaczego wiemy, że Arif jest niepełnosprawny, co o tym świadczy?
- ★ Jak wygląda dzień Arifa, który jest pokazany w filmie? Czy Arif ma jakieś problemy, z którymi sobie nie radzi?
- ★ Jak Arif zachowuje się w sklepie z używanymi rzeczami?
- ★ Czy coś nas niepokoi w jego zachowaniu?
- ★ Jak zachowują się wobec niego napotymane osoby: sprzedawcy, wujek, pani od nauki tańca? W jaki sposób można by scharakteryzować ich zachowanie względem chłopca? Czy traktują go specjalnie? Jeśli tak, to dlaczego traktują go specjalnie, co decyduje, że tak go traktują?
- ★ Dlaczego nie starają się go uświadomić, że jego mama nie żyje?
- ★ Czy Arif wydaje się szczęśliwy?

Po projekcji

Ćwiczenie 1 (20 min.)

Materiały: wydruk symbolu osób niepełnosprawnych (przykład poniżej)

Poproś uczniów, aby przyjrzeni się znakowi symbolizującemu osoby niepełnosprawne.

Co uczniowie o nim sądzą? Jakie budzi skojarzenia? Czy dobrze pełni swoją rolę? Czy rzeczywiście odnosi się do osób z niepełnosprawnością i sytuacji w jakiej się znajdują? Jak znak ten może być odbierany przez osoby z różnymi niepełnosprawnościami, np. przez Arifa? Czy znak ten odnosi się do jego sytuacji?

Jeżeli uważają, że ten znak można lepiej zaprojektować, zmodyfikować, niech zaproponują swoje rozwiązanie. Poproś, aby uzasadnili, dlaczego warto to zrobić? Na wydruku obrazka można zaproponować swój nowy znak lub zmodyfikować ten, który istnieje. Spróbujcie też zapisać odpowiedzi na pytania.

Na koniec ćwiczenia warto poprosić uczniów o podzielenie się swoimi przemyśleniami i projektami oraz przeprowadzić ogólną dyskusję.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (10 min.)

Materiały: wydruk instrukcji migania

(przykłady poniżej, dostępne również w dokumencie wskazanym w bibliografii)

Osoby z otoczenia Arifa weszły w jego świat i próbowały zrozumieć jego potrzeby. W jakiś sposób „grały według jego reguł”, uznając, że jest pełnoprawnym członkiem społeczności i jego punkt widzenia jest ważny. Jak zmieniłoby się życie osób z niepełnosprawnością, gdyby w szkole uczyli różnych umiejętności lub zachowań wychodzących naprzeciw ich potrzeb? Na przykład języka migowego albo etykiety przydającej się w interakcjach z osobami z niepełnosprawnością?

Zaproponuj uczniom, aby korzystając z dostępnej instrukcji, nauczyli się prostych gestów języka migowego.

BIBLIOGRAFIA

Ćwiczenia pochodzą lub są inspiracją z publikacji

Sylwia Vargas, Magda Szarota, Monika Mazur-Rafał, *O osobach z niepełnosprawnościami*, Fundacja Humanity in Action Polska, Warszawa 2019

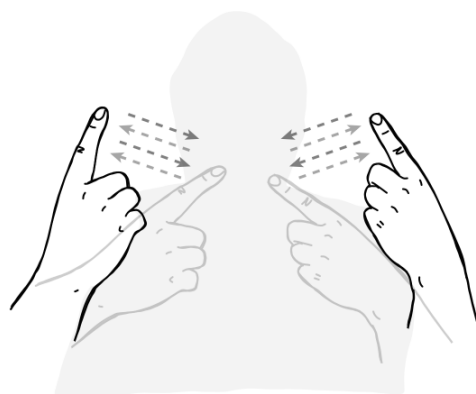
Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska (CC BY-NC-ND 3.0 PL).

<https://drive.google.com/file/d/1Njt1kwkksvnY5CBUk3qEzS8IKqDza7O5/view>

Więcej o miganiu: FB:v@akademiamlodychgluchychv@MlodziMigajaMuzyke

Jesteś

super

Jestem

przy

Tobie

*Sylvia Vargas, Magda Szarota, Monika
Mazur-Rafał,
O osobach z niepełnosprawnościami,
Fundacja Humanity in Action Polska,
Warszawa 2019*

Hedieh

(Hedieh) reżyeria Iran, 2018
Sahar Sotoodeh 15 min.

Tytułowa Hedieh ucieka ze szkoły, aby spotkać się z nieznanym. Tym samym stawia swoją przyjaciółkę Shadi w trudnej sytuacji wyboru między lojalnym milczeniem a szukaniem pomocy u dorosłych.

Kobiety w Iranie

Iran jest muzułmańskim krajem, w którym życie społeczne różni się od tego, które znamy w Polsce. Kobiety zasłaniają włosy najczęściej za pomocą chusty zwanej hidżabem. Bohaterki filmu uczęszczają do szkoły żeńskiej, do której codziennie zawozi je kierowca. Rozdzielenie przestrzeni między kobietami i mężczyznami widoczne będzie również w scenie, w której dyrektorka szkoły upomina kierowcę, że nie powinien przysłuchiwać się rozmowom swoich pasażerek.

Zagrożenia

Fabula przedstawia sytuację, w której tytułowa Hedieh ucieka ze szkoły, aby spotkać się z nieznanym, co przeradza się w niebezpieczną sytuację. Nawet jej zaufane przyjaciółki nie wiedzą, kim jest ten mężczyzna, nie znają dokładnie miejsca spotkania i nie są w stanie się skontaktować z Hedieh. Film pozwala przeanalizować podjęte przez bohaterki decyzje – warto wtedy mieć na uwadze kulturalno-społeczne tło filmu, żeby zrozumieć, jak wiele ryzykują.

Kłamstwo – Irańskie kino moralnego niepokoju

Oglądając, można zwrócić uwagę, że kłamstwo jest obecne niemal w każdej scenie filmu: kłamią nawet przypadkowi bohaterowie w niewiele znaczących sytuacjach. Główna bohaterka Shadi zostaje postawiona przed moralnym wyborem, w którym musi sama ocenić, czy sytuacja uzasadnia zdradzenie sekretu przyjaciółki w trosce o jej zdrowie czy życie. Wyboru musi dokonać bez pełnego obrazu sytuacji. Podobne motywy można spotkać we współczesnym kinie irańskim, zwłaszcza w filmach Asghara Farhadiego, reżysera nagrodzonego Oscarem filmu „Rozstanie”.

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Sekrety i kłamstwa, czyli dylematy lojalności – Analiza psychoedukacyjna

Trudność związana z odbiorem filmu „Hedieh” i zrozumieniem przeżyć głównej bohaterki filmu Shadi leży nie tylko w subtelnościach etycznych i moralnych dylematów związanych z „kryciem” jej koleżanki, Hedieh. Istotne znaczenie ma także polityczno-społeczno-religijny kontekst całej sytuacji, czyli zasady funkcjonowania nałożone na jednostkę w takim państwie jak Iran. Warto podejść do tego filmu z uważnością, zwracając uwagę odbiorców na odmienną kulturę przedstawionej rzeczywistości i fakt, iż w systemie politycznym i społecznym, w jakim żyją, postępowanie dziewczynek może zostać znacznie surowiej ocenione niż podobne zachowanie w Polsce.

Nie zmienia to jednak faktu, że dylematy, wobec jakich staje Shadi, są uniwersalne i mogą wzbudzić u odbiorców wiele wspomnień i chęć do podzielenia się własnymi doświadczeniami. Pierwszy dylemat głównej bohaterki łączy się z zachowaniem lojalności wobec koleżanki, czyli dotrzymaniem słowa, że nie zostanie zdradzony sekret Hedieh. Shadi robi wszystko co może, aby być lojalną wobec koleżanki, ale w pewnym momencie musi podzielić się z kimś swoją tajemnicą. Ten krok sprawia, że wychodzi na jaw jej zaangażowanie i kłamstwo, jakiego się dopuściła przed dyrektorką. Cały trud włożony w zachowanie sekretu staje się bezowocny.

Kolejny dylemat związany jest z trudem pogodzenia własnego systemu wartości z postępowaniem Hedieh. Shadi musiała okłamać dyrektorkę w sprawie Hedieh i swojego telefonu, wystawiając się w ten sposób na gniew i restrykcje ze strony nauczycielki, gdyby prawda wyszła na jaw. Wtedy pojawiają się u niej też wyrzuty sumienia, które przecież zawsze negatywne wpływają na nasz stan psychiczny.

Inny dylemat dotyczy zaakceptowania przez Shadi nie tylko pragnień Hedieh, ale i złamania całego systemu reguł istniejących w kulturze, w jakiej dziewczyny żyją. Wyłamania się z obowiązujących struktur społeczno-religijnych. Dziewczyny wiedzą, że łamiąc reguły, narażają się na surowe konsekwencje. Zastanawia przede wszystkim stanowisko Hedieh, która przekazując koleżance tajemnicę i prosząc o niezdradzanie jej działań, naraża tę ostatnią na karę.

Refleksja nad tym, co by było, gdyby Hedieh zachowała swój sekret tylko dla siebie, może doprowadzić do ciekawej dyskusji. Można wspólnie zastanowić się, czy mamy prawo narażać koleżanki i kolegów na konsekwencje swoich wyborów i czym jest odpowiedzialne podejmowanie decyzji. Można zaryzykować stwierdzenie, że wybór Hedieh nie był ani dojrzały ani naznaczony odpowiedzialnością, również dlatego że postawił Shadi w niekomfortowej sytuacji. Rozmowa wokół tych wątków może wzmocnić u uczniów świadomość społeczną i empatię wobec innych.

Ten pełen napięcia film może także stanowić też interesujące studium reakcji emocjonalnych poszczególnych ludzi na pojawiające się wydarzenia i punkt odniesienia do rozmów o emocjach. Warto zwrócić uwagę na reakcje nie tylko Shadi, ale też kierowcy, który jest oskarżany o niedopełnienie swoich obowiązków.

Widzimy jego zdenerwowanie i próby tłumaczenia się. Możemy domyślać się ciężaru sankcji, które mogą na niego spłynąć z powodu ucieczki Hedieh. Pojawiające się trudne emocje w filmie pokazują też siłę konsekwencji dla wszystkich, których dotyczy wybór Hedieh.

Po projekcji

Pytania

- ★ Czy Shadi słusznie postąpiła, kryjąc Hedieh?
- ★ Dlaczego Shadi podzieliła się z kimś jeszcze tajemnicą Hedieh?
- ★ Jak oceniacie postępowanie Hedieh? Jakie mogą być konsekwencje jej zachowania?
- ★ Na czym polegają trudności z jakim mierzy się Shadi? Na co jest narażona?
- ★ Która z dziewczyn jest bardziej lojalna wobec drugiej, dlaczego?
- ★ Jak oceniacie zachowanie Shadi przy dyrektorce?
- ★ Czy Shadi powinna się zgodzić na przyjęcie tajemnicy Hedieh? Jeśli nie, to jak powinna odmówić?
- ★ Jakie emocje dominują w filmie? Jak reagują poszczególne osoby na następujące wydarzenia?

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (15 min.)

Poproś uczniów, aby spacerowali po sali i słuchali poleceń prowadzącego.

Położ na środku pomieszczenia, w którym odbywają się ćwiczenia, jakiś przedmiot (np. telefon, książkę). Następnie poproś wszystkich uczniów, aby ustawili się w takiej odległości od tego przedmiotu, na ile wynosi w danej chwili ich zaangażowanie wobec niego. Jeśli są bardzo zaangażowani, przedmiot jest im bliski, to ustawiają się bliżej. Jeśli mniej, to daleko.

Następnie poproś uczniów, aby zobaczyli, gdzie stoją pozostali. Nie ruszając się z miejsc, niech odpowiedzą na pytania:

- ★ Jak czujecie się w miejscu, w którym jesteście?
- ★ Jak jesteście zaangażowani w ten przedmiot?
- ★ Jak oceniacie zaangażowanie innych? Co sądzą o ich stanowisku?
- ★ O czym mówi to ćwiczenie, co nam pokazuje?

Ćwiczenie ma na celu zwrócenie uwagi na różny stosunek poszczególnych uczniów do danych przedmiotów czy spraw i siłę naszego zaangażowania. To, że inaczej reagujemy na różne wydarzenia oraz czy potrafimy odnieść się i zrozumieć punkt widzenia innych osób na ten sam przedmiot, zdarzenie czy osobę.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (25-30 min.)

Materiały: duże arkusze flipchartowe, markery, ołówki, kredki

Poproś uczniów, aby podzielili się na zespoły dwuosobowe (można wykorzystać odliczenia do dwóch, jeśli zostanie jedna osoba bez pary niech dołączy do innej grupy lub skorzysta z pomocy prowadzącego).

Każda para otrzymuje po jednej karcie flipchartowej oraz przybory do pisania. Poproś uczniów o odrysowanie konturów swojego ciała na otrzymanej karcie. Aby tego dokonać, potrzebna jest pomoc drugiej osoby, która będzie odrysowywać kontur.

Uwaga! Kontur lepiej odrysowywać ołówkiem, a następnie, kiedy będzie już gotowy, poprawić markerem. Unikniemy wtedy możliwości porysowania ubrania.

Kiedy wszyscy będą mieć gotowe narysowane kontury, poproś uczniów o wpisanie do środka sylwetki tych wszystkich pojęć, jakie przychodzą im do głowy, jeśli chodzi o zachowania asertywne.

- ★ Co jest dla Ciebie zachowaniem asertywnym?
- ★ Kiedy jesteś najbardziej asertywny?

Natomiast poza konturem poproś uczniów o zapisanie opisów i pojęć, które przychodzą im do głowy, kiedy myślą o zachowaniach nieasertywnych.

- ★ Kiedy zachowujesz się nieasertywnie?
- ★ Co wskazuje na to według ciebie, że są to zachowania nieasertywne?

Można przygotować znajdującą się niżej tabelę, jednak uczniowie na tym etapie nie powinni jeszcze mieć do niej dostępu.

TYP ZACHOWANIA	DLACZEGO SIĘ TAK ZACHOWUJEMY?	CO RYZYKUJEMY?
ULEGŁE	<ul style="list-style-type: none"> • Strach przed brakiem aprobaty ze strony innych • Strach przed reakcją innych • Trzeba być grzecznym • Unikanie konfliktów • Manipulacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Utrata poczucia własnej wartości • Poczucie krzywdy, złość, frustracja • Zachęcenie innych do dominacji • Wybuch agresji spowodowany kulminacją uczuć
AGRESYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Strach przed nieotrzymaniem tego, co się chce • Brak wiary w samego siebie • Wcześniej takie zachowanie było skuteczne • Wyładowanie złości • Manipulacja 	<ul style="list-style-type: none"> • Konflikty w relacjach z innymi • Utrata szacunku do samego siebie • Utrata szacunku dla innych • Stres • Potencjalna przemoc • Rezultaty przeciwne do zamierzonych • Brak szacunku innych, strach przed nami
ASERTYWNE	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolenie z siebie i innych • Pozytywne założenie: ja ok – ty ok • Szacunek dla siebie i innych • Pomoc w osiągnięciu celów • Wzrost wiary w siebie • Nieranianie innych • Poczucie kontroli nad życiem 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak sympatii ze względu na wyrażanie własnych uczuć • Etykietkę człowieka idącego przez życie w zgodzie z własnym kodeksem postępowania • Zmiany w naszych relacjach z innymi

Źródło: S. Lewandowka-Akhvlediani, *Asertywność – trening*, WSP TWP w Warszawie, 2010

Kiedy uczniowie skończą rozrysowywać i opisywać kontury, zaprosz grupę do podzielenia się swoimi przykładami.

Grupa wspólnie ustala, co można uznać za zachowanie asertywne i nieasertywne.

W kolejnym kroku zachęć uczestników do rozmowy na temat przyczyn zachowań nieasertywnych, na przykładzie zachowania Shadi.

Na koniec w podsumowaniu pokaż uczniom treść tabeli i poproś ich o refleksję. Czy po zapoznaniu się z tą tabelą uczniowie chcieliby uzupełnić swoje kontury?

Włosy

(Proxima) reżyseria Brazylia, 2017
Luiza Campos 15 min.

Zainspirowana swoją idolką Karolina postanawia wyprostować włosy. Zabieg ten musi zostać wykonany przez profesjonalną fryzjerkę i niemało kosztuje. Karolina zaczyna poszukiwania funduszy.

6+

Ocena własnego wyglądu

Osią filmu jest dążenie głównej bohaterki do zmiany swojego wyglądu – do wyprostowania naturalnie kręconych włosów w salonie fryzjerskim. Uzależnianie poczucia własnej wartości od oceny swojego ciała jest zjawiskiem powszechnym, ale może być wyjątkowo intensywnie przeżywane przez młode osoby, podatne na przekazy medialne i presję grupy. Dlatego też często jest powodem podejmowania różnego rodzaju działań: w wypadku bohaterki oszustwa pozwalającego jej na zebranie niezbędnych pieniędzy na wizytę u fryzjerki.

Media społecznościowe

Idolką bohaterek filmu jest popularna influencerka, publikująca materiały na portalach takich jak YouTube czy Instagram. Marzenie Karoliny o zmianie swojego wyglądu bierze się również z chęci upodobnienia się do dziewczyny, którą podziwia. W trakcie swoich przygód dziewczyny same będą tworzyć cyfrowe materiały inspirowane internetowymi trendami.

Przedsięwzięcia

Film pokazuje przebiegłość, odwagę i pomysłowość młodych ludzi na drodze do osiągnięcia tego, co zaplanowali. Dążenia – nawet jeśli na końcu okazuje się, że ostatecznie nie przynoszą oczekiwanych radości – napędzają ich życie, przyjaźnie i doświadczenia.

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Czy zadajesz sobie pytanie, skąd biorą się Twoje pragnienia? – Analiza psychoedukacyjna

Wielkim pragnieniem Karoliny jest posiadanie prostych włosów. Jej naturalnie się kręczą. To marzenie wynika z faktu, że jej najlepsza koleżanka ma właśnie takie włosy. Takie włosy posiada również znana wśród rówieśniczek Karoliny Julia Silva, influencerka, którą na Facebooku śledzi kilkaset tysięcy osób. Ale czy to, że ktoś inny ma proste włosy oznacza, że ja też muszę je mieć?

Wydaje się, że kiedy dziewczyny są już w autobusie i jadą do fryzjerki, Karolina zaczyna dostrzegać, że nie wszystkie kobiety dookoła mają wyprostowane włosy. Są również takie, których skręcenie jest jeszcze mocniejsze niż u niej, tak jak na przykład u jej kuzynki. Widzimy, jak Karolina rozgląda się dookoła i widzi osoby podobne do siebie.

Film pomoże zwrócić uwagę na kwestię różnorodności ludzi, ich unikalności i naturalności, jak też na wartość akceptacji siebie. Zmiany, jakie wprowadzamy w swoim wyglądzie, są zazwyczaj podyktowane modą czy przynależnością do konkretnej grupy, ale warto zadać sobie pytanie, czy są podyktowane naszymi osobistymi potrzebami i naszą wyobraźnią. Dla nastolatków te kwestie mogą być niezwykle istotne: problem dotyczy autoprezentacji i upodobniania się do ważnych dla siebie modeli, w ramach poszukiwania własnej tożsamości. To dla bardzo wielu młodych ludzi, zwłaszcza młodych dziewcząt, trudny czas – moment, w którym wiele z nich odrzuca własną fizyczność na rzecz popularnych wzorców urody. Historia z filmu „Włosy” może być pretekstem do edukacji na rzecz tak zwanej ciała pozytywności, czyli akceptacji swojego wyglądu i ciała.

Warto też zwrócić uwagę na kwestię buntu, która wśród młodych nastolatków powinna mocno wybrzmiewać, a jednak w tej filmowej propozycji jest ledwo wyczuwalna. Bo czy można uznać za bunt prostowanie włosów przez Karolinę? Przecież prostując włosy, upodabnia się do większości, a buntownicy raczej walczą przeciwko takiej sferze i próbują sforsować dominującą rzeczywistość. Bunt, jako paliwo do rozwoju i zmiany, w rękach młodych ludzi zazwyczaj otwiera ich unikalność. Warto zadać pytanie, czy tak jest w przypadku Karoliny i jej koleżanki? A może chodzi o bunt przeciwko postawie jej mamy?

Film może stanowić również pretekst do dyskusji o zaradności, w jaką (nie tylko) młodzi ludzie powinni być wyposażeni, kiedy zmiernają do zaspokojenia jakiś swoich potrzeb, wymagających zdobycia odpowiednich środków. I chociaż trudno pochwalać sam sposób, jaki przyszedł do głowy Karolinie (pisanie koleżance zadań domowych za pieniądze), to warto wskazać jej inicjatywę, wykorzystanie swoich dobrych stron i przedsiębiorczość, jaką się wykazała. Szczególnie dla młodych ludzi to ważne doświadczenia służące budowaniu samodzielności i odpowiedzialności.

Po projekcji

Pytania

- ★ Dlaczego Karolina chce wyprostować włosy? Jakich używa środków do tego, aby wyprostować włosy?
- ★ Co sądzicie o nowej fryzurze Karoliny? Czy jest podobna do tej, które noszą inne dziewczyny?

- ★ Jak Karolina spogląda na panią fryzjerkę, kiedy rozmawiają o ewentualnym prostowaniu włosów?
- ★ Jak Anna spogląda na kobiety z kręconymi włosami, jak sądzicie, o czym może myśleć?
- ★ Jak oceniacie zadowolenie Karoliny z nowej fryzury? Jak wygląda jej twarz w ostatniej scenie?
- ★ Na czym polega bunt Anny, jeśli sądzicie, że się buntuje?

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (10-15 min.)

Podziel uczniów na 5 grup.

Powiedz, że za chwilę wspólnie będziecie naśladować przechodzącą gwałtowną nawałnicę, oczywiście przy pomocy dźwięków i głosów. Każda grupa otrzyma do przygotowania swoją część dźwiękową. Jako dyrygent będziesz włączać-wyłączać albo pogłaśniać-wyciszać dane głosy.

Grupy przygotowują dźwięki:

- ★ Pierwsza grupa – deszczu, spokojnego i bardziej gwałtownego
- ★ Druga grupa – wiatru, spokojnego i bardziej gwałtownego
- ★ Trzecia grupa – grzmotów
- ★ Czwarta grupa – wyładowań atmosferycznych
- ★ Piąta grupa – strasznych odgłosów burzy

Na przygotowanie dźwięków mają 5 minut. Kiedy wszyscy będą już gotowi, na początek poproś każdą grupę z osobna o zaprezentowanie swojego dźwięku. Następnie rozpocznij dyrygowanie orkiestrą zaczynając od lekkiego wiatru.

Zabawa może trwać krócej lub dłużej w zależności od zaangażowania zespołu.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (20-30 min.)

Materiały

- Kartki i przybory do pisania
- Około 10 czasopism lifestylowych (o urodzie, modzie itp., dobrze, by zdjęcia z czasopism przedstawiały przedstawicieli różnych grup wiekowych, w tym nastolatków)
- Wydruki kilku zdjęć z popularnych profili na portalu Instagram (najlepiej takich pokazujących bohaterów w trakcie różnych czynności).

Podziel uczniów na 4 grupy (każda grupa ma takie samo zadanie).

Instrukcja dla uczniów:

Wyobraźcie sobie, że jesteście obcymi, przybyszami z odległej cywilizacji, którzy nie mają pojęcia o ziemi i o ziemskich zwyczajach. Lądujecie w odludnym miejscu, gdzie znajdujecie kufer pełen czasopism i zdjęć.

Te materiały to wasze jedyne źródła na temat ziemskiej cywilizacji. Na ich podstawie musicie ocenić, opisać i zrozumieć (stworzyć swój własny obraz), jak wygląda dzisiaj przeciętny mieszkaniec Ziemi? Jak wygląda i zachowuje się młody przedstawiciel gatunku ludzkiego? Jak się ubiera, jaką nosi fryzurę, czym się zajmuje? Możecie wycinać przykładowe zdjęcia, tak by zilustrować wasze tezy. Możecie zaprezentować więcej niż jeden rodzaj przeciętnego młodego mieszkańca Ziemi.

Daj uczniom około 15 minut na pracę ze źródłami. Po tym czasie przedstawiciele grup prezentują swoje tezy na forum grupy.

Po tej prezentacji zaprosz grupę do dyskusji wokół pytań:

- ★ Jak się odnajdujecie w przygotowanych przez siebie opisach?
- ★ Czy z pism lub treści portalu Instagram można się dowiedzieć prawdy o życiu na Ziemi? Prawdy o waszym życiu?
- ★ Czego wam brakuje w tych opisach?
- ★ Jaki jest wasz stosunek do zebranych materiałów?

Po projekcji

Ćwiczenie 3 (20 min.)

Materiały

Przygotuj projekcję filmu z portalu YouTube znajdującego się pod linkiem: <https://youtu.be/toH4GcQXpc>

Spot promocyjny kampanii pt. „This Girl Can” stworzonej przez wydział Sport England, podlegający pod Departament Treści Cyfrowych, Kultury, Mediów i Sportu brytyjskiego rządu (Department for Digital, Culture, Media and Sport).

Pytania do dyskusji po projekcji:

- ★ Jak ma się obraz przedstawiony w tym spocie do zebranych przez was w ćwiczeniu 2 materiałów o mieszkańcach Ziemi?
- ★ Do czego nawiązuje ten film w kontekście filmu „Włosy” i poglądów na temat jednego wzorca urody człowieka?

Na sam koniec zapytaj uczniów o ich wrażenia po warsztacie. Co było dla nich zaskakujące?

Czego nowego się nauczyli? Jak odbierają warsztat?

Inni

(Distintos)

reżyseria

Josevi García Herrero

Hiszpania, 2018

19 min.

Chociaż Sergio i Manu mają zespół Downa, to wcale nie ich niepełnosprawność jest głównym wątkiem filmu – a raczej nieoczekiwane spotkanie w czasie podróży przez Hiszpanię.

Niepełnosprawność: zespół Downa

Bohaterowie filmu to dwaj chłopcy z zespołem Downa, którzy wyruszają na koncert do Walencji. Zespół Downa to wrodzone schorzenie, które objawia się przede wszystkim niepełnosprawnością intelektualną, która u różnych osób ma różny stopień nasilenia, co przekłada się na stopień samodzielności. Sergio oprócz zespołu Downa cierpi również na autyzm i (jak tłumaczy to Manu) „żyje we własnym świecie”. Sam Manu mimo swojej niepełnosprawności opiekuje się przyjacielem. Sergio i Manu chodzą do szkoły przystosowanej do ich potrzeb, ponieważ osoby z zespołem Downa wymagają specjalnej edukacji.

Wyzwania

Podróż dwóch niepełnosprawnych chłopców do Walencji jest dla nich wyzwaniem, zwłaszcza że napotkają po drodze rozmaite trudności. Tymczasem druga para bohaterów: ojciec i syn, którzy próbują odbudować swoją relację, dźwigają własny bagaż doświadczeń. W tym kontekście cała czwórka, która znalazła się w samochodzie, próbuje osiągnąć coś trudnego mimo niesprzyjających okoliczności. Szczerłość i bezpośredniość Manu rzuca nowe światło na trwający konflikt i wnosi do wyprawy dużą dawkę humoru.

Filmowe tropy

Porównajcie hiszpański film „Inni” z turecką produkcją „Arif”, której bohaterem jest również chłopak z zespołem Downa. Film jest dostępny w bazie Laboratorium Filmowego. Czy zgodzicie się z tezą, że najważniejszym tematem obu filmów jest funkcjonowanie bohaterów w środowisku? Czy przed projekcją tak wyobrażaliście sobie życie osób z zespołem Downa?

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Chęć bycia takim jak inni – czyli jakim? I co ma do tego niepełnosprawność? – Analiza psychoedukacyjna

Manu i Sergio, wybierają się do odległej o kilkadziesiąt kilometrów Walencji na koncert ulubionego muzyka. Niestety podczas pobytu na stacji benzynowej autobus, którym jadą, odjeżdża bez nich, a chłopcy zostają sami na stacji bez środka transportu. Dzięki pomocy sympatycznej sprzedawczynie i dwóm podróżującym mężczyznom, udaje im się dojechać do docelowego miejsca.

Powyższy opis mógłby pasować do wielu podróżujących, którzy poprzez różne nieoczekiwane zdarzenia utknęli np. w toalecie, a kiedy udało im się wydostać, ze smutkiem stwierdzili, że ich autobus odjechał. Ale w filmie główni bohaterowie są dotknięci zespołem Downa, i choć nie dostrzegamy, aby ktoś zwracał na to uwagę, to możemy wyczuć, że niektórych zastanawia podróż dwóch chłopców. Na przykład poprzez pytanie kierowcy o to, czy jadą sami. Odczuwa się aluzję do ich widocznej inności.

Film może inspirować do dyskusji o tym, na czym polega bycie innym, kto jest inny i dlaczego. W ciągu 20 minut spotykamy nie tylko Sergia i Manu, ale także kierowcę autobusu, który wydaje się być nie w humorze, panią sprzedawczynię na stacji, która znalazła rozwiązanie problemów chłopców, ojca i syna, którzy wybierają się we wspólną podróż, aby podreperować łączącą ich relację i wielu innych. Różnie wyglądają, ubierają się. Ale to, co ich najbardziej różni, to historie, jakie niosą ze sobą. Sposób interpretacji rzeczywistości, czasami stosunek do innych. Filmowa historia podpowiada nam zatem, że każdy na swój sposób jest inny. A to, czy posiadamy jakieś ograniczenia, jak w przypadku Sergia i Manu, stanowi nasz osobisty bagaż i może być traktowany jako inność albo również dobrze jak wyjątkowość, która nas określa. W tym wymiarze inność stanowi o sile naszego dostosowania do zasad życia społecznego.

Ważne w tym kontekście jest nadanie sensu naszym poczynaniom. Nie wszyscy mogą podejmować za siebie decyzje i realizować swoje marzenia, ale może być tak, że możemy im w tym pomóc i czerpać z tego wymierną przyjemność. Jak Manu zabierający Sergia na koncert. Bo oprócz myślenia o swojej odmienności, czasami ważniejsze jest działanie i wychodzenie na zewnątrz. „Inni” wskazują również na wyjątkowość naszych osobistych światów, w których żyjemy. Dla jednych może to być próba stworzenia rodzinnej relacji, dla innych niewypowiedziana specyfika autystycznego krajobrazu. Tym jednak, co potrafi nas zbliżyć, jest rozwijanie umiejętności kontaktu, a punktem wyjścia jest otwartość na zmianę i ciekawość odkrywania perspektywy innych ludzi, np. ich poczucia humoru.

Film prezentuje też pozytywne aspekty płynące z samej idei podróży, podczas której, stale przebywając w towarzystwie innych podróżnych, możemy ich lepiej poznawać, rozwijać relacje, gromadzić ważne informacje o nas samych i innych. Interesującym przykładem takiego uczenia się w podróży jest Manu, który zdając sobie sprawę z własnej niepełnosprawności, chce żyć jak inni, zdrowi ludzie. Podczas podróży doświadczają interakcji z innymi osobami i uświadamia sobie, że nie chodzi o to, aby nie być innym, ale o to żeby być przez tych innych traktowanym jak równorzędny partner do rozmowy.

Po projekcji

Pytania

- ★ Dlaczego kierowca pyta Manu i Sergia, czy ktoś z nimi jedzie?
- ★ Czy kierowca powinien być bardziej uważny podczas podróży i zwracać uwagę na pasażerów, czy wszyscy wsiedli do autobusu na stacji?
- ★ Jak zachowuje się pani sprzedawczyni na stacji, dlaczego odkrywa problem chłopców?
- ★ W jaki sposób Sergio i Manu znajdują transport do Walencji ze stacji?
- ★ Jak rozmawia z chłopcami starszy mężczyzna, a jak młodszy?
- ★ Jak rozmawia Manu z ojcem i synem? W jaki sposób nawiązują dobry kontakt?
- ★ Co starszy mężczyzna mówi o kontakcie z Manu, jak go odbiera?

BIBLIOGRAFIA

Ćwiczenia pochodzą lub są inspiracją z publikacji

Sylwia Vargas, Magda Szarota, Monika Mazur-Rafał, *O osobach z niepełnosprawnościami*, Fundacja Humanity in Action Polska, Warszawa 2019

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska (CC BY-NC-ND 3.0 PL).

<https://drive.google.com/file/d/1Njt1kwkksvnY5CBUk3qEzS8IKqDza7O5/view>

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (10-15 min.)

Podziel uczniów na 4 grupy.

Każda grupa wymyśla (w tajemnicy przed innymi) odpowiedzi na konkretne pytania.

- ★ Pierwsza grupa – na pytanie **kto?**
- ★ Druga grupa – na pytanie **gdzie?**
- ★ Trzecia grupa – na pytanie **z kim?**
- ★ Czwarta grupa – na pytanie **co robili?**

Odpowiedzi mogą tworzyć zdanie dość niedorzeczne, ale w tym cała zabawa. Przykładowo:

Skaczący Indianie – w galerii handlowej – z Kaczorem Donaldem – zbierali muchomory.

Ćwiczenie można powtarzać wielokrotnie. Warto też wymieniać się pytaniami, czyli jedna grupa zamienia się z drugą pytaniami, na które wymyślają odpowiedzi.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 – Rozgrzewka (30-40min.)

Materiały: czyste kartki, przybory do pisania, ewentualnie wydruki tekstu z adresu:
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Ableizm>, jeśli grupa nie ma dostępu do Internetu.

Poproś uczniów o samodzielnie zapoznanie się z materiałem o ableizmie zamieszczonym na stronie <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ableizm>. Daj im na tę część około 10 minut.

Wytłumacz także uczniom, że oprócz tego co jest zapisane w artykule z Wikipedii, ableizm opisuje funkcjonujące przekonanie, że niepełnosprawność jest nacechowana negatywnie. Czyli jeśli ktoś przykładowo nie ma ręki, to jest po prostu gorszy od tego, kto posiada obie ręce. Niepełnosprawność w wymiarze ableizmu powinna być eliminowana z życia społecznego lub naprawiana. Ableizm to również przekonania lub podejmowane działania, które sprawiają, że osoby niepełnosprawne są traktowane gorzej niż osoby bez niepełnosprawności.

Następnie poproś uczniów, aby zastanowili się nad różnymi przejawami ableizmu, z którymi mają do czynienia w swoim życiu. Na przykład w szkole, w drodze do domu, w przestrzeni publicznej w jakiej żyją.

Rozdaj im kartki i przybory do pisania i poproś o zapisanie tych przykładów.

Następnie poproś uczniów o zabranie głosu i przywołanie swoich przykładów. Pozwól wypowiedzieć się każdemu.

Zapytaj uczniów, co sądzą o tych przykładach. Czy zgadzają się z nimi, czy przychodzi im jeszcze coś do głowy?

Poproś uczniów, aby zastanowili się nad tym, w jaki sposób oni mogą wpłynąć na lepszy kontakt z osobami niepełnosprawnymi, jak oni mogą przyczynić się do tego, że osoby niepełnosprawne będą miały lepszy komfort poruszania się w przestrzeni społecznej?

Zachęć następnie uczniów do dyskusji, wykorzystując pytania:

- ★ Czy wiesz w jaki sposób rozmawiać z osobami niepełnosprawnymi, kiedy chcesz im zaoferować swoją pomoc?
- ★ Jak zwracasz się do osoby niepełnosprawnej? Inwalida, kaleka czy może osoba z niepełnosprawnością? (czy wiesz, dlaczego nie mówi się o kimś kaleka, inwalida?)
- ★ Jak reagujesz, kiedy ktoś drwi czy naśmiewa się z osób z niepełnosprawnościami? Jaka powinna być reakcja?

- ★ Czy w kontakcie z osobami z niepełnosprawnością skupiasz podświadomie swoją uwagę na ich niepełnosprawności czy na ich działaniu, wypowiedziach? Jak podświadomie oceniasz możliwości takiej osoby? Czy widzisz jej pozytywny/przewagi czy tylko negatywy?

Na koniec zapytaj, co sądzą o dzisiejszych ćwiczeniach. Czy zmieniło się ich postrzeganie osób niepełnosprawnych?

Co sądzą o pojęciu ableizmu? Czy wcześniej to pojęcie było im znane?

Muzyk

(Muzykant) reżyseria Rosja, 2016
Aleksei Borovikov 18 min.

Dima uczy się gry na pianinie. Jednak jego skupienie na lekcji maleje, gdy w domu pojawiają się problemy. Muzyka pomaga mu poradzić sobie z emocjami, jakie wywołuje w nim rozstanie rodziców.

11+

Rozpad rodziny

Separacja rodziców głównego bohatera jest tłem dla filmowych wydarzeń. Możemy obserwować emocje, które towarzyszą młodemu pianiście Dimie: jego strach, smutek i bezsilność oraz chęć naprawienia zaistniałej sytuacji. Trudności, jakie go spotykają, mają znaczący wpływ na jego możliwości doskonalenia muzycznego talentu. To z kolei początkowo powoduje frustrację nauczyciela i przysparza mu dalszych kłopotów.

Zdolności i talenty

Muzyka, podobnie jak inne dziedziny sztuki, jest ściśle związana z emocjami artystów i twórców. Z drugiej strony ma również moc wywoływania emocji w odbiorcach. W trudnych momentach artyści mogą „schować się” w swoim rzemiośle albo stracić inspirację do ćwiczeń i możliwość pełnej realizacji swoich talentów, lub nawet przekuć przykre doświadczenia w nową artystyczną twórczość (jak dzieje się w przypadku Dimy na samym końcu filmu). Gra na pianinie pozwala też jego rodzicom na moment zbliżyć się do siebie i na chwilę spaja rozbitą rodzinę. Niezależnie od obiektywnego czy akademickiego poziomu artystycznego, twórcza ekspresja może mieć właściwości terapeutyczne dla autorów i pozytywny wpływ na odbiorców.

Aleksei Borovikov, reżyser o filmie

Bycie młodemu artystą nie jest łatwe, zwłaszcza jeśli w domu są dodatkowe trudności. Mam nadzieję, że ten film przyniesie Wam trochę radości – zwłaszcza tym, którzy wiedzą, jak trudna jest walka z pianinem w czasie lat szkolnych. Miłego oglądania!

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Sztuka i twórczość jako nasze wsparcie w radzeniu sobie z problemami – Analiza psychoedukacyjna

W filmie obserwujemy trudności, z jakimi musi mierzyć się młody Dima, kiedy małżeństwo jego rodziców przechodzi kryzys, a ojciec wyprowadza się z domu. Widzimy, jak świat Dimy traci stabilność, a jego samopoczucie zostaje zachwiane. Można przypuszczać, że sytuacja, w jakiej został postawiony, przekłada się na poziom stresu, który odczuwa. Charakterystyczne jest jego zachowanie na lekcjach gry na fortepianie. Nie potrafi wejść w odpowiedni rytm i chociaż wydaje się świetnym pianistą, to na jego etapie szkolenia każde najdrobniejsze niedociągnięcie jest wychwytywane przez ucho nauczyciela. Dima zdaje sobie sprawę z jakości swojej gry, ale nie może niczego zmienić, ze względu na swój stan psychiczny. Niekomfortowa sytuacja, w jakiej się znajduje, wpływa na to, w jaki sposób używa instrumentu. Jego gra odzwierciedla stan jego obniżonego samopoczucia. Granie jest mu jednak pomocą w trudnej chwili: chłopiec znajduje sposób artystycznego wyrazu, który pozwala mu sprostać stresowi i podjąć próbę scalenia związku swoich rodziców.

Film może stanowić punkt wyjścia do dyskusji o wpływie sztuki na nasze życie i sposobach radzenia sobie z trudnościami. W dość romantyczny sposób pokazuje również efekty działania sztuki, na przykład wtedy kiedy za sprawą wyjątkowego koncertu Dimy podczas przesłuchania, wzruszeni rodzice odnajdują w sobie możliwość zbliżenia się do siebie. Zatem sztuka zbliża ludzi do siebie i ma moc wyjątkowego oddziaływania. Ale to czy okaże się remedium na rozpad małżeństwa – trudno ocenić. Na pewno może poruszyć wrażliwe nuty i otworzyć możliwość przemiany bohaterów, ale zachowanie jedności małżeństwa dokonuje się na wielu poziomach i zmiana, jaką widzimy w rodzicach Dimy po jego koncercie, jest raczej odmianą zauroczenia aniżeli zakochania.

Innym tematem do poruszenia jest także wrażliwość odbiorców i samych twórców. Dima potrafi uruchomić moc sztuki dzięki temu, że jest bardzo wrażliwym młodym artystą. Potrafi znaleźć odpowiednie zastosowanie swoich umiejętności i czerpać ze swojego talentu. W walce z trudnościami, jakie go spotykają, wybiera takie narzędzia, na których się zna, które są mu bliskie. Niespokojne zachowanie chłopca jest odpowiedzią na sytuację w jego rodzinnym domu. Przywiązanie Dimy do rodziców wiąże się również z wypracowaną z biegiem lat do nich empatią. Jeżeli coś niedobrego dzieje się w relacjach pomiędzy członkami rodziny, jest to natychmiast wychwytywane. Rodzina w tym wydaniu jest jednym, sprawnie działającym organizmem, w którym każdy człowiek pełni ważną rolę, podobnie jak organ w ciele człowieka. Jeśli jeden zawodzi, odczuwa to cały organizm.

Film pokazuje także, jak działa empatia. Nauczyciel Dimy, który ma ucho wyczulone na wszelkie fałszy i niedoskonałości, szybko wychwytuje pośpiech w graniu chłopca. Ale nie stara się na siłę zmienić jego gry, wiedząc, że wpływ na jakość gry Dimy mają jakieś czynniki zewnętrzne. Dlatego pyta o jego samopoczucie i ewentualnie problemy. Umiejętność wsłuchania się w kogoś stanowi zatem silne narzędzie diagnostyczne, pozwalające ocenić, czy mamy do czynienia z kimś, kto może mieć jakieś problemy.

„Muzyk” pokazuje siłę sztuki, która dla wielu osób może być wsparciem w wychodzeniu z kryzysów. Tym silniejszy jest jej wpływ, im jesteśmy lepiej przygotowani do jej odbioru, wyćwiczeni w jej rozpoznawaniu i rozumieniu. To przygotowanie może być obecne u artystów, jak w przypadku Dimy lub u świadomych odbiorców sztuki. W tej sytuacji sztuka staje się językiem komunikacji, którego częstotliwość wychodzi daleko poza standardy znajomego porozumiewania się. Warto zatem pielęgnować nasze artystyczne kompetencje, będąc pewnym, że mogą tylko wzbogacić nasz świat i pomóc w rozwiązywaniu problemów (jak pokazuje historia Dimy i jego rodziców), lub choćby w zmianie destrukcyjnego kursu, na który czasami zdarza nam się wkraczać.

Po projekcji

Pytania

- ★ Dlaczego Dima nie potrafi wejść w dobry rytm grania? Co mu przeszkadza, jakie okoliczności? Jak reaguje jego nauczyciel?
- ★ Jakie pytania zadaje Dimie, próbując dowiedzieć się co mu dolega?
- ★ Jak Dima próbuje poradzić sobie z problemem, od czego zaczyna?
- ★ W jaki sposób okazuje swoją determinację? Co udaje mu się zbudować?
- ★ Czy wydaje się wam, że Dima dobrze opanował umiejętność gry na instrumencie?
- ★ Czy Dima jest wrażliwym chłopcem? Dlaczego sztuka, np. muzyka, oddziałuje na nas?
- ★ Jak się czujemy, słuchając dobrej muzyki? Na jakie zmysły oddziałuje sztuka? W jaki sposób sztuka potrafi nam pomagać?
- ★ Czy zmiana nastroju na skutek obcowania ze sztuką to również forma pomocy?

Po projekcji

Ćwiczenie 1 (15 min.)

Podziel uczniów na 2 lub 3 równe zespoły (mniej więcej po 8-10 osób każda).

Poproś, aby członkowie zespołów usiedli w kręgu. Rozdaj każdemu uczniowi papier oraz przybory do pisania (kredki, choć mogą wystarczyć również same ołówki).

Powiedz, aby w prawym rogu kartki wpisali swoje inicjały lub jakiś charakterystyczny, rozpoznawalny przez nich znak. Poproś, aby każdy z uczniów narysował instrument i grającego człowieka lub orkiestrę.

Po minucie poproś, aby przerwali rysowanie i przekazali kartkę osobie po lewej stronie. Każdy dostaje zatem rysunek osoby siedzącej po prawej stronie i musi go kontynuować. Uczniowie co 1 minutę przekazują kartkę osobie po lewej stronie, aż do momentu gdy ich pierwsza kartka dotrze do nich.

Poproś uczniów o skomentowanie powstałych obrazów:

- ★ Czy podobało im się to ćwiczenie? Czy udało się coś sensownego narysować?
- ★ Co o nim sądzą? Czy takie ćwiczenie sprawia, że lepiej im się współpracuje?
- ★ Czy ćwiczenie pomogło im się zrelaksować?
- ★ Czy można by je wykorzystywać jako relaksację w szkole po trudnym sprawdzianie?

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (40 min.)

Poproś uczniów o ustawienie się w jednym szeregu i odliczenie do trzech. W ten sposób podziel uczniów na trzy zespoły.

Rozdaj każdemu zespołowi linki do trzech obszarów oddziaływań z zakresu psychoedukacji i terapii: filmoterapii, muzykoterapii i biblioterapii.

Zespół nr 1 – Biblioterapia:

- ★ <https://obiblioterapii.wordpress.com/2014/04/26/13/>
- ★ <http://biblioteka.gruta.pl/biblioterapia-i-bajkoterapia/>
- ★ <http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12016-47/biblioterapia-jako-metoda-w-pedagogice/>

Zespół nr 2 – Muzykoterapia:

- ★ <https://www.laski.edu.pl/pl/rabka-muzykoterapia>
- ★ http://www.solitudes.pl/muzykoterapia;_:35.html
- ★ <http://www.fizjoterapeutom.pl/materialy/artykuly/muzykoterapia/podzial-muzykoterapii>

Zespół nr 3 – Kinoterapia:

- ★ <http://kinoterapia.pl/2014/03/24/czym-jest-filmoterapia/>
- ★ <https://www.focus.pl/artykul/kinoterapia-filmy-na-recept>

Poproś, aby każdy z zespołów zapoznał się z tekstami dostępnymi pod poniższymi linkami. Uczniowie mają na to 20 minut. W tym czasie zespoły spisują najważniejsze fakty i swoje refleksje na ten temat.

Po 20 minutach sekretarze zespołów prezentują poszczególne dziedziny na forum, a następnie wspólnie wszyscy zastanawiają się nad skutecznością danych metod.

- ★ Na czym polega dana dziedzina?
- ★ Jakie są założenia?
- ★ Jakie mogą być efekty pracy w danej dziedzinie?
- ★ Jakie jest zastosowanie poszczególnych metod?
- ★ Czy bliskie wam są założenia prezentowanych podejść?
- ★ Czy kiedykolwiek wspieraliście się w trudnym momencie muzyką, filmem, książką?
- ★ Które z tych podejść jest wam najbliższe?
- ★ Jakie mogą być ograniczenia tych metod?

Ahmed i Markus

(Ahmed & Markus)

reżyseria

Maria Eriksson-Hecht

Szwecja, 2018

9 min.

Trudny, przedstawiony bez dwuznaczności obraz znęcania się nad szkolnym kolegą. Film stawia pytania o źródła przemocy i o konsekwencje niezdrowych relacji, gdy pozostawione zostają bez wsparcia otoczenia.

Przemoc

Głównym tematem filmu jest przemoc oraz znajdowanie się w roli oprawcy i ofiary. Wokół tego problemu pojawia się szereg powiązanych ważnych zjawisk, w tym presja grupy rówieśniczej (znęcanie się nad Ahmedem przekłada się na status Markusa w oczach kolegów), role typowe dla społeczności klasowej (opozycję dobrych i złych uczniów), napięcia na tle rasowym w postmigracyjnym społeczeństwie (Ahmed pochodzi z innego kręgu kulturowego niż pozostali chłopcy), wreszcie przemoc psychologiczna ze strony rodzica.

Błędne koło

Film stawia również pytania o genezę przemocy. Przemoc, jakiej Markus sam doświadcza w domu, brak pozytywnych wzorców i krzywdząca relacja z ojcem, odbija się na jego psychice. Nawet uświadamiając sobie zło, które wyrządza, nie jest w stanie zachować się inaczej. Koniec filmu to dopiero początek rozmowy o odpowiedzialności za swoje działania, analizy okoliczności i możliwości usprawiedliwienia nieakceptowalnych postaw czy zachowań, jak również istniejących szans na przerwanie błędnego koła przemocy.

Filmowe tropy

Film można zestawić z inną pozycją z bazy Laboratorium Filmowego – duńskim krótkim metrażem o tytule „Mały terrorysta”. Warto zwrócić uwagę na podobieństwa wynikające nie tylko z przedstawionego tła kulturowego (być może wynikającego ze skandynawskich źródeł obu produkcji). W obu przypadkach młodzi bohaterowie są pod wpływem tego, co obserwują w domu. Mimo to warto dyskutować o ich indywidualnej odpowiedzialności za to, co robią.

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Nic nie dzieje się bez przyczyny, czyli niektóre z przyczyn bullyingu – Analiza psychoedukacyjna

Ahmed i Markus – dwaj chłopcy, którzy chodzą do jednej klasy. Jeden wyraźnie słabszy, zastraszony, ale jak możemy stwierdzić – posiadający wiedzę i dobrze przygotowany do lekcji. Drugi, nieustannie zmierzający do konfrontacji i pełen chęci skrzywdzenia kolegi, osiągający znacznie gorsze wyniki w nauce.

Widzimy dwóch chłopców, którzy odgrywają wyraźnie określone role. Podczas gdy zachowanie Ahmeda wydaje się wynikać z dotykającej go opresji, zachowanie Markusa trudno zrozumieć. Tak jest przynajmniej jest do czasu, gdy nie zobaczymy go w sytuacji domowej, w relacji z ojcem. Relacja chłopca i rodzica pełna jest napięcia i negatywnych emocji. Reakcją ojca na złe oceny syna jest podniesiony ton i stwierdzenie, że winę za tę sytuację ponosi wyłącznie sam chłopiec. Te krytyka z czasem eskaluje – ojciec nieustannie zwraca uwagę Markusowi np. podczas posiłku na temat sposobu jedzenia, a także obrzuca go inwektywami. Widzimy narastające zniechęcenie i zniecierpliwienie ze strony starszego mężczyzny. Wydaje się, że ojciec po prostu nie lubi swojego syna i jest nim zniesmaczony. W tym środowisku to Markus staje się ofiarą.

Jak się możemy domyślać relacja z ojcem nie jest dla chłopca żadnym wsparciem, wręcz przeciwnie – musi rodzić w nim frustrację i złość. Nie mogąc ich oddać ojcu, przekierowuje te uczucia na kolejną osobę. Tym razem słabszą od niego. Musi pokazać innym, że jest silny, wyjątkowy, dlatego znęcając się nad Ahmedem, robi to przy udziale kolegów.

Warto zatrzymać się na sytuacji, w której Markus przypadkowo spotyka na czacie internetowym Ahmeda. Znamienne jest to co mówi Markus swojemu koledze. „Nie wiem, dlaczego się nad tobą znęcam, ale nie potrafię przestać tego robić”. W tym zdaniu nie słychać przeprosin ani żalu z powodu swojego zachowania. Przebija przez nie brak zrozumienia motywów własnych czynów, a może nawet przyznanie się do bezradności. Nieustannie poddawany krytyce i opresji, pozostawiony samemu sobie Markus nie radzi sobie nie tylko z nauką, ale także z własnymi impulsami.

Film stanowi ciekawy materiał do wspólnego zastanowienia się nad tym, jak dochodzi do aktów przemocy i co uruchamia takie przemocowe zachowania. Może zainspirować rozmowę o roli wsparcia w naszych codziennych zmaganiach, o tym, kto może być takim wsparciem, a kto bezwzględnie powinien. Przy tej próbie zrozumienia motywów przemocy nie powinno zabraknąć pytań o granice i odpowiedzialność, jaką ponosimy za nasze postępowanie.

Przed projekcją

Przerywamy ten program na krótką dyskusję

- ★ Zatrzymaj film po 4 minucie.
Dlaczego Markus znęca się nad Ahmedem?
- ★ Zatrzymaj film po 6 minutach i 30 sekundach.
Dlaczego Markus znęca się nad Ahmedem?

Po projekcji

Pytania

- ★ Jak zachowuje się Ahmed, kiedy znęcają się nad nim koledzy? Czy może coś zrobić, przeciwstawić się? Gdzie może szukać pomocy?
- ★ Co czujemy, kiedy Markus wraca do domu? Jak odbieramy atmosferę, która panuje w jego rodzinnym domu?
- ★ Jak zachowuje się ojciec Markusa wobec syna? Jak można by określić jego zachowanie?
- ★ Jak odbieramy Markusa w szkole, a jak w domu? Kto w tym filmie jest ofiarą?
- ★ Jak sądzicie, dlaczego wciąż dochodzi do ataków na Ahmeda?

BIBLIOGRAFIA

Ćwiczenia oparte są na publikacji

R. Portman, *Gry i zabawy przeciwko agresji*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2003

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (10-15 min.)

Materiały: przed ćwiczeniami przygotuj różne proste przedmioty, które możesz umieścić w średniej wielkości pudle tekturowym lub torbie. Mogą to być takie przedmioty jak książka, notes, ołówek, kłębek wełny/nici, kubek, łyżka itp. Ważne, aby przedmiotów było tyle, ilu jest uczniów.

Poproś, aby każdy uczeń wybrał przedmiot, który kojarzy im się z „dogadywaniem się”.

Poproś ich, aby stanęli w kręgu. Następnie, kiedy już każdy będzie miał swój przedmiot, poproś uczniów, aby powiedzieli, dlaczego wybrali ten przedmiot. Jeśli w worku nie będzie przedmiotu, który chciałby wybrać uczeń może powiedzieć o tym, opisać ten przedmiot i opowiedzieć, dlaczego kojarzy mu się z „dogadywaniem się”.

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (30-35 min.)

Materiały: karteczki do notatek (nie samoprzylepne), przybory do pisania dla uczniów, trzy duże karty (A2 lub A3) papieru, tubki kleju, kilka opakowań karteczek samoprzylepnych (post-it), markery (zielony oraz czerwony), magnesy lub masa mocująca do przymocowania papieru do tablicy lub ściany.

Podziel uczniów na 4 grupy. Każdej grupie rozdaj po około 30 karteczek do notatek (bez kleju) oraz materiały do pisania. Ważne: każda grupa powinna mieć karteczki w innym kolorze.

Następnie poproś uczniów, aby zastanowili się wspólnie w grupach i napisali na karteczkach do notatek przymiotniki (same pojedyncze słowa) lub jednozdaniowe teksty opisujące zachowanie konkretnych osób względem innych osób. Na przykład: [zachowanie] przyjazne, miłe, agresywne itd.

Podkreśl, że chodzi o opis *zachowania* danej osoby, a nie to jaka według nas jest ta osoba, czyli nie o ocenę danej osoby. Poproś uczniów o przygotowanie przynajmniej 10 propozycji takiego opisu.

- ★ Pierwsza grupa będzie opisywać zachowanie Ahmeda względem Markusa i innych chłopców.
- ★ Druga grupa będzie opisywać zachowanie Markusa względem Ahmeda.
- ★ Trzecia będzie opisywać zachowanie Markusa względem swojego ojca.
- ★ Czwarta grupa będzie opisywać zachowanie ojca Markusa względem syna.

Każda grupa ma 10 minut na przygotowanie takich opisów.

W międzyczasie przygotuj trzy karty papieru, na każdej rozrysuj kontur głowy oraz podpisz każdy kontur: Ahmed, Markus, ojciec Markusa. Kiedy uczniowie zakończą opisywać karteczki, przymocuj do tablicy lub ściany przygotowane trzy karty z konturami głowy, w kolejności Ahmed, Markus, ojciec Markusa.

Poproś uczniów o zebranie wszystkich kartek w jedną całość i potasuj kartki.

Następnie zacznij odczytywać kartki (tak, aby nie ujawnić ich koloru) i poproś uczniów o wskazanie, do kogo dany opis pasuje najbardziej. Pytaj również, czy opis może pasować do więcej niż jednej osoby. Przyklej kartki we wskazanych przez uczniów miejscach: jeśli opis pasuje do dwóch lub wszystkich postaci, można dorobić podobną kartkę/ki i nakleić w dwóch lub trzech miejscach.

Po naklejeniu wszystkich kart przeanalizujcie kolory karteczek, które wiszą na tablicy. Następnie zapytaj uczniów, które zachowania/przymiotniki według nich noszą w sobie czynnik *przemocy*, a które *uległości*. Zakreśl czerwonym markerem przymiotniki odnoszące się do przemocy, a zielonym do uległości.

Następnie zapytaj uczniów, jakie według nich przymiotniki/zachowania mogłyby pomóc każdemu z bohaterów na zrównoważenie zachowań zbyt agresywnych lub zbyt uległych, tak aby doprowadzić do zachowań właściwych, opierających się na dialogu z drugą osobą, zrozumieniem jej potrzeb, wyzbytych przemocy i agresji.

Jednym słowem: co moglibyście wskazać każdemu z bohaterów? Jakie znacie zachowania, które mogą doprowadzić każdego do relacji opierających się na pozytywnej komunikacji, wspieraniu się, empatii, byciu pomocnym?

Swoje propozycje uczniowie wpisują na kartki i dokleją do poszczególnych konturów twarzy zaklejając te, które prezentują przymiotniki lub opisy, wskazujące na zachowania przemocowe i odbiegające od pozytywnej komunikacji.

Na sam koniec poproś uczniów o komentarz do konturów i opisów jakie stworzyli.

- ★ Jak zmienił się opis, który był widoczny na początku przy imionach każdego z bohaterów?
- ★ Czy według nich wprowadzenie zmian w zachowaniu poszczególnych bohaterów, zgodnie ze wskazówkami, jakie zapisali, może się udać?
- ★ Co może stanąć im na drodze?
- ★ Kogo mogą ewentualnie poprosić o pomoc?
- ★ Czy takie ćwiczenie może pomóc im samym (uczniom) zmiany w swoich nieadekwatnych zachowaniach?

Urodziny Any

(Ana Cuple 14)

reżyseria

Szwecja/Gwatemala, 2013

Shari Sabel Strandm 20 min.

W dzień swoich 14. urodzin Ana, dziewczyna z Gwatemali, przekonuje się, jak będzie wyglądało jej dalsze życie. Mimo planów i ambicji nauki na kierunku medycznym, musi zająć się prowadzeniem domu u boku swojego nowego męża.

11+

Plany na przyszłość

Jednym z najważniejszych aspektów dorastania są wyobrażenia o przyszłości: ambicje naukowe, sportowe czy artystyczne oraz wizje swojego miejsca w świecie dorosłych. Tytułowa Ana planuje dalszą naukę, marzy o uniwersytecie. Jej czternaste urodziny symbolizują moment wejścia w dorosłość, możliwość decydowania o sobie. Tym trudniej jest jej zaakceptować swoją nową rolę.

Wczesne małżeństwa

Najważniejszym i najtrudniejszym tematem filmu jest praktyka wydawania za mąż bardzo młodych dziewcząt, w tym wypadku czternastolatki pochodzącej z Gwatemali. Taki los dotyka dziewcząt do dzisiaj w wielu krajach na świecie, podobnie jak aranżowanie małżeństw przez rodziny. Widzowie z polskiego (i w dużej części zachodniego) kręgu kulturowego inaczej postrzegają instytucję małżeństwa. Tymczasem jest to realna codzienność rówieśników głównej bohaterki.

Status społeczny

Powody, dla których główna bohaterka znajduje się w swojej sytuacji, są przede wszystkim ekonomiczne. Ana chciałaby zostać lekarzem, chociaż wie, że rodziców stać tylko na edukację jej brata. Oddanie córki pod dach innemu mężczyźnie nie wynika ze złej woli jej rodziców, jest dla nich czymś koniecznym i usankcjonowanym kulturowo. Jej utrzymanie jest odtąd obowiązkiem jej męża. Nie zmienia to faktu, że Ana nie ma możliwości decydowania o swoim losie, a małżeństwo w tak wczesnym wieku bywa realnym zagrożeniem dla życia i zdrowia dziewczynek na całym świecie.

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

Dlaczego dzieci wchodzą w związki małżeńskie? – Analiza psychoedukacyjna

Ana mieszka w Gwatemali, w Ameryce Południowej i właśnie kończy 14 lat. Choć pochodzi z bardzo ubogiej rodziny, jest duża szansa, że dostanie tort i może jakiś drobny prezent. Ana nie chodzi do szkoły dlatego, że edukacja w Gwatemali jest płatna, a jej rodziców stać na posłanie do szkoły tylko jej brata. Marzeniem Any jest chodzić do szkoły i zostać lekarzem.

Niestety ukończenie przez Anę 14 lat wiąże się dla niej z ekstremalnymi doświadczeniami. Prezent, jaki otrzyma na swoje urodziny, będzie wyjątkowo trudny. Zostanie żoną o wiele starszego od siebie mężczyzny. Nawet dla Any znającej panującą w swoim kraju sytuację, jest to ciężka przeprawa. Dziewczyna czuje, że jest to dla niej podróż w jedną stronę i że zostając żoną nieznanego jej mężczyzny, zamyka się dla niej droga edukacji i spełniania własnych marzeń. Co najważniejsze, to nie jest decyzja. Ana nie ma praktycznie żadnej alternatywy. Prowadzona jest do tej decyzji przez rodziców, a tych prowadzą wybory ekonomiczne i trudna sytuacja społeczno-ekonomiczna. Kluczowa dla decyzji jest presja i brak sprzymierzeńców, którzy mogliby odwrócić los Any.

Film jest punktem wyjścia do dyskusji o prawach człowieka, możliwościach edukacji dzieci i młodzieży, jak również o narzuconych wzorcach życia obowiązujących w społecznościach o innym niż nasze podejściu do instytucji małżeństwa. Może być też wstępem do rozmowy na temat sytuacji kobiet i dziewczyn na świecie, ich roli w życiu społecznym i możliwości, jakie im oferują kultury różnych krajów. Warto przy tej okazji zadać sobie pytania o to, co musiałyby się wydarzyć, aby Ana mogła pójść do szkoły i mieć wpływ na swoją przyszłość? Czy chodzi tylko o zamożność jej rodziny, czy też o cały system społecznych przekonań? Czy państwo, w jakim żyje, przestrzega praw człowieka? Film stawia również pytania o system wywierania społecznej presji, który dotyka w przypadku „Urodzin Any” każdego z bohaterów. Wszyscy podlegają tej presji, poprzez narzucone im wcześniej role społeczne.

Po projekcji

Pytania

- ★ Jakie marzenia ma Ana?
- ★ Jaka jest sytuacja ekonomiczna w domu Any?
- ★ Co musiałyby się wydarzyć, aby Ana mogła zostać lekarzem?
- ★ Dlaczego rodzice Any podejmują decyzję o wydaniu Any za mąż, gdy skończy 14 lat?
- ★ Co sądzicie o tym, że 14 letnia dziewczyna wychodzi za mąż i ma wkrótce rodzić dzieci?
- ★ Dlaczego brat Any nie reaguje na zaistniałą sytuację?
- ★ Jak moglibyście opisać społeczeństwo, w którym żyje Ana?
- ★ Co moglibyście powiedzieć każdemu z bohaterów filmu?

BIBLIOGRAFIA

Ćwiczenia oparte są na publikacji

N. Flowers Kompasik. *Edukacja na rzecz praw człowieka pracy z dziećmi*, redakcja polskiej edycji Katarzyna Koszewska, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie oraz Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA w Głogowie, 2009

Po projekcji

Ćwiczenie 1 – Rozgrzewka (10-15 min.)

Materiały: arkusze papieru (najlepiej A3, ale mogą być też A4) dla każdego z uczestników, materiały do malowania (kredki, farby, ołówki, kolorowe papiery, włóczki, fragmenty używanych tkanin itp.), kleje, masę mocującą lub magnesy do przymocowania arkuszy do ściany lub tablicy.

Poproś uczniów, aby zastanowili się nad marzeniami Any. Jakie są jej marzenia i plany względem tego, co chciałaby robić? Poproś, aby spróbowali historię Any narysować, namalować lub wykleić (technika dowolna). Można być w formie jednego rysunku lub w formie komiksowej.

Gotowe rysunki uczniowie przymocujcie do ściany lub tablicy. Następnie poproś uczniów o omówienie rysunków, zadając pytania o to, na co uczniowie zwrócili uwagę:

- ★ Co znajduje się na rysunkach?
- ★ Jakie marzenia ma Ana?
- ★ Co podoba wam się w tych rysunkach?
- ★ Jaki świat przedstawiają te rysunki?

Po projekcji

Ćwiczenie 2 (20-30 min.)

Materiały: wydruki następujących tekstów:

- POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA (przyjęta i proklamowana rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III) z dnia 10 grudnia 1948 r.)
- KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z dnia 23 grudnia 1991 r.)

Powiedz, że przed zadaniem uczniowie powinni zapoznać się z ważnymi dokumentami. Podziel uczniów na 4 grupy i rozdaj każdej grupie fragmenty wymienionych wyżej materiałów. Mogą również odszukać je samodzielnie w Internecie.

- ★ Pierwsza grupa – Konwencja o Prawach Dziecka: strony 1-5
- ★ Pierwsza grupa – Konwencja o Prawach Dziecka: strony 6-10
- ★ Pierwsza grupa – Konwencja o Prawach Dziecka: strony 11-15
- ★ Pierwsza grupa – Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Poproś o zapoznanie się z materiałem i zastanowienie się, jak te dokumenty, które przeczytali, mają się do sytuacji, w której znajduje się Ana. Czy Ana ma szansę na spełnienie swoich marzeń?

Pytania do dyskusji:

- ★ Czy w świecie, w jakim żyje Ana, są przestrzegane prawa człowieka? Jakie znacie prawa człowieka?
- ★ Czy Ana w swoim świecie może decydować o sobie? Dlaczego nie? Dlaczego tak?
- ★ Czy ludziom takim jak Ana powinny przysługiwać takie same prawa, jak innym na świecie?
- ★ Jakie prawa człowieka są łamane w tym filmie, jak sądzicie – dlaczego?
- ★ Czy świat, w jakim żyje Ana, jest sprawiedliwy? Co to znaczy?
- ★ Co możecie zrobić dla Any, znając prawa, jakie jej i innym ludziom przysługują?
- ★ Czy według was Prawa Człowieka i Konwencja Praw Dziecka są przestrzegane w świecie, w którym żyjecie tu i teraz?

Na koniec poproś uczniów o podsumowanie ćwiczeń, pytając czy były interesujące, czego nowego się dowiedzieli, czy uważają, że wykorzystają wiedzę zdobytą dzisiaj w kontaktach z innymi?

Śnieg

(Snow)

reżyseria

Armenia, 2017

Aren Malakyan

13 min.

Zobaczenie śniegu jest marzeniem dziadka Armana, którym chłopiec opiekuje się nim wraz z rodziną. Grupa kolegów głównego bohatera przyjmuje wyzwanie, porzucając przygotowania do turnieju piłkarskiego i marzenia o zebraniu pieniędzy na jednolite stroje sportowe.

Relacje rodzinne

Fabula filmu skoncentrowana jest na przedsięwzięciu, którego podejmie się Arman wraz z kolegami dla swojego dziadka. Główny bohater filmu pomaga mamie opiekować się dziadkiem na co dzień. Chociaż wydaje się, że Arman wolałby grać w piłkę nożną lub w gry komputerowe, a nieustanne opowieści dziadka o wojnie go nudzą, nie zawaha się okazać swojego przywiązania w brawurowy sposób, rezygnując ze swoich dotychczasowych planów.

Rówieśnicy

Dynamika w grupie kolegów jest dyktowana przez emocje i ustalenia związane z przygotowaniem do turnieju piłki nożnej. Widzowie nie mają wątpliwości, że dla chłopców nie ma nic ważniejszego niż zakup nowych koszulek i strategiczny wybór bramkarza. Z tą postawą mogą się identyfikować młodzi ludzie na całym świecie, bo piłka nożna i sportowa rywalizacja wywołują emocje na każdej szerokości geograficznej. Jednak solidarność z Armanem sprawia, że realizacja jego pomysłu stanie się ich najważniejszą misją.

PROPOZYCJE NA ZAJĘCIA FILMOWE

Po projekcji

Omówienie świata przedstawionego

Poproszenie uczestników zajęć o streszczenie filmu z uwzględnieniem wszystkich ważnych elementów świata przedstawionego pozwala na uporządkowanie swoich wrażeń po filmie i zwiększa szansę, że wszyscy w grupie zrozumieli warstwę fabularną. Jest to konieczny punkt wyjścia do analizy filmowej, interpretacji i indywidualnych przemyśleń.

- ★ Poproś ochotników o streszczenie filmu oraz o wymienienie i krótki opis bohaterów.
- ★ Upewnij się, że zrozumieli, na co chłopcy zbierają pieniądze i na co ostatecznie je przeznaczają.
- ★ Jak widzowie interpretują ostatnią scenę filmu? Czy dziadkowi pomógł widok śniegu za oknem? Czy to ma znaczenie?
- ★ Zapytaj, jakie według uczestników są najważniejsze motywy w filmie: tematy lub sceny, które najbardziej ich poruszyły lub co według nich chcieli pokazać czy zakomunikować twórcy tego krótkiego metrażu. Wszystkie propozycje powinny zostać zaakceptowane, mogą też zostać spisane.

Po projekcji

Tło historyczne

Zwróćcie uwagę na fragment filmu, w którym obrazy z gry, w którą gra Arman, wywołują wspomnienia u jego dziadka (od około 3 minuty i 30 sekund).

- ★ Co wspomina dziadek? Możesz poprosić uczniów o samodzielne poszukiwania historyczne i sporządzenie notatki.
 - Dziadek Armana brał udział w II wojnie światowej. Śnieg przypomina mu o bitwie pod Stalingradem – strategicznym zwycięstwie ZSRR nad Niemcami (nazistami) i ich sojusznikami.
 - Dziadek wspomina, że walczył przeciwko nazistom, czyli był po stronie ZSRR. Zwróć uwagę uczniów, że film pochodzi z Armenii – która była częścią Związku Radzieckiego do jego rozpadu w 1991 roku. Możecie odszukać Armenię i inne byłe republiki ZSRR na mapie.

Po projekcji

Rozmowa o bohaterach i ćwiczenie emocji

Obserwacja wydarzeń filmowych, z którymi niektórzy widzowie mogą się na różne sposoby identyfikować, pozwala na tak zwane ćwiczenie emocji, czyli przeżycie danej sytuacji „z bezpiecznej odległości”, gdy

dotyczy ona fikcyjnych postaci, a zakończenie jest znane. To z kolei może pomóc uczestnikom przepracować zaistniałe już sytuacje, jak i przygotować uczestników na zdarzenia tego typu w przyszłości.

Zaprosz ohotników do podzielenia się własnymi doświadczeniami lub do kreatywnych poszukiwań.

Niezrozumiałe tęsknoty ludzi starszych

- ★ Czy macie podobne doświadczenia, jak Arman, jeśli chodzi o rozmowy z dziadkami lub bliskimi starszymi osobami? Czy tęsknili oni za czymś nieosiągalnym lub niezrozumiałym? Na przykład za smakami z młodości, miejscami, które się zmieniły lub zjawiskami z minionych czasów?
- ★ Czy potrafilibyście w kreatywny sposób zapewnić im namiastkę tego, za czym tęsknią – tak, jak Arman używa mąki do imitacji śniegu? Możecie się posłużyć również wymyślonymi przykładami.

Solidarność z kolegą, koleżanką lub grupą

- ★ Czy byliście kiedykolwiek w sytuacji, w której zrezygnowaliście z planów lub marzeń dla kolegi, koleżanki lub grupy – podobnie jak drużyna piłkarska Armana, która postanowiła zrezygnować z koszulek dla jego dziadka?
- ★ Czy zdziwiło Was zachowanie drużyny Armana w finale filmu? Jak zachowalibyście się w na ich miejscu?

Po projekcji

Filmowe tropy

- ★ Myślenie magiczne – „Gdy spadnie śnieg, dziadek wyzdrowieje.”

Młodzi bohaterowie innych filmów, które również znajdują się w bazie Laboratorium Filmowego również podejmują niezwykle przedsięwzięcia, żeby wpłynąć pozytywnie na rzeczywistość. Możecie porównać „Śnieg” z filmem „Noor”, w którym główna bohaterka odkrywa swój „wpływ” na przebieg konfliktu zbrojnego w Dolinie Kaszmiru. Inną opcją jest włoska produkcja „Luce i ja”, której bohater śpieszy się, aby wesprzeć chorą koleżankę.

- ★ Relacje międzypokoleniowe i wspomnienia z wojną w tle

Opiekę Armana nad dziadkiem możecie porównać z relacją Molly i Rosy w niemieckiej animacji „Lody – siódme lato”. Wspomnienia starszej pani, również z II wojną światową w tle, świadczą o ich więzi i inspirują bohaterkę do niezwykłego działania.

SKRYPT LEKCJI – MARCIN MAJKUT

O poczuciu sprawczości, gdy jesteśmy niedużi – Analiza psychoedukacyjna

Arman i koledzy przygotowują się do turnieju piłki nożnej. Chcą wyglądać zawodowo, więc odkładają oszczędności na zakup jednolitych koszulek. Gra w piłkę nożną sprawia im dużo frajdy.

Arman nie może jednak grać tyle, ile by chciał. Ma dziadka, który wymaga opieki i jest już coraz bardziej zależny od innych. Pewnego dnia na pytanie, czy podać mu lekarstwo dziadek odpowiada, że żaden lek już mu nie pomoże, a jedyne co może mu poprawić nastrój jest śnieg. Śnieg kojarzy mu się z byciem młodym, z ważnymi dla niego wydarzeniami. Arman jest przekonany, że jest dokładnie tak, jak starszy pan twierdzi – tylko śnieg może być dla niego ratunkiem. Dlatego, gdy stan dziadka gwałtownie się pogarsza, wyzarowanie śniegu w środku lata jest pierwszą rzeczą, jaka przychodzi Armanowi do głowy jako środek zaradczy.

Zachowanie Armana jest podyktowane miłością do dziadka. Chciałby go uratować, choć nie ma wiele pomysłów. Chwyta się tego śniegu jak czegoś, co może odmienić los. Taka wyobraźnia i kreowanie nieco magicznej rzeczywistości są bliskie ludziom młodym. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na to, że pielęgnowanie w sobie kreatywności i zdolności do stosowania nietypowych rozwiązań nie może być ważniejsze niż wywiązywanie się z bardziej standardowych obowiązków. Śnieg z mąki może wzruszyć dziadka, ale najskuteczniejszą formą pomocy dla niego są odpowiednie leki.

Nic nie wskazuje na to, by mąką okazała się być remedium na jego chorobę. Skupiając się na tym wątku, możemy wskazać, jak istotne jest dopasowanie rozwiązań do potrzeb i zaufanie do bliskich nam osób dorosłych w tak poważnych sytuacjach jak choroba. Nie zmienia to jednak faktu, iż historia z poszukiwaniem magicznego rozwiązania, by pomóc dziadkowi, może być dla dzieci źródłem inspiracji. Zachowanie Armana i kolegów pokazuje, jak ważna jest wiara we własne możliwości, kiedy chcemy zrobić coś wyjątkowego dla drugiej osoby. Istotą jest podejmowanie działania, próbowanie i chęć niesienia pomocy. Jak pokażą jednak ich przygody, zaangażowanie to nie wszystko – by skutecznie realizować swoje cele potrzebne jest też poczucie sprawczości, czyli przekonanie, że mogą coś zrobić i to co robię będzie skuteczne, pomocne. Wspólne działania – od planu po finał – pozwalają nie tylko na sprawdzanie realizowanych pomysłów, ale budują zażyłość grupy i uczą współdziałania. Także podejmowania trudnych decyzji jak np. przeznaczenia oszczędności, które miały służyć zakupowi koszulek, na rzecz nabycia wielkiego worka mąki. Ta ładna ilustracja pokazuje, że w grupie, która o siebie dba i się wspiera powstają wspólne sprawy oraz to, że panuje w nich otwartość na zmianę priorytetów.

Film może stanowić także tło do dyskusji o relacjach łączących młodych ludzi (dzieci czy młodzież) ze starszym pokoleniem swoich dziadków i babć. Widzimy, że dla Armana dziadek jest bardzo ważny jako członek jego rodziny, ale również że odgrywa istotną rolę w pamiętaniu historii, nie tylko tej powszechnej, ale i rodzinnej. Bez dobrych relacji Arman nie dowiedziałby się o śniegu, co nie pociągnęłoby całej historii z sypaniem mąki. Czy to byłoby lepsze zakończenie filmu?

Po projekcji

Pytania

- ★ Na co chłopcy zbierają oszczędności? Jak Arman odnosi się do próśb swojej mamy? Jak Arman dba o dziadka?
- ★ Jak wygląda relacja Armana z dziadkiem? Jak Arman dowiaduje się do śniegu?
- ★ Skąd chłopcy mają pieniądze na mąkę? Dlaczego postanawiają wysypać mąkę z dachu? Co sądzicie o sypaniu przez chłopców mąki z dachu, udającej śnieg?
- ★ Jak oceniacie zachowanie Armana i chłopców?

Tolu

(Tolu)

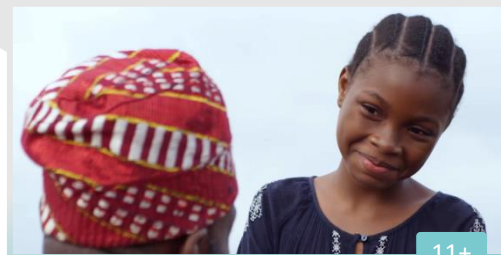
reżyseria

Nigeria, 2017

Nadine Ibrahim

12 min.

W Nigerii, tam gdzie mieszka Tolu, wyłącznie mężczyźni wypływają na połów ryb, podczas gdy kobiety zajmują się domem. Dziewczyna postanawia przełamać tę tradycję, mimo że nie ma pewności, czy jej się powiedzie. Wkrótce otrzyma niespodziewaną pomoc.

11+

Rodzina

Motywacją głównej bohaterki filmu jest chęć pomocy rodzinie, która znajduje się w trudnej sytuacji. To typowy przykład dziecka lub nastolatka, które chce wziąć na siebie odpowiedzialność za dobro domu, w którym się wychowuje. Dążenie to jest na tyle silne, że Tolu podejmie się niespotykanych i niebezpiecznych działań.

Normy społeczne – role kobiet i mężczyzn

W przedstawionej w filmie rybackiej miejscowości w Nigerii podział ról społecznych jest ściśle określony: mężczyźni wypływają, aby łowić ryby, a zadaniem kobiet jest ich sprzedawanie na targowisku. Bohaterka postanowi złamać panujący porządek. Jej historię można odnieść do wszystkich grup społecznych, które podejmują trud udowodnienia swojej wartości na przekór obowiązującym tradycjom czy przekonaniom.

Magia

Wizyta i pomoc tajemniczej postaci są filmowym środkiem pokazania wewnętrznego głosu bohaterki. Większość widzów może odnieść tę sytuację do swoich doświadczeń. Być może niektórzy są w stanie zidentyfikować głos, który pojawia się w ich głowie, gdy są w trudnym momencie albo muszą podjąć ważną decyzję. Mogą być to osoby znajome i niezajome, realne, żyjące, już nieżyjące lub całkiem wyobrażone.

Filmowe tropy

Wśród filmów dostępnych na portalu Laboratorium Filmowe jest jeszcze jeden bezpośrednio odnoszący się do ról społecznych kobiet i mężczyzn – włoska produkcja „Lubię Spider-Mana, i co?”. Porównajcie oba filmy. Czy różni je wyłącznie geograficzne umieszczenie akcji? Czy niosą podobne przesłanie?

1-0

(1-0) reżyseria Zjednoczone Emiraty Arabskie, 2017
Nada ElAzhary 10 min.

Namawiana przez koleżanki Layla postanawia zebrać się na odwagę i napisać wiadomość do przystojniaka Basmu. Przez pomyłkę wysłała ją jednak do swojego taty, który ogląda mecz w pokoju obok. Co teraz?

Komedia pomyłek

Ten lekki, rozrywkowy film pokazuje jak przypadkowa pomyłka niespodziewanie staje się punktem wyjścia do pełnej humoru i napięcia akcji. Fabule bliżej jednak do prawdziwego życia niż do scenariusza filmowej komedii, dlatego może w widzach obudzić wspomnienia sytuacji, którą sami przeżyli.

Współczesność w Zjednoczonych Emiratach Arabskich

Zjednoczone Emiraty Arabskie mogą się wydawać krajem bardzo egzotycznym, o którym niewiele wiemy. Warto spojrzeć na ten krótki film w kontekście różnic kulturowych – zwłaszcza tych, których się spodziewamy. Tymczasem pod kątem technologii, mody czy relacji rodzinnych obraz wydaje się bardzo znajomy. Tłem wydarzeń jest typowy wieczór: dla bohaterki spędzony na ściszonych rozmowach o chłopakach, a dla ojca jednej z nich na oglądaniu meczu piłki nożnej.

Podarunek

(El Regalo)

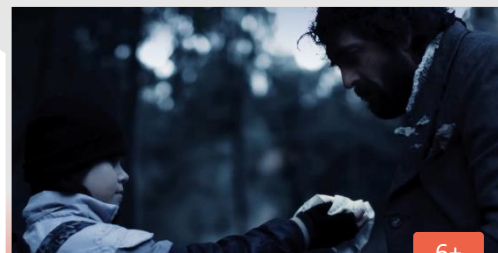
reżyseria

Hiszpania, 2013

Jose Antonio Moreno

15 min.

Grupa kolegów rozmawia o tym, jaki prezent planują kupić z okazji Dnia Ojca. Dani postanowił już, że jego tata otrzyma haftowaną chusteczkę. Jednak nieoczekiwane spotkanie zmieni perspektywę chłopca i postrzeganie tego, co rzeczywiście jest wartościowe.

6+

Dzień ojca

Punktem wyjścia dla fabuły jest wybór prezentów na Dzień Ojca (w Polsce obchodzimy to święto 23 czerwca). Bohaterowie rozmawiają, przedstawiając różne pomysły. Porównują zarówno swoją wiedzę na temat tego, co ich ojcowie lubią, jak i ilość pieniędzy, które mogą przeznaczyć na prezent.

Bezdomność

Punktem zwrotnym filmu jest spotkanie głównego bohatera z bezdomnym mężczyzną i rozmowa, którą prowadzą. Chociaż rozmowy z nieznanymi mogą stanowić realne zagrożenie, ważne jest też, aby nie utożsamiać każdej osoby w potrzebie z niebezpieczeństwem. Włóczęga przedstawiony w filmie „Podarunek” pozwala nam zaobserwować współczucie i chęć pomocy u głównego bohatera, jak również nadaje kontrastową perspektywę dla wątku znaczenia dóbr materialnych i niematerialnych wartości.

Różnice społeczne i wartości

Głównym motywem w filmie jest zderzenie wartości niematerialnych z materialnymi (drogimi prezentami na Dzień Ojca). Różnice społeczne widoczne są nie tylko pomiędzy dziecięcymi bohaterami, ale silnie zaznaczone również w osobie pojawiającego się w filmie bezdomnego mężczyzny. Analiza postaw bohaterów zderzonych z daniem i tym, co ono symbolizuje – wiedzie nas do dyskusji o wyznawanych wartościach.

Szkoła omletów

(Poupiot a l'école
des omelettes)

reżyseria

Fernando Barreto Arroyave

Szwajcaria, 2018

7 min.

Młody wilk Poupiot przeciwstawia się tradycji, że wilki to drapieżniki, polujące na inne zwierzęta. Oznajmia rodzicom, że nie będzie jadł mięsa i postanawia ukończyć kulinarną Szkołę Omletów prowadzoną przez kurczętą. Animowany wstęp do rozmowy o odmienności i życiu w zgodzie z sobą niezależnie od nacisków i okoliczności.

Odmiennosc

Film pokazuje trudności, jakie na swojej drodze napotyka główny bohater (młody wilk Poupiot) ze względu na swoją odmiennosc. Mimo tego, że jest wilkiem, nie chce polować na inne zwierzęta i nie chce ich zjadać. Spotka się z brakiem zaufania ze strony innych zwierząt, które boją się wilków, ale też z początkowym odrzuceniem ze strony swoich wilczych rodziców. Chociaż przystępny dla każdej grupy wiekowej, film Fernando Barreto Arroyave wyróżniony przez Dorosłe Jury Profesjonalistów na Festiwalu Kinolub w 2019 roku – może być wstępem do rozmowy o odmiennosci w każdym jej aspekcie.

Wegetarianizm

Wegetarianie to osoby, które zdecydowały, że nie będą jeść mięsa. Niektórzy spośród wegetarian wybrali tego typu dietę ze względów światopoglądowych lub ekologicznych: podobnie jak Poupiot, nie chcą przyczynić się do zabijania zwierząt lub do utrzymywania hodowli zwierząt przeznaczonych na mięso. Ze względu na swój wybór, mogą spotykać się z dyskryminacją, w tym na przykład z wyrzutami ze strony osób przygotowujących posiłki, dla których specjalna dieta jest utrudnieniem lub z podważaniem ich wyboru przez osoby o innych poglądach.

Prezent

(The Chocolate
Soldier)

reżyseria
Jackson Smith

USA, 2017
12 min.

Maria mieszka w Niemczech w czasie II wojny światowej. Próbuje zaprzyjaźnić się z jednym z amerykańskich żołnierzy, mimo tego że jej rodzina uważa go za zagrożenie. Jej odwaga pozwala na odnalezienie człowieczeństwa nawet w obliczu wojny.

II wojna światowa

Akcja filmu rozgrywa się w 1945 roku, w czasie II wojny światowej, jednak przedstawioną historię widzimy z nietypowej perspektywy. Główną bohaterką jest młoda Niemka, której rodzina – cywile niemieccy niezaangażowani w konflikt – pokazani są jako ludzie, których życia zakłóca wojna tocząca się dookoła. Z ich perspektywy to amerykańscy żołnierze stacjonujący niedaleko są zagrożeniem.

Uprzedzenia

Uprzedzenia pokazane w filmie względem narodowości bohaterów widzimy w niezwykle ekstremalnych okolicznościach. Są one bowiem uzasadnione konfliktem światowym i trwającymi działaniami wojennymi, których brutalność znamy z kart historii. Mimo to bohaterom udaje się dostrzec w sobie nawzajem przede wszystkim ludzi i nawiązać porozumienie.

Historia prawdziwa

Odwrócona perspektywa nie jest jedynym czynnikiem, dzięki któremu „Prezent” jest tak zaskakującym filmem. Jest on bowiem oparty na prawdziwej historii Marii Rogalski i Corneliusa O’Sullivan, którym udało się przeżyć wojnę i spotkać po wielu latach. Szczegóły tej historii zostały przedstawione w napisach końcowych filmu.

Rowerowe portrety

(Bike Portraits)

reżyseria

Ukraina/USA, 2015

Sashko Danylenko

5 min.

Reżyser filmu opisuje miejsca, w których mieszkał, przez pryzmat jazdy na rowerze i panującej w tych miejscowościach kultury rowerowej. Krótki film prezentujący różne techniki animacji jest też dobrym wstępem do rozmowy o filmie dokumentalnym.

Film dokumentalny

„Rowerowe portrety” to idealna propozycja na pierwsze spotkanie z filmem dokumentalnym, nawet dla najmłodszych dzieci. Filmy dokumentalne pokazują widzom pewien wycinek rzeczywistości – w przeciwieństwie do filmów fabularnych przedstawiających wymyślone albo fabularyzowane historie. Autor tego dokumentu, Sashko Danylenko, pokazuje miejscowości, w których mieszkał, z jego osobistej, ale autentycznej perspektywy rowerzysty. W zakładce Biblioteka na portalu Laboratorium Filmowe jest tekst poświęcony filmom dokumentalnym autorstwa polskiego reżysera dokumentalisty Tomasza Jurkiewicza.

Techniki animacji

Każde przedstawione w filmie miasto pokazane jest za pomocą innej techniki animacji filmowej. W zależności od tego, czy akcja rozgrywa się na Ukrainie, we Francji, czy w USA, animowane są piksele, wycinanki lub szkice. Animacje przeplatają się z tradycyjnymi zdjęciami filmowymi. Dlatego „Rowerowe portrety” to również podróż przez możliwości wizualnego tworzenia świata przedstawionego.

Obserwacje społeczne

Inspiracją do filmu były zachowania ludzi (rowerzystów, kierowców, przechodniów) i doświadczenia reżysera w czasie podróży na rowerze. Przez ten pryzmat pokazuje kulturę miast i zasady panujące w różnorodnych społecznościach, w których mieszkał. Może być to inspiracją dla młodych filmowców szukających autobiograficznych lub społecznych tematów: wystarczy wybrać mały odcinek rzeczywistości i ułożyć scenariusz ze swoich obserwacji.

Piłka

(La pelota) reżyseria Hiszpania, 2017
Fernando G. Pliego 8 min.

W czasie gry na podwórku jeden z chłopców kradnie piłkę Ángela i ucieka – jednak to dopiero początek nieprzyjemności, jakie go czekają. Kiedy wraz z ojcem udają się do domu złodzieja, okazuje się on synem przedsiębiorcy, dla którego pracuje jego tata. Dla Ángela to trudna lekcja o bezsilności i niesprawiedliwości.

9+

Różnice społeczne

Film przedstawia konfrontację dwóch rodzin różniących się przede wszystkim statusem społecznym. Młody bohater nie do końca rozumie i nie potrafi zaakceptować konsekwencji wynikających z tej sytuacji, które dotyczą go bardzo osobiście.

Niesprawiedliwość

Kradzież piłki z pierwszych scen filmu doprowadza bohaterów do konfrontacji, która ostatecznie dociera do etapu „słowo przeciwko słowu”. Wydarzenie to kończy się nieoczekiwanie dla głównego bohatera. Porażka pomimo przekonania, że racja jest po jego stronie, stanowi dla niego ważną życiową lekcję. Ojciec głównego bohatera będzie się starał wynagrodzić synowi rozczarowanie, ale doświadczenie niesprawiedliwości wpłynie również na ich relację.

Fernando G. Pliego, reżyser o filmie

Pierwszym tytułem „Piłki” była „Pierwsza lekcja”, ale mój dobry przyjaciel przypomniał mi, że zrobiłem już krótki film pod tytułem „Dzisiejsza lekcja”. Miałbym wtedy dwie „lekcje”, poza tym tytuł był zbyt dosłowny. Ale coś z tej „pierwszej lekcji” jest w idei tej fabuły – idei świadomości. Dobrym podejściem do rozmowy o „Piłce” jest temat „utruty niewinności”, z tym że „niewinność” (przynajmniej po hiszpańsku) to bardzo wieloznaczne słowo, które może oznaczać wiele rzeczy. Naprawdę uważam, że jako dzieci mamy pewien archetyp sprawiedliwości, który prędzej czy później rozpada się na kawałki. Zanim to się stanie, świat wydaje się miejscem, gdzie wysiłek, praca i prawda są nagradzane.

Wtedy nagle w jednej chwili dziecko dowiadyuje się, że w grze biorą udział oszuści, którzy łamią zasady.

Myślę, że w krótkiej fabule „Piłki” udało mi się wyraziście pokazać pierwszy kryzysowy moment, w którym idealistyczna wizja świata zostaje zakwestionowana i co więcej – upada. Ojciec i syn z tej historii nie muszą mierzyć się z jakimś straszliwym smokiem z długimi rogami. Ich wróg jest nieprzejednany, ale niewidzialny, bez ciała i bez twarzy. Takie są właśnie realia społeczne: są rodzajem bariery, które po cichu determinują ludzkie życie, nie dając się przełamać. Pokazują się tylko na moment w nieoczywisty sposób.

Historia „Piłki” pokazuje jeden z tych momentów, w których te abstrakcyjne prawa wpływają na nasze działania. Ojciec zmienia swoją postawę z egoistycznych powodów, a jego zachowanie dalekie jest od idealnej, chociaż naiwnej wizji syna. Bohaterem „Piłki” jest dziecko, które przekonuje się, co tak naprawdę rządzi światem – mimo że było na to całkowicie nieprzygotowane. Jest to dla niego bardzo przykre odkrycie.

Zapraszamy na laboratoriumfilmowe.pl

Unikatowe filmy

Najlepsze krótkie metraże przygotowane przez profesjonalistów dla młodej widowni zostały wybrane przez selekcjonerów Festiwalu Kinolub.

Dookoła świata

Przekraczamy granice. Poznajemy siebie, innych i świat, spotykając się z bohaterami, którzy często wydają się bardzo obcy – a jednocześnie bardzo znajomi.

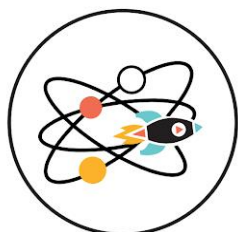
Za darmo

Oglądanie filmów wymaga tylko prostej, szybkiej rejestracji za pomocą adresu email. Wszelkie materiały są ogólnodostępne.

Wszystko jasne

Konteksty każdego filmu są krótko opisane. Zagadnienia i tematy do dyskusji umożliwiają prowadzenie zajęć i warsztatów z wykorzystaniem filmów.

Jeszcze więcej

Portal zawiera bazę informacji o festiwalach filmowych dla młodych widzów i filmowców, artykuły, źródła wiedzy i materiały metodyczne dla pedagogów.